

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

RYNEK PRACY

W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM
W LATACH 2011-2015

Analizy statystyczne

Rzeszów 2017

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Analizy statystyczne

Rynek pracy **w województwie podkarpackim** **w latach 2011-2015**

Rzeszów 2017

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący

Marek Cierpiął-Wolan

Członkowie

Teresa Krzemińska, Edyta Giełbaga, Dorota Jasiukiewicz, Irena Polak, Beata Rajca,
Anna Tworek-Ptak, Jadwiga Uchman, Elżbieta Wojnar, Józef Wojtak, Sebastian Wójcik

Sekretarz

Barbara Błachut

Opracowanie merytoryczne, redakcja techniczna i oprawa graficzna

Podkarpacki Ośrodek Badań Regionalnych

Urzędu Statystycznego w Rzeszowie

Źródło zdjęcia na okładce: pixabay.com

ISBN 978-83-7406-224-4

URZĄD STATYSTYCZNY W RZESZOWIE

ul. Jana III Sobieskiego 10, 35-959 Rzeszów

tel.: 17 8535210, 17 8535219; fax: 17 8535157

<http://rzeszow.stat.gov.pl/>

e-mail: SekretariatUSRze@stat.gov.pl

Przedmowa

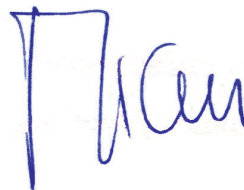
Celem opracowania „Rynek pracy w województwie podkarpackim w latach 2011-2015” jest dostarczenie informacji na temat potencjalnych zasobów pracy: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo w powiązaniu z uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi.

W publikacji wykorzystano dane pochodzące z różnych badań obejmujących gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, jak też z rejestru REGON oraz wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Źródłem informacji na temat bezrobocia była zarówno sprawozdawczość urzędów pracy, jak również badanie aktywności zawodowej ludności. W związku z tym, w publikacji zostały dodatkowo przedstawione podstawowe definicje i objaśnienia metodyczne, które wyjaśnią różnice występujące w metodologii tych badań.

W publikacji dokonano analizy zmian zachodzących na rynku pracy na tle Polski i pozostałych województw, jak i w przekroju powiatowym. Dodatkowo, aktywność ekonomiczną ludności zaprezentowano w porównaniu z innymi regionami Unii Europejskiej. Opracowanie wzbogacono wykresami i mapami pokazującymi zjawiska istotne dla Podkarpacia.

Przekazując Państwu niniejszą publikację mam nadzieję, że będzie ona stanowiła kompendium wiedzy dla wszystkich zainteresowanych tą tematyką, a zarazem okaże się przydatna wielu osobom i instytucjom.

Dyrektor Urzędu Statystycznego
w Rzeszowie

dr Marek Cierpień-Wolan

Rzeszów, kwiecień 2017 r.

Preface

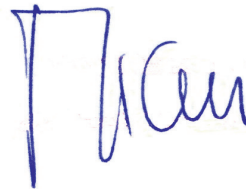
The aim of the publication "Labour market in Podkarpackie Voivodship in 2011-2015" is to provide information about potential labour resources: employed, unemployed and economically inactive persons in relation to the social and economic conditions.

The book looks at data from various surveys including households, businesses, as well as the REGON register and the results of the Population and Housing Census 2011. The sources of information on unemployment include both the reporting of labour offices, as well as the labour force survey. As a consequence, the publication also outlines the basic definitions and methodical explanations, which help to understand the differences in the methodology of these surveys.

The study analyses the changes in the labour market against the background of Poland and other voivodships, as well as powiats. In addition, the economic activity of the population is presented in comparison with other regions of the European Union. The book has been enhanced with graphs and maps which show the phenomena relevant to Podkarpacie.

Presenting this publication, I hope that it will constitute a compendium of information for anyone interested in this subject, and also proves to be useful to many people and institutions.

Director of the Statistical Office
in Rzeszów

Marek Cierpień-Wolan, PhD

Rzeszów, April 2017

Spis treści

1. Demograficzno-gospodarcze uwarunkowania rynku pracy	7
Kapitał ludzki	7
Mobilność przestrzenna ludności	11
Kierunki kształcenia ludności	18
Kształcenie ustawiczne	24
Młodzież niepracująca	26
Dojazdy do pracy	28
Podmioty gospodarcze	29
2. Wybrane zagadnienia rynku pracy	32
Aktywność ekonomiczna ludności	32
Aktywność ekonomiczna na tle regionów Unii Europejskiej	46
Pracujący w gospodarce narodowej	50
Cudzoziemcy na rynku pracy	54
Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy	55
Wynagrodzenia	61
Wolne miejsca pracy	67
3. Porównanie poziomu rozwoju powiatów	68
Ocena poziomu rozwoju powiatów	69
Grupowanie powiatów metodą Warda	73
Podsumowanie	75
Bibliografia	79
Spis wykresów	80
Spis map	82
Załącznik. Wybrane dane o powiatach	83

Contents

1. Demographic and economic determinants of the labour market	7
Human capital	7
Spatial mobility of the population	11
Directions of education of the population	18
Lifelong learning	24
Young people not in employment	26
Commuting patterns	28
Economic entities	29
2. Selected topics in the labour market	32
Economic activity of the population	32
Economic activity against the background of regions of the European Union	46
Persons employed in the national economy.....	50
Foreigners on the labour market	54
Unemployed persons registered in labour offices	55
Wages and salaries	61
Vacant jobs	67
3. Comparison of the level of development of powiats	68
Evaluation of the level of development of powiats	69
Grouping of powiats using Ward's method	73
Summary	77
Bibliography	79
List of charts	80
List of maps	82
Appendix. Selected data on powiats	83

1. Demograficzno-gospodarcze uwarunkowania rynku pracy

Warunki panujące na rynku pracy są ściśle związane z sytuacją gospodarczą, demograficzną oraz społeczną województwa. Są wynikiem oddziaływania wielu różnorodnych czynników określających podaż pracy oraz popyt na pracę. Wzajemne relacje ilościowo-strukturalne pomiędzy podażą i popytą stroną rynku pracy przesądzają z kolei o charakterze ogólnej sytuacji na rynku pracy i w poszczególnych jego segmentach, którą wyrażać może stan równowagi (pełnego zatrudnienia), nadwyżki podaży pracy (bezrobocia) lub też deficytu siły roboczej.

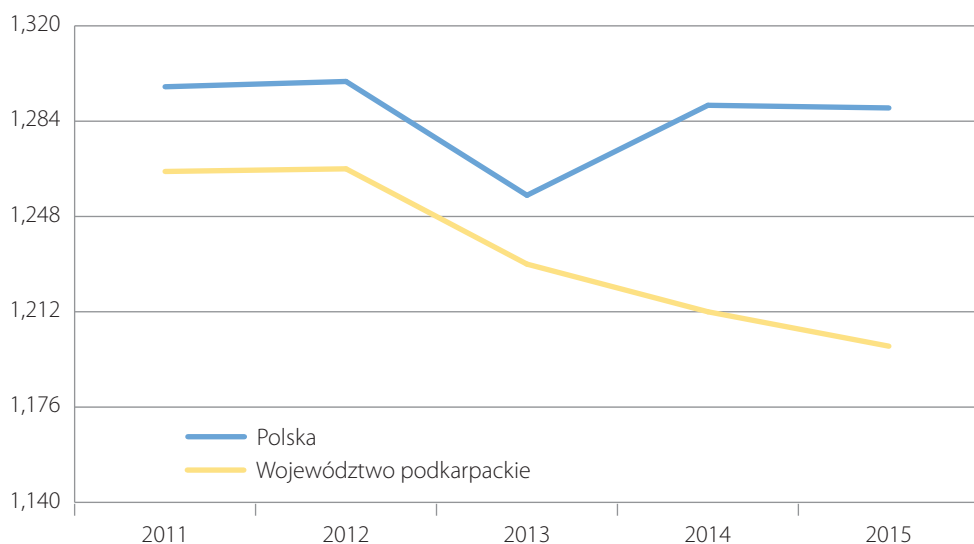
Kapitał ludzki

Współczesny rynek pracy wymaga dostosowań do zachodzących przemian demograficznych, których nieodwracalną konsekwencją, przynajmniej w ciągu najbliższych

kilkudziesięciu latach, jest starzenie się ludności. Na intensywność tego zjawiska wpływają zasadniczo m.in. zmniejszająca się liczba urodzeń, spadek dzietności, wydłużanie się życia ludzkiego, co powoduje niekorzystną zmianę struktury wiekowej ludności. Natężenie i kierunek procesów demograficznych jest szczególnie istotny, gdyż stanowi jeden z głównych czynników kształtujących podażową stronę rynku pracy, która określa ilu i jakiego rodzaju jest dostępnych pracowników. Należy także pamiętać o migracjach ludności, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, które mogą w sposób destabilizacyjny wpłynąć na sytuację na rynku pracy.

Tym, co cechuje przede wszystkim demografię województwa podkarpackiego, jest zmniejszająca się liczba urodzeń oraz skrajnie niskie współczynniki dzietności. W 2011 r. urodziło się ponad 21 tys. dzieci, a współczynnik urodzeń (na 1000 ludno-

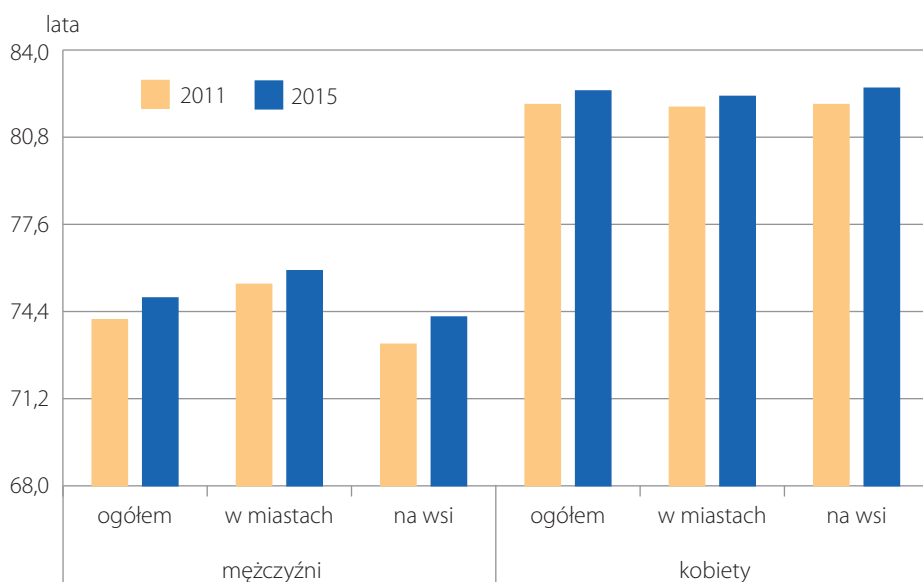
Wykres 1. Współczynnik dzietności

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 2. Przeciętne trwanie życia w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

ści) wyniósł blisko 10‰. Niestety w 2015 r. liczba urodzeń zmniejszyła się o 7,4% i wyniosła niecałe 19,6 tys. urodzeń, a współczynnik urodzeń obniżył się do 9,2‰. Niska liczba urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Aby zapewnić prostą zastępowalność pokoleń współczynnik dzietności powinien wynosić 2,1-2,15. Współczynnik poniżej tego przedziału może świadczyć o szybkim starzeniu się społeczeństwa. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o skrajnie niskiej dzietności, której umowną granicą jest wartość równa 1,3¹. W badanym okresie współczynnik kształtował się poniżej tej granicy, a dodatkowo miał tendencje malejącą. Najniższą wartość, poniżej 1,2, osiągnął w roku 2015. Obecnie kobiety zarówno w Polsce, jak i w województwie

podkarpackim coraz później decydują się na rodzenie dzieci. Mediana wieku kobiet rodzących pierwsze dziecko zwiększyła się blisko o rok w analizowanym okresie, zarówno w województwie podkarpackim jak i w Polsce, i wyniosła w 2015 r. odpowiednio – 27,4 i 27,6 lat. Można przypuszczać, że decyzję o posiadaniu dziecka, podobnie jak decyzję o zawarciu małżeństwa, młodzi ludzie podejmują po tym jak osiągną określony status materialny i społeczny. Konsekwencją takiej sytuacji jest spadek przeciętnej liczby dzieci rodzonych przez kobietę, której odzwierciedleniem jest współczynnik dzietności.

Demografia województwa podkarpackiego to także znaczące, pozytywne zmiany w oczekiwanym trwaniu życia. Co prawda przeciętne trwanie życia w województwie jak i w Polsce ciągle jeszcze jest niższe niż w rozwiniętych krajach Europy, ale od

1. Kiełkowska M. (red.), Rynek pracy wobec zmian demograficznych, Instytut Obywatelski, Warszawa, 2013.

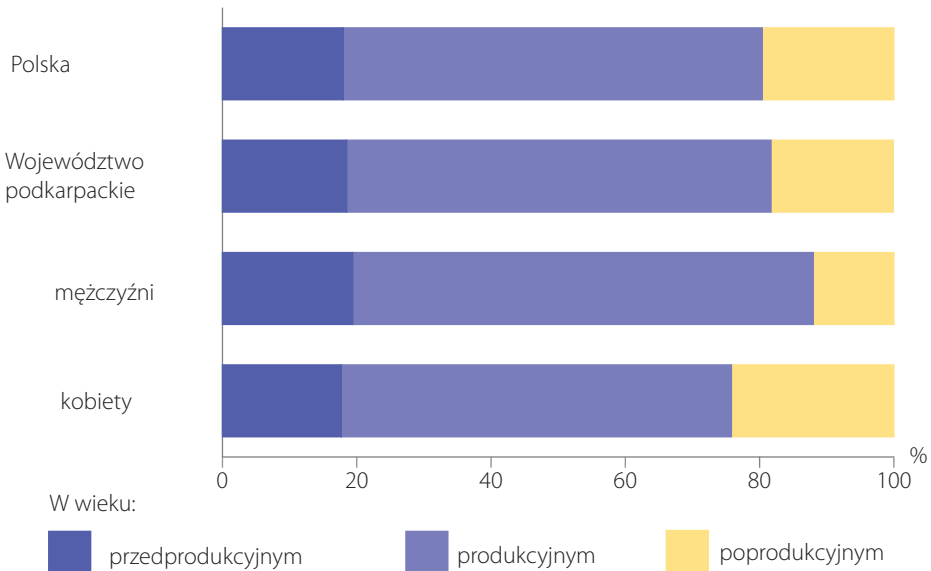
1990 roku następuje radykalna poprawa tego trendu. Dodatkowo, mieszkańcy województwa podkarpackiego żyją dłużej niż ludność w innych rejonach kraju. Przewiduje się, że przy niezmiennych warunkach wymierania populacji, urodzeni w 2015 r. chłopcy osiągną średnio wiek 74,9 lat (w Polsce – 73,6), dziewczynki natomiast 82,5 lat (w kraju – 81,6). W odniesieniu do 2011 r. trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 0,8 lat, a kobiet o 0,5 (w kraju odpowiednio o 1,2 i 0,7).

Z punktu widzenia rynku pracy istotny jest podział ludności według ekonomicznych grup wieku. W latach 2011–2015 największe zmiany nastąpiły w grupie osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost blisko o 12%), przy równoczesnym dużym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym (o prawie 7%) i niewielkim spadku liczby osób w wieku produkcyjnym (ok. 1%). Analizując zmiany w strukturze ludności można stwierdzić, że w badanym okresie relacje pomiędzy

poszczególnymi grupami wieku stawały się coraz bardziej niekorzystne. Przy określaniu wpływu sytuacji demograficznej na uwarunkowania ekonomiczne i społeczne zazwyczaj stosuje się wskaźnik obciążenia demograficznego ludności, którego zmiany są wynikiem przeobrażeń w strukturze ludności według wieku. Wskaźnik obciążenia demograficznego określa liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W województwie podkarpackim w 2015 r. wskaźnik ten przyjął wartość 58, podczas gdy w roku 2011 wynosił 57.

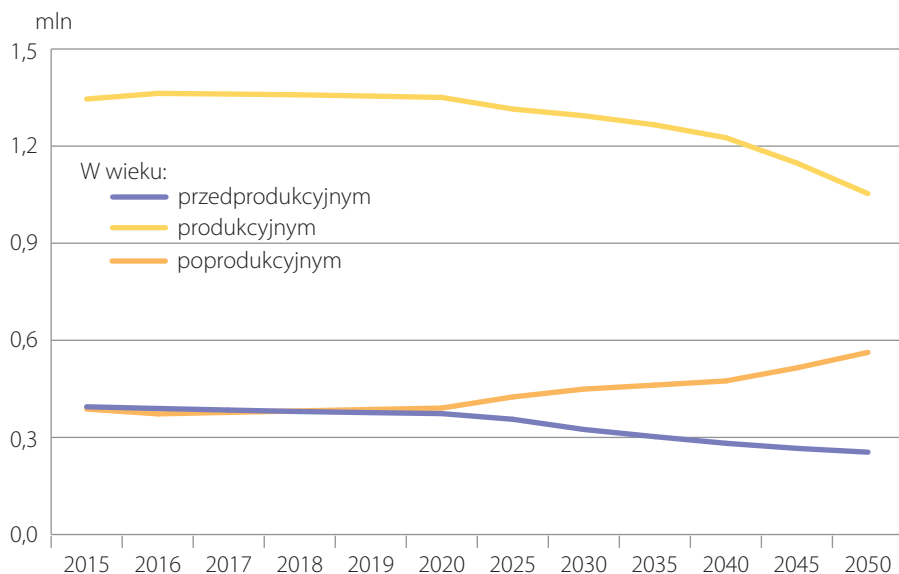
Ekonomiczne grupy wieku ludności: wiek przedprodukcyjny (17 lat i mniej), produkcyjny (18-64 lata mężczyźni, 18-59 lat kobiety) oraz poprodukcyjny (65 lat i więcej mężczyźni, 60 lat i więcej kobiety).

Wykres 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 4. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku

Źródło: Opracowanie własne.

Mediana wieku (wiek środkowy). Wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np. zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany dzieli badaną zbiorowość na dwie części - w pierwszej znajdują się osoby, których wiek jest niższy, a w drugiej wyższy od mediany

W latach 2011-2015, mediana wieku ludności województwa podkarpackiego znacznie wzrosła z 36,9 lat do 38,6 lat, co potwierdza starzenie się mieszkańców województwa podkarpackiego. Z analizy wynika, że wiek kobiet jest zdecydowanie wyższy niż mężczyzn. W roku 2015 połowa mężczyzn osiągnęła 37,2 lat, zaś kobiet 40,1 lat. Mediana wieku ludności osiągnęła większą wartość w miastach (o ponad 2 lata) niż na wsi.

Według prognozy demograficznej sporządzonej do roku 2050 liczba ludności w województwie podkarpackim będzie się

systematycznie zmniejszać. W 2050 r. liczba mieszkańców województwa wyniesie poniżej 1,9 mln (ok. 12% spadek w stosunku do 2011 r.). Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do 2050 roku będzie maleć (wyniesie odpowiednio 254,4 i 1053,2 tys. osób), natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie stale rosła do 2050 roku i wyniesie 562,7 tys.

W okresie objętym prognozą zmniejszy się (do 56%) udział osób w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym (do 14%) przy wzroście (do 30%) udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie od roku 2018 można będzie zaobserwować nadwyżkę ludności w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym. Nadwyżka ta oznacza, że w przyszłości można się spodziewać obniżonej wielkości zasobów pracy na rynku pracy przy jedno-

częściej rosnącym udziale osób w wieku emerytalnym w ogólnej liczbie ludności.²

Mobilność przestrzenna ludności

Województwo podkarpackie należało w latach 2011-2015 do grupy województw „odpływowych”. Każdego roku, liczba wymeldowań z pobytu stałego przewyższała liczbę zameldowań na pobyt stały. W 2015 r. różnica ta wyniosła 2,7 tys. osób, a w 2011 r. ok. 2,2 tys. W przeliczeniu na 1000 ludności, saldo migracji wyniosło -1,3 w 2015 roku i pogorszyło się w porównaniu z 2011 r. o 0,2 p. promilowego.

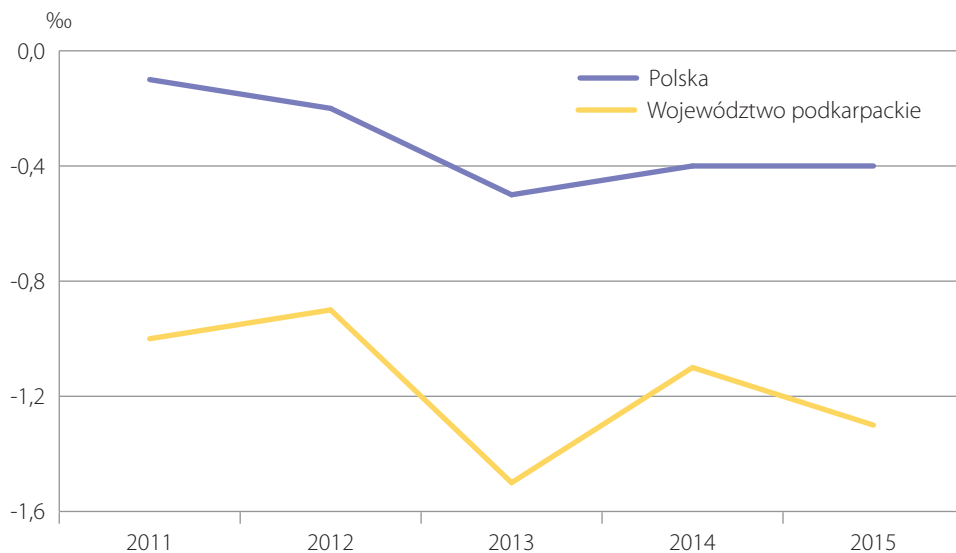
Ujemne saldo migracji na pobyt stały dotyczyło zarówno migracji wewnętrznych, jak i zagranicznych. W 2015 r. napływ migrantów z innych województw na pobyt stały

wyniósł 18,0 tys. osób i było to o 3,8% mniej niż w 2011 r. W tym samym czasie odpływ migrantów do innych województw na pobyt stały wyniósł 20,4 tys. osób, tj. o 2,5% mniej niż w 2011 r.

Z analizy danych dotyczących migracji międzywojewódzkich wynika, że w 2015 r. największy napływ ludności do województwa podkarpackiego nastąpił z województwa małopolskiego – 777 osób oraz lubelskiego – 568. Najmniej osób zdecydowało się przenieść na stałe na Podkarpacie z województwa pomorskiego – 40 osób i lubuskiego – 42. Największy odpływ mieszkańców województwa podkarpackiego nastąpił do województwa małopolskiego – 2042 osoby i mazowieckiego – 1173 osoby. Najmniej osób z Podkarpacia zamieszkało w województwie podlaskim – 41 osób i lubuskim – 48 osób.

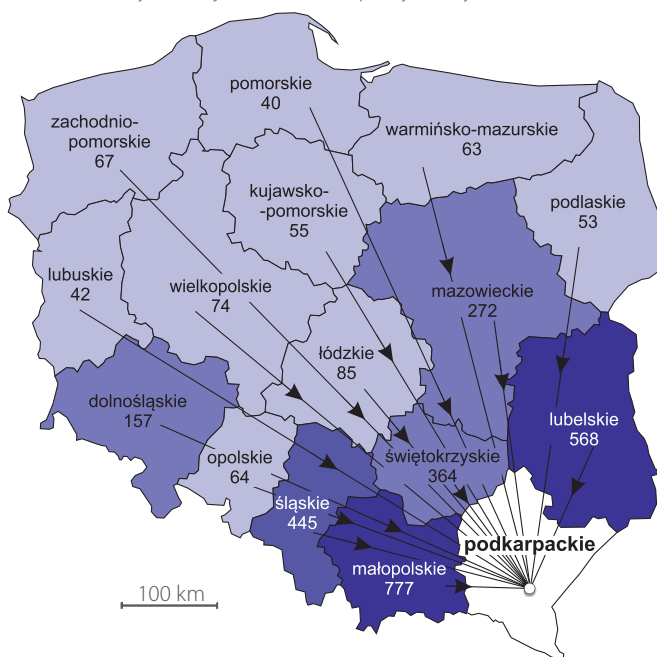
2. Skibiński A., Uwarunkowania demograficzne rynku pracy na obszarze województwa śląskiego – wybrane aspekty, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, 2016, nr 258

Wykres 5. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności

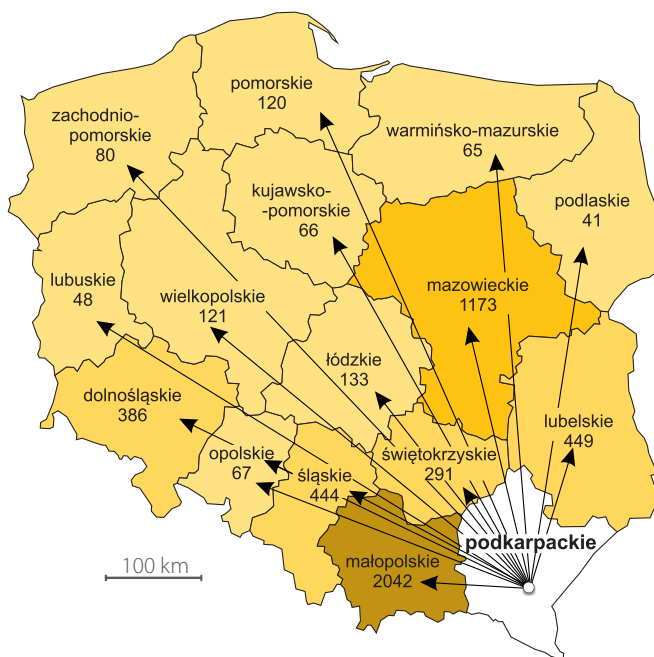
Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 1. Napływ migrantów do województwa podkarpackiego z innych województw na pobyt stały w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 2. Odpiływ migrantów z województwa podkarpackiego do innych województw na pobyt stały w 2015 r.

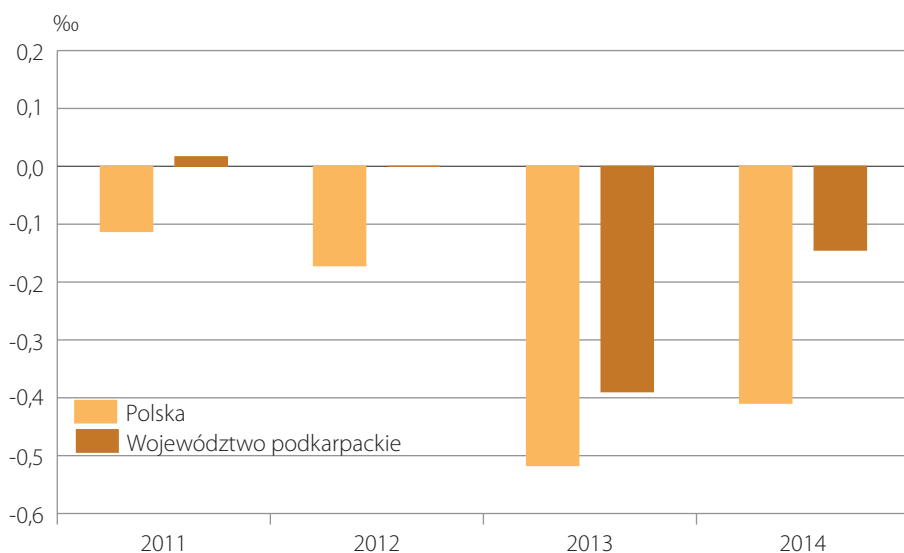
Źródło: Opracowanie własne.

Bardzo ważnym zagadnieniem w kontekście lokalnego rynku pracy są ruchy migracyjne ludności wewnątrz województwa podkarpackiego. W badanym okresie liczba osób, która zmieniła miejsce stałego zamieszkania wyniosła 14,8 tys. osób. Wynikiem tych migracji jest spadek liczby ludności w miastach i tym samym wzrost liczby ludności na wsi (o 929 osób). Najliczniejszą grupę osób migrujących stanowią młode kobiety w przedziale wieku 25-34 lata migrujące ze wsi do miasta. W 2015 r. najwięcej osób zmieniło miejsce pobytu stałego w wieku 25-29 lat (2534 osoby, w tym 1466 kobiet). Co ciekawe, jest to grupa wiekowa, w której wystąpiła przewaga migrujących ze wsi do miasta (297 osób), czyli odwrotnie niż w województwie. Drugim pod względem liczebności migracji przedziałem wiekowym okazał się przedział 30-34 lata (2259 osób, w tym 1176 kobiet),

tu jednak występuje przewaga migrujących z miasta na wieś (57 osób).

Dopełnieniem analizy migracji ludności jest określenie skali i kierunku migracji zagranicznych. W latach 2011-2014 za granicę wymeldowało się z pobytu stałego łącznie 4,4 tys. mieszkańców województwa podkarpackiego. Były to przeważnie osoby młode, w wieku 25-39 lat, zamieszkałe w miastach. Częściej na wyjazd z kraju decydowały się kobiety niż mężczyźni. Biorąc pod uwagę kierunki emigracji można zauważyć, że najwięcej osób wyjeżdżało do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz Wielkiej Brytanii. Na pobyt stały z zagranicy zameldowało się w badanym okresie 3,3 tys. imigrantów. Głównie byli to mężczyźni w wieku 25-39 lat, którzy wybierali na miejsce zamieszkania tereny wiejskie. Najwięcej osób przyjechało z Wielkiej Brytanii oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Wykres 6. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Ogólnie bilans migracji zagranicznej na pobyt stały w województwie podkarpackim w badanym okresie był niekorzystny, więcej osób wymeldowało się niż zameldowało. Potwierdzeniem tego mogą być także dane o migracjach czasowych, uzyskane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. Według danych ze spisu wynika, że w końcu marca 2011 r. za granicą przebywało, powyżej 3 miesięcy ok. 180 tys. mieszkańców województwa podkarpackiego. Osoby przebywające czasowo za granicą (nawet przez kilka lat) są włączane do stanu ludności faktycznie zamieszkałej. Ponad 78% emigrantów (tj. ponad 139 tys.) przebywało za granicą 12 miesięcy lub dłużej – byli to emigranci długookresowi. Wśród emigrantów, nieznacznie przeważały kobiety, mieszkanki wsi. Najwięcej emigrantów przebywało w Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Unikalną informacją pochodzącą ze spisu są jednak przyczyny migracji. Otóż najczęstszym powodem wyjazdu z kraju była praca, w tym najwięcej osób wymieniło jako główny powód trudności w znalezieniu pracy w kraju i wyższe zarobki za granicą.

Zaledwie 1,5 tys. osób, mieszkających na stałe za granicą, przebywało w województwie podkarpackim czasowo – powyżej 3 miesięcy. Stanowiło to bardzo dużą dysproporcję w liczbie imigrantów i emigrantów, co mogło destabilizacyjnie wpłynąć na sytuację na rynku pracy w województwie podkarpackim.

W latach 2011-2015 w większości powiatów województwa podkarpackiego zmniejszyła się liczba ludności. Najwyższy spadek wystąpił w Przemyślu (o 3%), powiecie lubaczowskim oraz Tarnobrzegu (po 2%). Wzrost liczby ludności wystąpił w 8 powia-

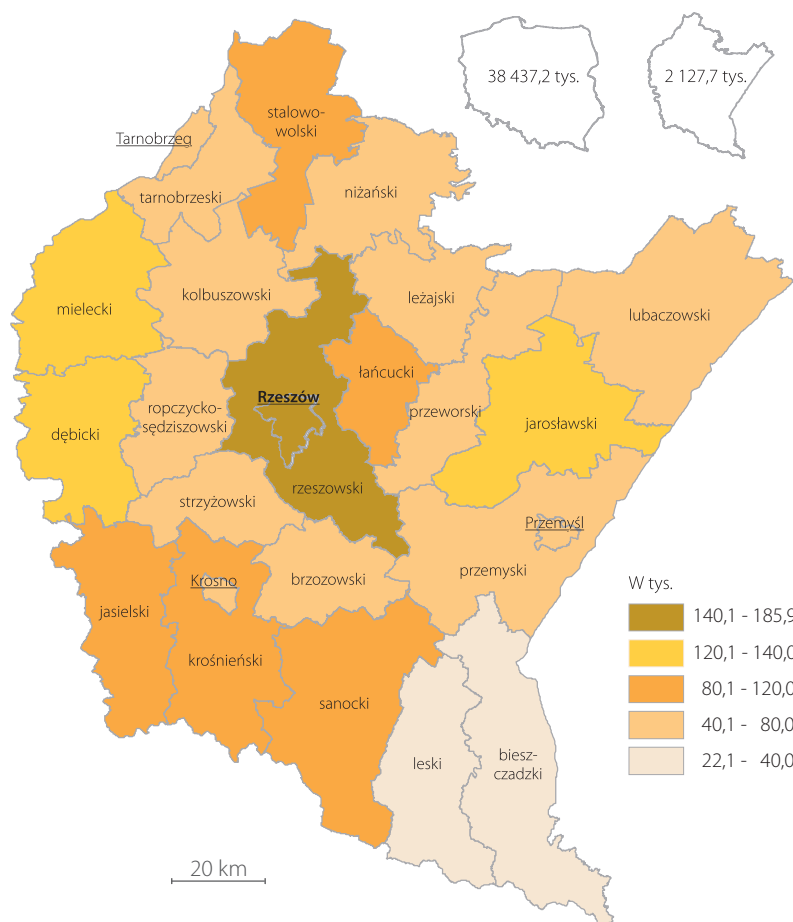
tach, przy czym najwyższy w Rzeszowie (o 3%) oraz powiecie rzeszowskim (o 2%).

Do największych pod względem ludności powiatów w 2015 r. należał Rzeszów (185,9 tys. osób), a także powiaty: rzeszowski (167,3 tys. osób), mielecki (136,3 tys.), dębicki (135,3 tys.) oraz jarosławski (121,5 tys.). Do najmniejszych ludnościowo powiatów należały: bieszczadzki (22,1 tys.) oraz leski (26,7 tys.).

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem w powiatach województwa podkarpackiego był zróżnicowany i mieścił się w przedziale od 20,5% w powiecie ropczycko-sędziszowskim do 15,9% w Tarnobrzegu. Wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano również w powiatach: rzeszowskim (20,1%), brzozowskim (20,0%) oraz łańcuckim (19,8%). Najniższy udział, oprócz Tarnobrzega, zanotowano również w Przemyślu (16,2%) i Krośnie (16,7%). W porównaniu z 2011 r. prawie we wszystkich powiatach nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, z czego największy odnotowano w powiatach: nizańskim (o 2,5 p. proc.), przemyskim (o 2,3 p. proc.) oraz bieszczadzkim (o 2,2 p. proc.). Jedynym powiatem, w którym wystąpił wzrost udziału dzieci i młodzieży był Rzeszów (o 0,6 p. proc.).

Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem w 2015 r. mieścił się w przedziale od 65,6% w powiecie nizańskim do 61,3% w Krośnie. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym wystąpił również w powiecie bieszczadzkim (65,5%) i przemyskim (64,4%). Niski udział (oprócz Krosna) odnotowano także w powiecie łańcuckim oraz Przemyślu (po 61,8%). W większości powiatów zanotowano spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym w odniesieniu do 2011 r. Najwyższy spadek

Mapa 3. Ludność w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

wystąpił w Krośnie (o 3,3 p. proc.) i Przemysłu (o 2,9%). Najwyższy wzrost udziału tej grupy odnotowano natomiast w powiecie nizańskim oraz przemyskim (po 1 p. proc.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w powiatach województwa podkarpackiego zawierał się w przedziale od 22,0% (w Przemysłu i Krośnie) do 16,4% (w powiecie przemyskim). Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano również w Tarnobrzegu (21,6%), powiecie stalowo-

wolskim (19,8%) i Rzeszowie (19,0%). Niski udział zanotowano również w powiecie ropczycko-sędziszowskim i kolbuszowskim (po 16,8%). W porównaniu z 2011 r. wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym nastąpił we wszystkich powiatach, z czego największy w miastach na prawach powiatu: Krośnie i Tarnobrzegu (po 3,6 p. proc.). Najniższy wzrost odnotowano w powiecie rzeszowskim (1,0 p. proc.) oraz strzyżowskim (1,1 p. proc.).

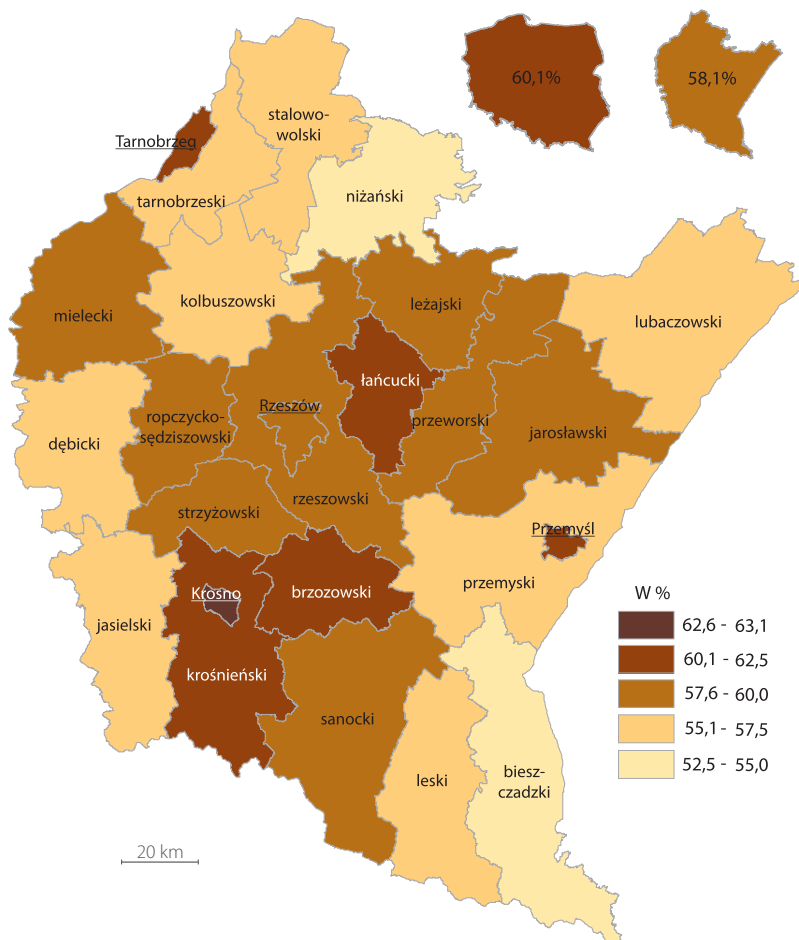
Wskaźnik obciążenia demograficznego wyniósł w 2015 r. w województwie podkarpackim 58 osób (w 2011 r. – 57 osób). Najbardziej „obciążone” demograficznie było miasto na prawach powiatu Krosno (63 osoby), powiat łańcucki i Przemyśl (po 62 osoby). Najmniejsze wartości wskaźnik obciążenia demograficznego przyjął w powiecie bieszczadzkiem i niżańskim (gdzie współczynnik wyniósł 53 osoby).

W latach 2011-2015 większość powiatów cechowało ujemne saldo migracji we-

Wskaźnik obciążenia demograficznego, oznacza liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym (tj. przed- i poprodukcyjnym) przypadającą na każde 100 osób w wieku produkcyjnym.

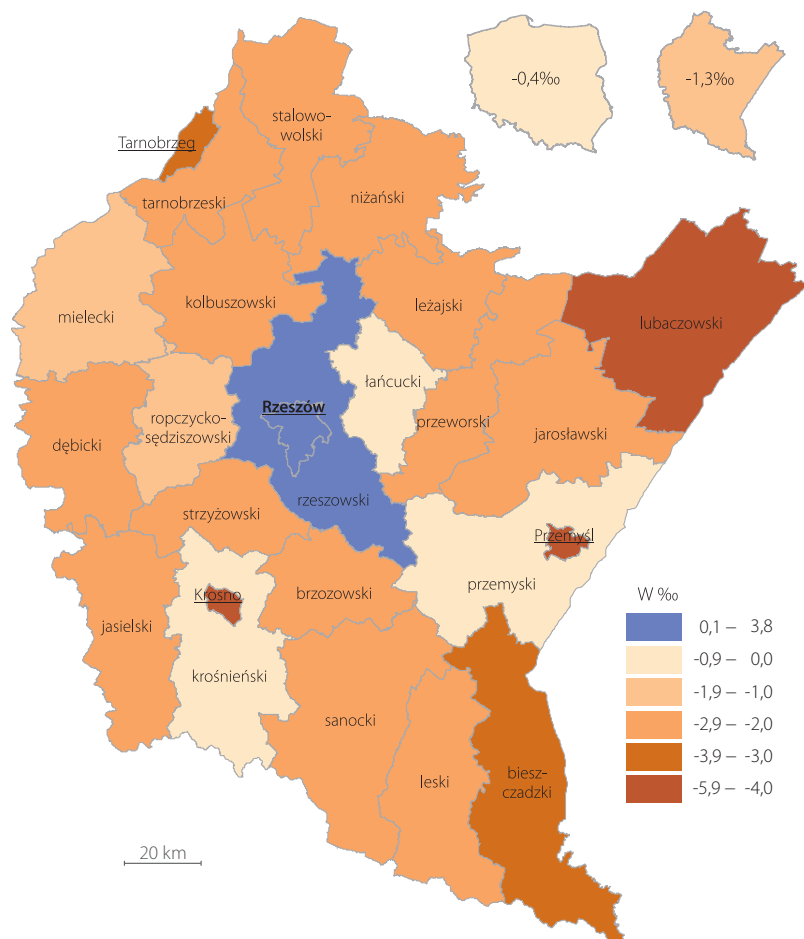
wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Dodatkowo saldo migracji utrzymywało się jedynie w Rzeszowie oraz powiecie rzeszowskim, w 2015 r. wyniosło odpowiednio 3,6 oraz 3,8. Najwyższe ujemne saldo migracji wystąpiło w Przemyślu (-5,7), w powiecie lubaczowskim (-4,9) oraz Krośnie (-4,6).

Mapa 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 5. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Przedstawiona analiza kapitału ludzkiego w latach 2011-2015 potwierdza niekorzystne kształtowanie się procesów demograficznych w województwie podkarpackim. Wpłynęły na to m.in. zmniejszająca się liczba urodzeń, spadek dzietności, czy zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie

ludności województwa. Podniosła się także mediana wieku oraz przeciętne trwanie życia ludności. Konsekwencją takich zmian jest systematyczne starzenie się mieszkańców województwa (choć mediana wieku jest wciąż niższa niż w kraju), a tym samym zasobów rynku pracy. Niekorzystne zmiany demograficzne potwierdzają również prognozy ludności do roku 2050.

Kierunki kształcenia ludności

Jednym z podstawowych celów realizacji polityki oświatowej jest podniesienie jakości kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez angażowanie pracodawców w proces dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

W roku szkolnym 2015/2016 działało w województwie podkarpackim 536 szkół ponadgimnazjalnych i policealnych. W stosunku do roku szkolnego 2011/12 nastąpił spadek łącznej liczby tych szkół o 20,6%; co wynikać może z malejącej liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz ze stopniowej likwidacji niektórych typów szkół.

Polski system oświaty i wychowania obejmuje dzieci i młodzież w wieku od 3 do 21 lat. Dolna granica to początek wieku przedszkolnego, górna – teoretyczny wiek ukończenia edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym.

Górna granica jest przekraczana albo z powodu trudności edukacyjnych związanych z powtarzaniem klasy, albo po przyjęciu opcji kształcenia w systemie zasadniczej szkoły zawodowej i kontynuowania nauki w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych, w celu uzyskania świadectwa dojrzałości.

Od roku szkolnego 1999/2000 wprowadzano sukcesywnie reformę ustroju szkolnego, która w powiązaniu z nowym podziałem terytorialnym kraju doprowadziła do decentralizacji w zakresie zarządzania oświatą.

Obecnie niemal wszystkie publiczne szkoły i placówki oświatowe są prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiaty i województwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256 poz. 2572 z późn. zm.).

Zadaniem własnym gminy jest zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli (w tym przedszkoli specjalnych), szkół podstawowych i gimnazjów (bez szkół podstawowych i gimnazjów specjalnych).

Zadaniem powiatu jest zakładanie i prowadzenie specjalnych szkół podstawowych, specjalnych gimnazjów oraz specjalnych szkół ponadgimnazjalnych (trzyletnich liceów ogólnokształcących, trzyletnich zasadniczych szkół zawodowych, czteroletnich techników, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego), a także młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, placówek pracy pozaszkolnej (pałaców młodzieży, młodzieżowych domów kultury itp.) i innych placówek oświatowo-wychowawczych.

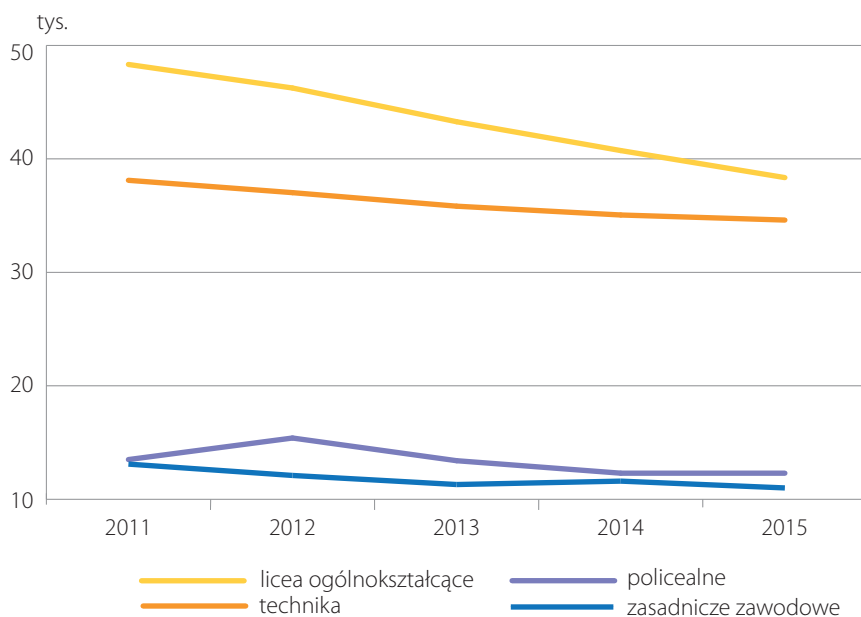
Zadaniem własnym samorządu województwa jest zakładanie i prowadzenie szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym, zgodnie z art. 5, ust. 6 ustawy o systemie oświaty.

Od roku szkolnego 2012/2013, zgodnie z przyjętymi w 2011 roku kolejnymi zmianami w ustawie o systemie oświaty wstrzymany został nabór do pierwszych klas liceów profilowanych (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających liceów ogólnokształcących (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających techników dla młodzieży oraz techników i zasadniczych szkół zawodowych dla dorosłych, a od roku szkolnego 2013/2014 także techników uzupełniających dla dorosłych. Szkoły te są stopniowo likwidowane lub przekształcane w licea ogólnokształcące dla dorosłych.

W roku szkolnym 2014/2015 funkcjonowały już jedynie technika uzupełniające dla dorosłych. W celu uzupełnienia luki w szkolnictwie zawodowym dla dorosłych powstała możliwość kształcenia się na kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Kursy te prowadzone są w szkołach oferujących kształcenie dzienne w określonych zawodach oraz w centrach kształcenia praktycznego i ustawicznego.

Od roku szkolnego 2012/2013, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 roku w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, zawody zostały przypisane do jednej z trzech grup kwalifikacji. Zostały one opisane jako zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji.

Wykres 7. Uczący się według wybranych typów szkół w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

Od wielu lat największą, chociaż malejącą popularnością wśród absolwentów gimnazjów cieszą się licea ogólnokształcące. W roku szkolnym 2015/2016 uczęszczało do nich 39,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, tj. o 2,3 p. proc. mniej niż w roku szkolnym 2011/2012. Na drugim miejscu pod względem popularności znajdowały się technika, do których uczęszczało 35,6% uczniów (w roku szkolnym 2011/2012 łącznie z technikami uzupełniającymi – 33,0%).

W roku szkolnym 2014/2015 odnotowano 29,9 tys. absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych (w roku szkolnym 2011/2012 – 36,9 tys.), wśród których największą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (45,9%) i techników (27,5%), a odsetek absolwentów zasadniczych szkół zawodowych wyniósł 11,9%. Absolwenci szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących

szkół artystycznych stanowili tylko ułamek procenta ogólnej populacji absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, odpowiednio 0,3% i 0,7%.

W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowało 196 liceów ogólnokształcących, w których kształciło się 38,4 tys. uczniów, a ich liczba była niższa o blisko 10,0 tys. tj. 20,6% w porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012.

Spadek liczby uczniów wiąże się z sytuacją demograficzną populacji w wieku licealnym oraz likwidacją uzupełniających liceów ogólnokształcących.

Zgodnie ze zmianami ustawowymi w systemie oświaty, licea ogólnokształcące dla dorosłych mają umożliwić osobom pełnoletnim uzupełnienie ogólnego wykształcenia średniego, a formalne kształcenie zawodowe dorosłych ma odbywać się jedynie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

W wyniku wprowadzonych zmian, w latach szkolnych 2011/2012 – 2014/2015 systematycznie zwiększała się liczba uczniów w liceach ogólnokształcących dla dorosłych; natomiast w roku szkolnym 2015/2016 liczba uczniów tych szkół zmalała przy jednoczesnym wzroście liczby szkół.

Liczba absolwentów liceów ogólnokształcących z roku szkolnego 2014/2015 wyniosła 13,7 tys. i zmniejszyła się o 18,5% w porównaniu z rokiem szkolnym 2010/2011, przy czym 60,7% wszystkich absolwentów stanowiły kobiety.

W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowało 107 techników, w których kształciło się 34,6 tys. uczniów. W porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012, liczba techników zmalała o 31,4%, a liczba uczniów o 9,2%.

Największą popularnością w roku szkolnym 2015/2016 wśród uczniów techników cieszyły się zawody z podgrupy: usługi dla ludności (28,1%), inżynierijno-technicznej

(21,8%) oraz z podgrupy technologii teleinformatycznych (14,2%).

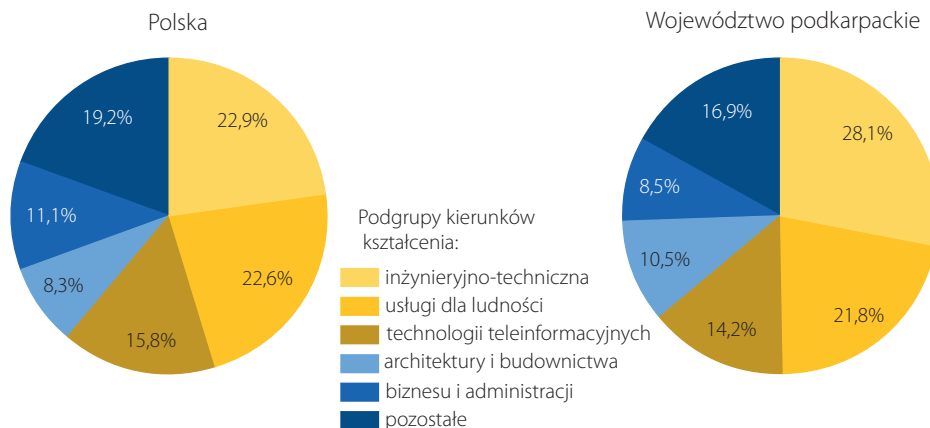
Liczba absolwentów techników z roku szkolnego 2014/2015 wyniosła 8,2 tys. i zmniejszyła się o 17,5% w porównaniu z rokiem szkolnym 2010/2011. Udział absolwentów techników dla dorosłych w ogólnej liczbie absolwentów techników, wynosił 5,0%, co było związane z trwającym procesem likwidacji tych szkół.

Łączna liczba szkół policealnych zmniejszyła się w stosunku do roku szkolnego 2011/2012 z 119 do 108, tj. o 9,2%. Szkoły te były prowadzone głównie przez podmioty sektora publicznego.

Ze względu na to, iż szkoły policealne wyróżniają się krótkim cyklem kształcenia

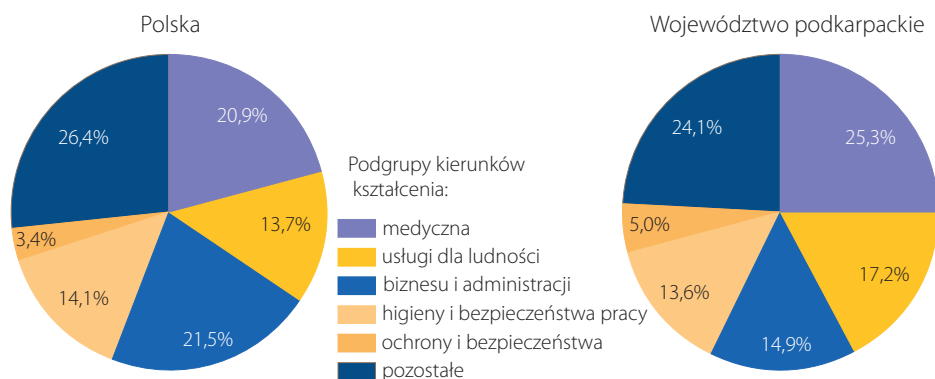
Kierunki zgodne z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED - F 2013), specjalności zostały włączone do poszczególnych grup kierunków.

Wykres 8. Struktura uczniów techników według kierunków kształcenia w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 9. Struktura uczniów szkół policealnych według kierunków kształcenia w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

(w porównaniu z innymi typami szkół) i w większym stopniu niż inne szkoły podlegają mechanizmom rynkowym, liczba szkół i liczba uczniów w tych szkołach podlega znacznym fluktuacjom. Na przykład, w roku szkolnym 2012/2013, chociaż liczba szkół zmalała o 2,3% w stosunku do poprzedniego roku szkolnego, to liczba uczniów wzrosła blisko o 1,9 tys. (o 14,4%). W roku szkolnym 2015/2016 liczba uczniów wyniosła 12,3 tys. i zmniejszyła się o 8,9% w porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012.

W ciągu ostatnich lat nie zaobserwowano znaczących zmian w grupach najpopularniejszych zawodów wybieranych przez uczestników kształcenia policealnego; największym powodzeniem cieszyły się takie kierunki kształcenia jak: medycyna, usługi dla ludności oraz biznes i administracja. W roku szkolnym 2015/2016 na tych kierunkach uczyło się łącznie 57,4% uczniów.

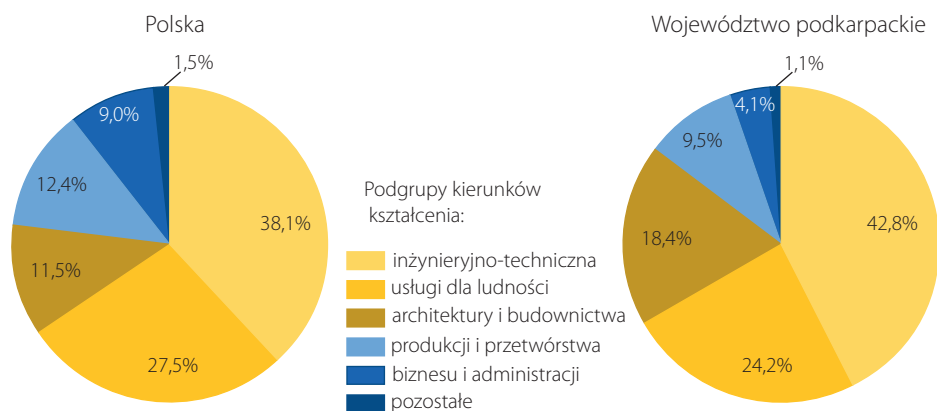
W roku szkolnym 2015/2016 szkoły policealne ukończyło 4,1 tys. absolwentów,

tj. o 1,5% więcej niż w roku szkolnym 2011/2012.

Głównym celem nauczania w zasadniczych szkołach zawodowych jest wykształcenie u uczniów umiejętności potrzebnych do pracy w określonym zawodzie. W roku szkolnym 2015/2016 działało 91 zasadniczych szkół zawodowych (o 7 mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012). Zdecydowana większość zasadniczych szkół zawodowych była przeznaczona dla młodzieży (83,5%), a odsetek szkół specjalnych wynosił 16,5%. W roku szkolnym 2015/2016 nie funkcjonowała już żadna z zasadniczych szkół zawodowych dla dorosłych, które były stopniowo likwidowane od roku szkolnego 2012/2013.

Do zasadniczych szkół zawodowych uczęszczało łącznie 10,3 tys. uczniów (o 18,6% mniej niż w roku szkolnym 2011/2012), z czego 94,5% uczyło się w szkołach dla młodzieży, a 5,5% w szkołach specjalnych.

Wykres 10. Struktura uczniów szkół zasadniczych zawodowych według kierunków kształcenia w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Zainteresowanie części młodzieży kształceniem zawodowym wynika w dużej mierze z sytuacji na rynku pracy, gdzie cenione są konkretne kwalifikacje zawodowe.

Największą popularnością wśród uczniów szkół zawodowych w roku szkolnym 2015/2016 cieszyły się kierunki z podgrupy inżynieryjno-technicznej (42,8%), usług dla ludności tj. np. fryzjer, kelner (24,2%) i architektury i budownictwa (18,4%).

W roku szkolnym 2015/2016 zasadnicze szkoły zawodowe ukończyło 3,5 tys. osób, tj. o 29,2% mniej niż w roku szkolnym 2011/2012.

Ważnym elementem procesu kształcenia jest nauczanie języków obcych. Odsetek osób uczących się języka obcego stale się zwiększa, co jest pozytywnym przejawem dostosowywania kształcenia w zakresie kompetencji językowych do wyzwań związanych z integracją europejską, globalizacją życia społecznego i gospodarczego oraz potrzebami rynku pracy.

Dane dotyczące udziału dzieci i młodzieży uczącej się języków obcych jako przedmio-

tów obowiązkowych pokazują, że w całym systemie oświaty dominował język angielski, którego w roku szkolnym 2015/2016 uczyło się 97,7% ogółu uczniów. Na drugim miejscu był język niemiecki (37,6%), a następnie francuski (2,9%) i rosyjski (2,1%).

W praktyce skala nauczania poszczególnych języków obcych nie wynikała tylko z większej czy mniejszej popularności, ale także z możliwości kadrowych i organizacyjnych szkół.

W roku szkolnym 2015/2016 uczący się języka angielskiego jako przedmiotu obowiązkowego przeważali w szkołach podstawowych (98,4%), gimnazjach (98,8%) oraz szkołach ponadgimnazjalnych: w liceach ogólnokształcących (98,8%), technikach (99,7%) oraz zasadniczych zawodowych (61,7%). Należy również zwrócić uwagę na duży udział uczniów uczących się języka niemieckiego w gimnazjach (76,5%). Kolejny rok z rzędu wzrósł odsetek osób uczących się języka angielskiego w zasadniczych szkołach zawodowych (wzrost o 4,9 p. proc. w porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012).

Najniższe zainteresowanie nauką języka obcego jako przedmiotu obowiązkowego występowało w szkołach policealnych, w których języka angielskiego uczyło się 56,2% uczniów.

Duża dynamika wzrostu liczby szkół wyższych i studentów obserwowana do roku akademickiego 2009/2010 osłabła w ostatnich latach. O ile liczba szkół wyższych w roku akademickim 2015/2016 w porównaniu z rokiem akademickim 2010/2011 uległa nieznacznemu zmniejszeniu (o 2), to liczba studentów zmalała o 20,9%.

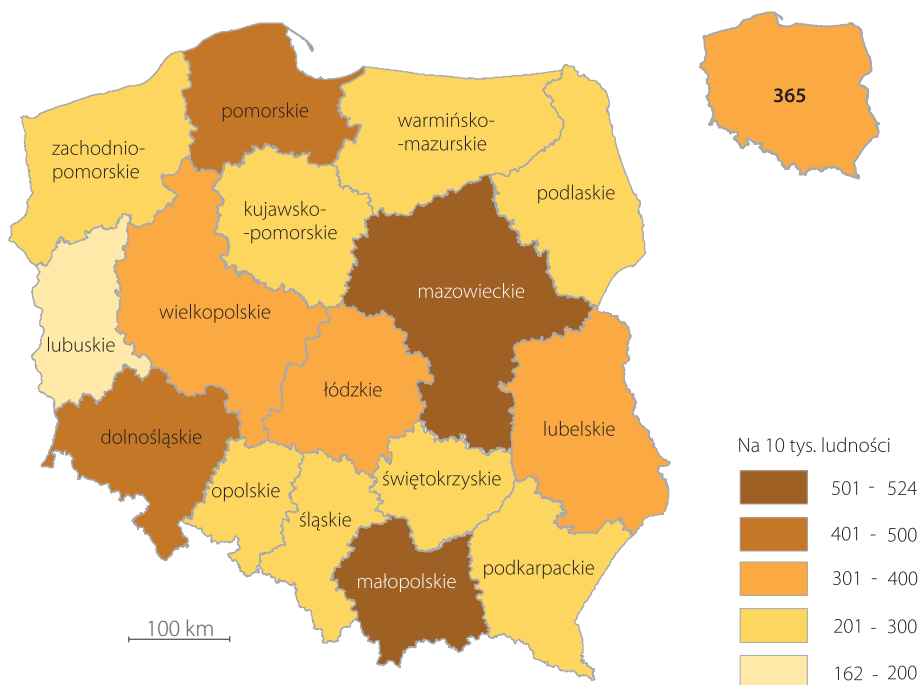
W roku akademickim 2015/2016 w 14 szkołach wyższych działających na terenie województwa podkarpackiego kształciło się 56,1 tys. studentów, tj. o 5,4% mniej niż w poprzednim roku akademickim. W sys-

temie stacjonarnym studiowało 39,3 tys. osób (70,1% wszystkich studiujących), na studiach niestacjonarnych – 16,8 tys. osób. Wśród studiujących przeważały kobiety (w roku akademickim 2015/16 stanowiły 55,6% ogółu studentów).

Wskaźnik liczby studentów na 10 tys. ludności wyniósł w roku akademickim 2015/2016 264 osoby i był niższy od średniej krajowej (365 osób). Na tle kraju, województwo lokowało się na 12. miejscu, przed województwami: opolskim (253), warmińsko-mazurskim (229), świętokrzyskim (214) i lubuskim (162). Na dwóch pierwszych miejscach uplasowały się województwa: małopolskie (524) i mazowieckie (515).

Warto zauważyć, że w latach akademickich 2011/2012-2015/2016 pojawił się proces

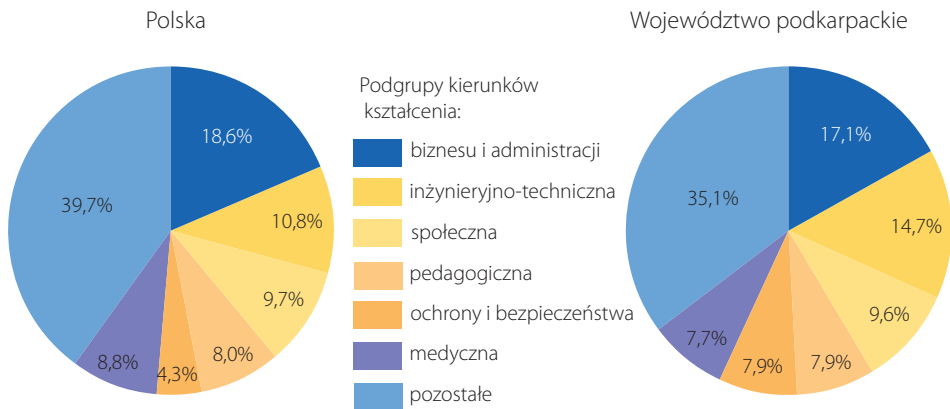
Mapa 6. Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 11. Struktura studentów szkół wyższych według kierunków kształcenia w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

polegający na znacznym wzroście udziału osób studiujących w systemie stacjonarnym, przy jednoczesnym spadku udziału osób studiujących w systemie niestacjonarnym.

W roku akademickim 2015/2016 najwięcej studentów szkół wyższych studiowało na następujących podgrupach kierunków: biznes i administracja (17,1%), inżynieria – techniczna (14,7%) oraz na kierunku społecznym (9,6%).

Podobnie jak liczba studentów, maleje stopniowo liczba absolwentów szkół wyższych. W roku akademickim 2014/2015 szkoły wyższe ukończyło blisko 19,0 tys. osób (o 12,9% mniej niż w roku akademickim 2010/2011).

Kształcenie ustawiczne

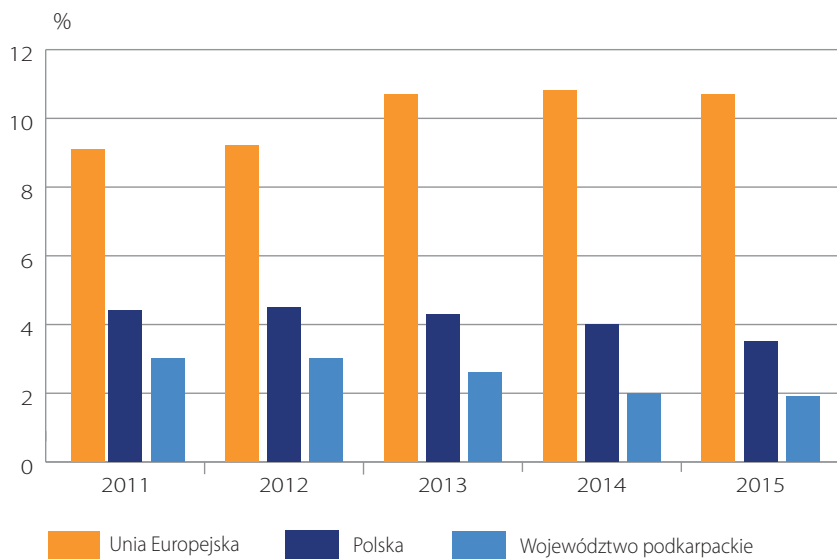
Poza formalną edukacją szkolną kolejną drogą wzbogacenia potencjału kapitału ludzkiego jest uczestnictwo w różnych formach szkoleń. Osoby aktualizujące swoje umiejętności mają większe szanse na dłuż-

sze zatrudnienie, a w przypadku utraty pracy mają większe możliwości jej znalezienia.

W województwie podkarpackim w 2015 r. 1,9% osób w wieku 25-64 lata uczestniczyło w kształceniu i szkoleniu. W porównaniu z rokiem 2011 udział ten zmniejszył się o 1,1 p. proc. Wyższym odsetkiem osób kształcących się odznaczały się Podkarpaciu kobiety (2,0%), niż mężczyźni (1,8%). W kraju odsetek osób uczestniczących w kształceniu i szkoleniu wyniósł w 2015 r. 3,5% i również uległ zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2011 (o 0,9 p. proc.). Wśród kobiet wskaźnik ten w 2015 r. wyniósł 3,8%, natomiast wśród mężczyzn 3,3%.

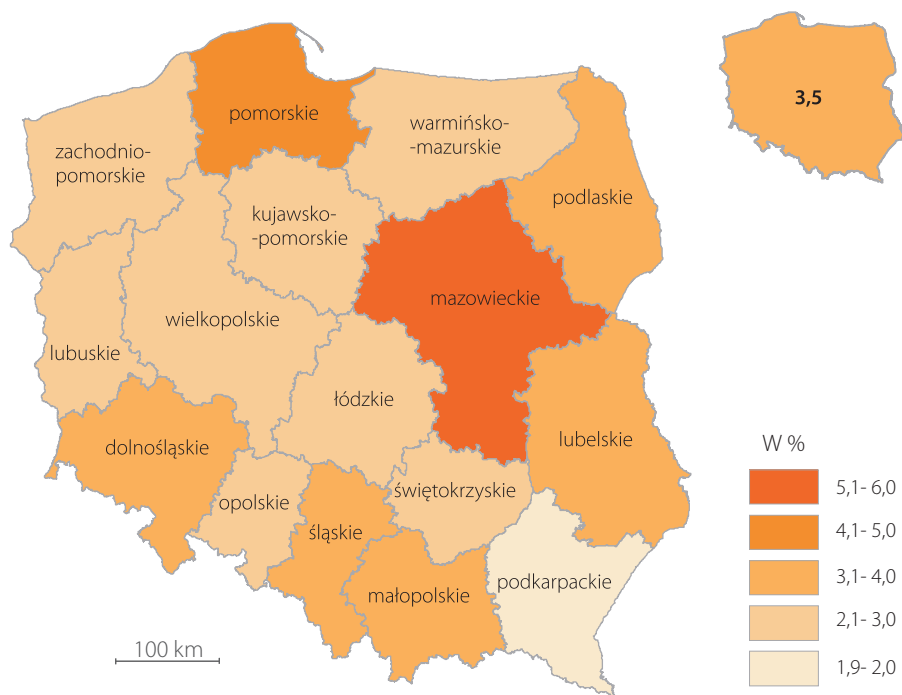
Najwyższy udział osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w 2015 r. odnotowano w województwie mazowieckim (6,0%) oraz pomorskim (5,0%). Podkarpacie natomiast w rankingu województw zajęło ostatnie miejsce. W porównaniu z rokiem 2011 we wszystkich województwach zaobserwowano spadek analizowanego wskaźnika.

Wykres 12. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu

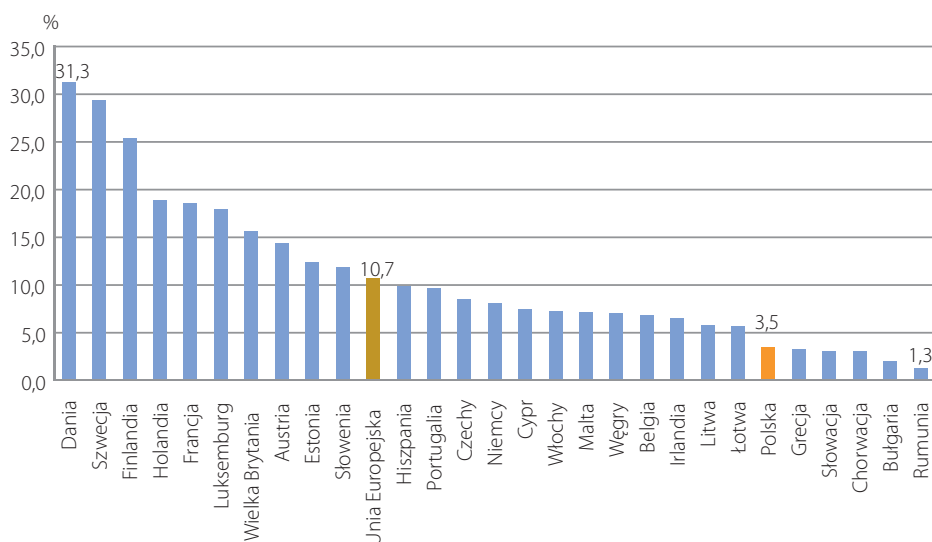
Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 7. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu według województw w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 13. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w krajach Unii Europejskiej w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Dane według regionów Unii Europejskiej prezentowane są w układzie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), której podstawę prawną stanowi Rozporządzenie (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady. Klasyfikacja ta ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze UE porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych państw członkowskich, wykorzystywana jest również do prowadzenia polityki alokacji środków z funduszy europejskich. Klasyfikacja NUTS dzieli regiony UE według liczby ludności na poziomy NUTS 1, NUTS 2 oraz NUTS 3.

W krajach Unii Europejskiej w 2015 r. udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu wyniósł 10,7%. Wśród kobiet udział ten był wyższy i wynosił 11,7%, natomiast wśród mężczyzn – 9,7%. Spośród krajów UE najwyższy wskaźnik wystąpił w Danii, gdzie oso-

by uczestniczące w kształceniu stanowiły 31,3% osób w wieku 25-64 lata, najmniejszy natomiast w Rumunii – 1,3%. Regionem UE, w którym wskaźnik ten w 2015 r. był najwyższy był duński region Hovedstaden – 35,2%. Najmniejszą wartość przyjął on natomiast w rumuńskim regionie Sud-Est – 0,8%.

Młodzież niepracująca

Bardzo ważnym elementem rynku pracy jest sytuacja ludzi młodych. Młodzi ludzie, przynajmniej w założeniu, powinni być najbardziej aktywni i zmotywowani w procesie poszukiwania takiej pracy, która pozwoliłaby im w największym stopniu rozwijać własne umiejętności i zainteresowania. Jednakże już na samym początku swojej kariery młodzi ludzie muszą zmagać się z negatywnymi skutkami kryzysu gospodarczego, do których należą przede wszystkim trudności

ze znalezieniem zatrudnienia. Coraz częstszym zjawiskiem wśród młodzieży jest więc postawa bierna: niechętnie podejmowanie nauki czy pracy oraz sceptyczne nastawienie do brania udziału w kursach dokształcających. Osoby te określamy mianem młodzieży NEET.

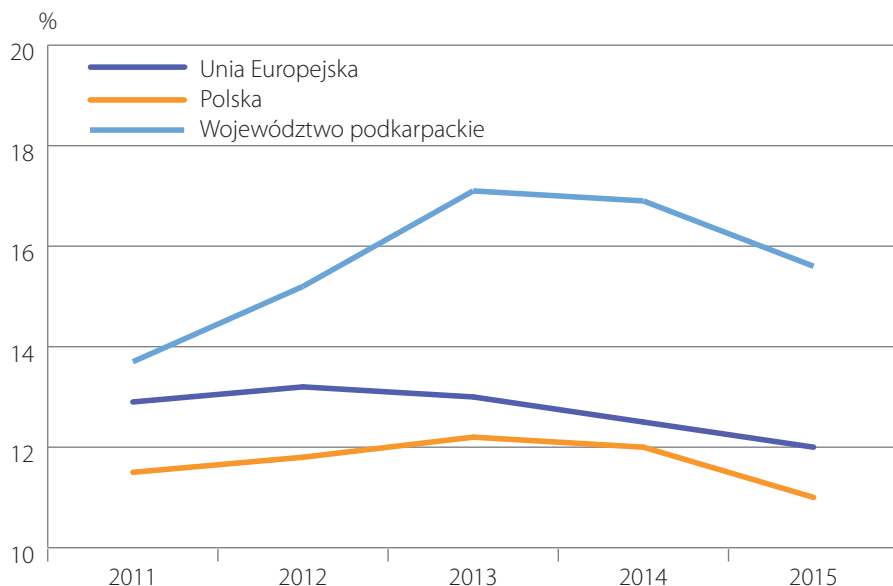
W ostatnich latach odsetek NEET w Polsce w porównaniu z Unią Europejską był niższy, co można uznać za korzystne. Warto jednak zauważyć, że są państwa w UE, gdzie problem bezrobocia wśród młodych jest stosunkowo niewielki np. Holandia, Niemcy czy Dania. W krajach tych zaledwie kilka procent nie ma pracy. Być może, jest to wynikiem innego systemu edukacji młodzieży, który nakierowany jest na powiązanie kształcenia z praktykami zawodowymi w przedsiębiorstwach czy innych instytu-

Osoby młode (15–24 lata) niepracujące, nieuczące się i niedokształcające się (NEET – neither in employment nor in education or training) – odsetek osób w wieku 15–24 lata, które nie pracują (czyli są bezrobotne lub bierne zawodowo) oraz nie uczestniczą w dalszym kształceniu i szkoleniu w ogólnej liczbie osób w tym wieku.

cjach. Wydaje się, że w dzisiejszej czasach powinno się iść właśnie w tym kierunku.

W ujęciu regionalnym, najniższym odsetkiem młodzieży NEET w 2015 r. charakteryzowało się województwo podlaskie (8,4%) oraz śląskie (8,9%). W najgorszym położeniu znalazło się niestety województwo podkarpackie, gdzie prawie co szósta osoba zaliczała się do młodzieży NEET (15,6%). Wysokie wartości wskaźnika odnotowano również w województwie warmińsko-ma-

Wykres 14. Odsetek osób młodych niepracujących, nieuczących się i niedokształcających się (NEET)

Źródło: Opracowanie własne.

zurskim (14,5%) oraz zachodniopomorskim (14,4%). W województwie podkarpackim, wystąpił też największy wzrost poziomu zjawiska NEET młodzieży w porównaniu z 2011 r. (o 1,9 p. proc.).

Dojazdy do pracy

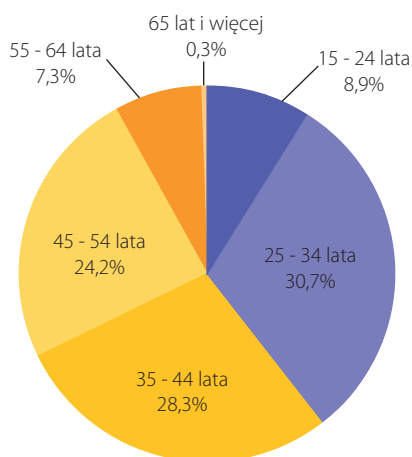
Dojazdy do pracy stanowią jeden z istotnych czynników mających wpływ na sytuację ekonomiczno-społeczną oraz rozwój poszczególnych obszarów terytorialnych. Analiza zarówno kierunków jak i natężenia przemieszczeń ludności w celach zarobkowych pozwala określić, które jednostki administracyjne charakteryzują się największym „przyciąganiem”, a także z których następuje znaczny odpływ. Ponadto badanie skali dojazdów do pracy pozwala uchwycić obecne relacje przestrzenne pomiędzy jednostkami administracyjnymi, a także może być przydatne przy delimitowaniu funkcji, jakie jednostki te będą spełniać w przyszłości.

W 2011 r. w województwie podkarpackim było 206,6 tys. osób dojeżdżających do pra-

cy. Zgodnie z przyjętą metodyką badania, w liczbie dojeżdżających do pracy uwzględnione zostały zarówno przepływy między gminami wewnątrz województwa, jak i do gmin innych województw. Na Podkarpaciu z ogólnej liczby osób dojeżdżających do pracy przeważająca większość (87,4%) dojeżdżała w obrębie województwa, natomiast poza województwo podkarpackie dojeżdżało 12,5%. Osoby dojeżdżające do pracy stanowiły 43,2% osób zatrudnionych na Podkarpaciu. Udział ten był najwyższy wśród wszystkich województw, co świadczy o dużej mobilności przestrzennej pracowników najemnych w naszym województwie.

Do pracy w województwie podkarpackim z terenu innego województwa przyjeżdżało w 2011 r. 12,6 tys. zatrudnionych. Poza teren województwa podkarpackiego wyjeżdżało natomiast ponad dwukrotnie więcej (25,9 tys.) pracowników najemnych.

Wykres 15. Dojeżdżający do pracy według grup wieku w województwie podkarpackim w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród dojeżdżających do pracy w województwie podkarpackim najliczniejszą grupę pod względem wieku stanowiły osoby w wieku 25-34 lata – 30,7%. Niewiele mniej udział miały osoby w wieku 35-44 lata, których odsetek wyniósł 28,3%.

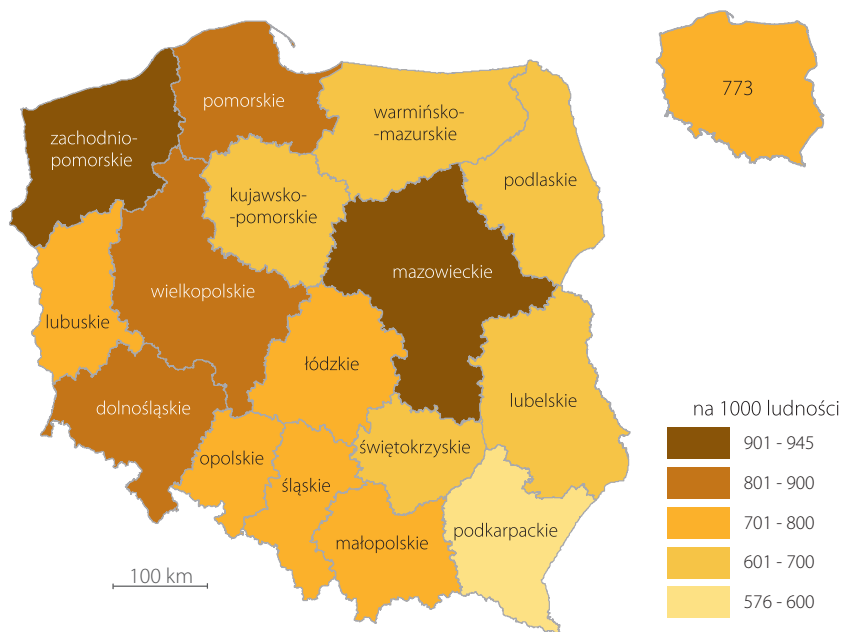
Istotnym wskaźnikiem obrazującym „atrakcyjność” poszczególnych regionów pod względem rynku pracy jest stosunek liczby przyjeżdżających do pracy w danym województwie do liczby osób, które wyjeżdżają z niego do pracy w innym województwie. W 2011 r. w województwie podkarpackim wskaźnik ten wynosił 0,49, co oznacza, że liczba wyjeżdżających do pracy w innym województwie była 2-krotnie wyższa od liczby przyjeżdżających.

Podmioty gospodarcze

W końcu 2015 r. wpisanych do rejestru REGON było 165,2 tys. podmiotów gospodarki narodowej (ponad 9% więcej niż w 2011 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało zaledwie 776 podmiotów, podczas gdy w kraju było znacznie więcej bo 1089. Wskaźnik ten w województwie podkarpackim osiągnął najniższą wartość spośród wszystkich województw, co wskazuje na bardzo niskie nasycenie przedsiębiorczością na Podkarpaciu.

Podobnie wyglądała sytuacja pod względem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które stanowiły blisko 3/4 ogółu zarejestrowanych podmiotów na Podkarpaciu. Liczba osób fizycznych w 2015 r. wyniosła 122,5 tys. co w przelicze-

Mapa 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

niu na 10 tys. mieszkańców (576) stanowiło niestety najniższą wartość w kraju. Należy dodać, że ponad 75% osób fizycznych to podmioty jednoosobowe, prowadzące głównie działalność handlową, budowlaną, w zakresie przetwórstwa przemysłowego lub działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

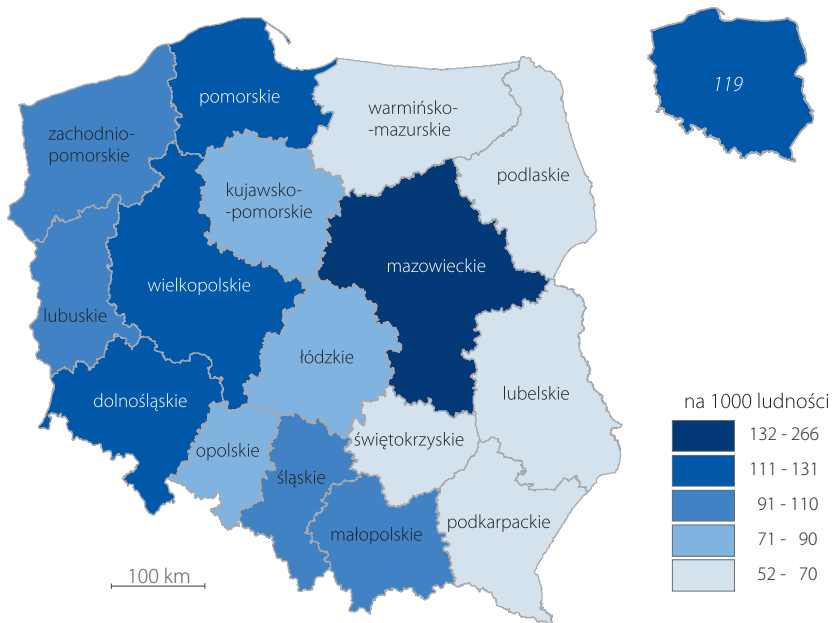
Spółek handlowych w 2015 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności było 56, uplasowało to Podkarpacie na 14. miejscu wśród województw. W województwie podkarpackim funkcjonowało ok. 12 tys. spółek handlowych, wśród których 82% stanowiły spółki kapitałowe, a 18% spółki osobowe. W 2015 r. w porównaniu z rokiem poprzednim liczba spółek handlowych wzrosła o 13%. Z kolei w porównaniu z rokiem 2011 liczba

spółek handlowych zwiększyła się o 48% przy czym liczba spółek kapitałowych wzrosła o 53%, a osobowych o 29%. Wzrosła również liczba spółek handlowych z kapitałem zagranicznym z 1042 w 2011 r. do 1687 w 2015 r., tj. o 61,9%.

Najwięcej podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. ludności zarejestrowanych było w miastach na prawach powiatu: w Rzeszowie (1380), Krośnie (1206), Tarnobrzegu (1027) oraz w powiecie leskim (1097), a najmniej w powiatach: przemyskim (555), lubaczowskim (568), brzozowskim (572), kolbuszowskim (579) oraz przeworskim (584).

Najwięcej podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON miało siedzibę w Rzeszowie (25,6 tys.) i powiecie rzeszowskim (11,7

Mapa 9. Spółki handlowe w 2015 r.

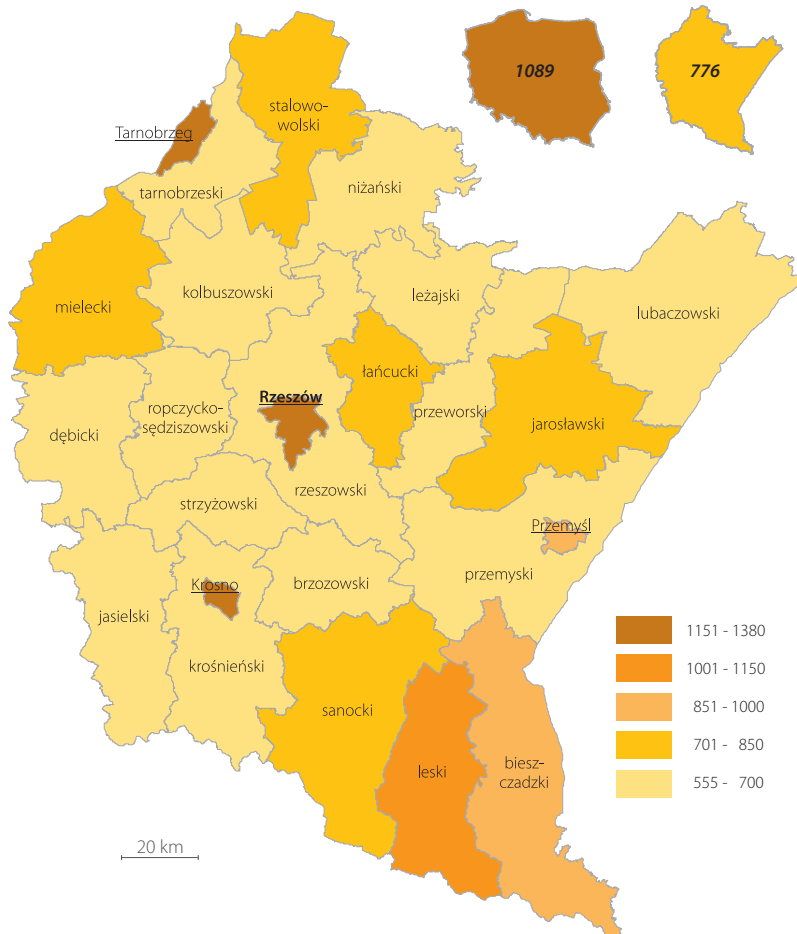
Źródło: Opracowanie własne.

tys.), a najmniej w powiatach: bieszczadzkim (2,1 tys.), leskim (2,9 tys.) oraz lubaczowskim (3,2 tys.).

W porównaniu z 2014 r. największy wzrost nowo zarejestrowanych podmiotów odnotowano w powiecie brzozowskim (o 10,3%), natomiast spadek liczby podmiotów wystąpił aż w 12 powiatach, największy w powiecie leskim (25,1%) i lubaczowskim (21,6%).

Natomiast największy wzrost wyrejestrowanych podmiotów wystąpił w powiatach: niżańskim (o 20,5%), rzeszowskim (o 14,8%) i przemyskim (o 13,4%), z kolei największy spadek wyrejestrowanych zanotowano w powiecie przeworskim (o 18,3%).

Mapa 10. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

2. Wybrane zagadnienia rynku pracy

Aktywność ekonomiczna ludności

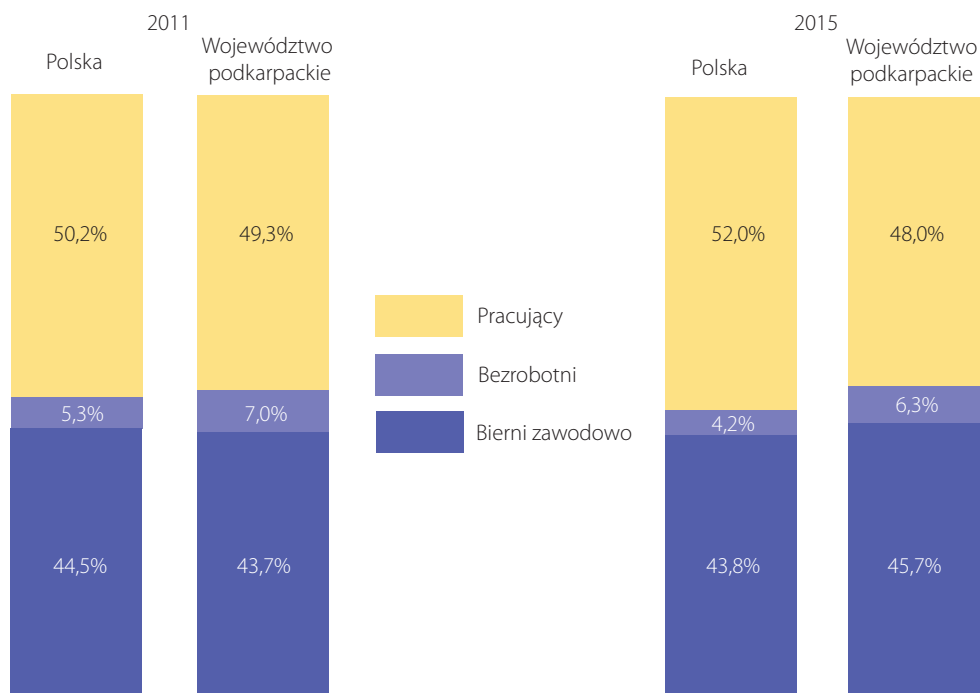
Na Podkarpaciu nastąpiła niekorzystna zmiana relacji osób aktywnych zawodowo w stosunku do biernych zawodowo.

Liczba ludności aktywnej zawodowo w latach 2011-2015 utrzymywała się średnio na poziomie 922 tys. osób. Na przestrzeni pięciu opisywanych lat odnotowano systematyczne zmniejszanie się tej zbiorowości z 941 tys. osób do 901 tys. osób. Jedynie w 2013 r. w stosunku do poprzedniego roku liczba aktywnych zawodowo nieznacznie zwiększyła się o 0,3%. W 2015 r.

liczba ludności biernej zawodowo wyniosła 760 tys. osób i wzrosła zarówno w skali roku (o 0,8%), jak również w porównaniu z 2011 r. (o 4,0%).

Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyłączeniem osób przebywających 12 miesięcy i więcej za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania.

Wykres 16. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej (BAEL)

Źródło: Opracowanie własne.

Do pracujących zaliczono wszystkie osoby

w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

– wykonywały przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,

– miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- a) z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego, rodzicielskiego lub wypoczynkowego,
- b) z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła: do 3 miesięcy, powyżej 3 miesięcy i dotyczyła osób, które były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

W 2015 r. wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, aktywni zawodowo stanowili 54,3%, a bierni zawodowo 45,7%, natomiast w 2011 r. udziały te wyniosły odpowiednio 56,3% i 43,7%.

Na 100 osób aktywnych zawodowo w 2015 r. przypadały 84 osoby bierne zawodowo, podczas gdy w 2011 r. 78 osób. Z kolei na 100 osób pracujących przypadało 109 osób niepracujących, podczas gdy w 2011 r. 103 osoby.

Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu zatrudnienia pokazuje, że w województwie podkarpackim w analizowanym okresie nie pracowała więcej niż połowa populacji. W latach 2011-2014 grupa niepracujących (bezrobotnych i biernych zawodowo) systematycznie zwiększała się – z 50,7% do 53,1%. W 2015 r. natomiast zmniejszyła się o 1,1 p. proc. w stosunku do roku poprzedniego, jednak nadal stanowiła ponad połowę osób w wieku 15 lat i więcej. W Polsce na przestrzeni badanych lat udział

niepracujących systematycznie malał i mieścił się w granicach 49,8% - 48,1%.

Zbiorowość osób niepracujących składała się głównie z biernych zawodowo, czyli osób, które pozostają poza zasobami pracy. W 2015 r. ich udział w liczbie ogółem niepracujących wyniósł 87,9% i wzrósł zarówno w skali roku (o 2,2 p. proc.), jak również w porównaniu z 2011 r. (o 1,7 p. proc.).

W 2015 r. wśród ludności w wieku 15 lat i więcej status osoby bezrobotnej posiadało 6,3%, a w 2011 r. – 7,0%. Największy udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej odnotowano w 2013 r. (8,1%), a najmniejszy w 2015 r.

Płeć i miejsce zamieszkania to główne czynniki demograficzne różnicujące strukturę aktywnych zawodowo według statusu na rynku pracy. W okresie 2011-2015 przeważającą część aktywnych zawodowo stanowili mężczyźni, których udział kształtował się na poziomie od 55,0% w 2012 r. do 56,5% w 2014 r. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania większość populacji zarówno kobiet, jak i mężczyzn mieszkała na wsi, a ich udział w omawianych pięciu latach wyniósł od 58,4% w 2013 r. do 59,2% w 2015 r.

Bezrobotni według BAEL są to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
  - aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,
  - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.
- Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Ludność bierna zawodowo to osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w okresie badanego tygodnia:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były gotowe do jej podjęcia w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym,
- nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie: a) dłuższym niż 3 miesiące, b) do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły średnio 96,2% aktywnych zawodowo. W omawianym okresie udział osób w wieku 30-49 lat był dominujący wśród tej populacji i stanowił ponad 50%. Jedynie w 2011 r. udział tej grupy wiekowej był nieco mniejszy niż 50%, ale w kolejnych latach systematycznie wzrastał z 49,6% do 53,2%. Podobną tendencję wzrostową można zauważyć w kraju, czyli dominujący był udział osób w tym samym przedziale wiekowym i na przestrzeni lat mieścił się w granicach 50,6% - 52,6%.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najliczniejszą grupę aktywnych zawodowo w województwie podkarpackim stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Grupa osób z tym wykształceniem w 2011 r. stanowiła 31,7% aktywnych zawodowo, natomiast w kolejnych latach systematycznie malała i w 2015 r. wyniosła 29,5%. W omawianym okresie co trzeci aktywny zawodowo posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe, jednakże znaczna część zbiorowości posiadała wykształcenie policealne oraz średnie zawodowe, a także wykształcenie wyższe. Warto tutaj zauważyć, że udział osób z wykształceniem wyższym w ciągu pięciu analizowanych lat zwiększał się systematycznie i w 2015 r. osiągnął poziom 28,5%. Stosunkowo mało osób legitymowało się wykształceniem

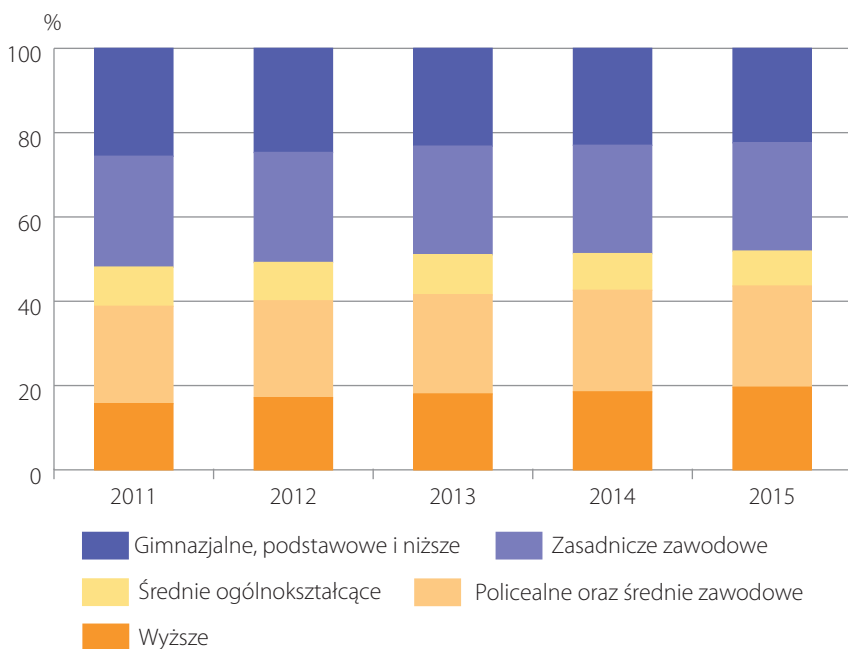
gimnazjalnym, podstawowym i niższym oraz średnim ogólnokształcącym. W Polsce najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, wyjątek stanowił rok 2011, wówczas były to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Współczynnik aktywności zawodowej na Podkarpaciu jest niższy niż w Polsce.

W 2015 r. w województwie podkarpackim współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej według danych średniorocznych wyniósł 54,2% (w 2011 r. – 56,3%), co oznacza, że na każde 100 osób, które ukończyły 15 lat, 54 osoby były aktywne zawodowo, czyli miały pracę lub jej poszukiwały. W rankingu województw nastąpiła niekorzystna zmiana lokaty Podkarpacia w odniesieniu do roku 2011 z 6. na 13. pozycję - pomiędzy województwem opolskim (54,3%), a województwem śląskim (53,1%). W skali kraju współczynnik ten w 2015 r. wyniósł 56,2% i zwiększył się w porównaniu do roku 2011 o 0,7 p. proc. W badanych latach na Podkarpaciu współczynnik aktywności zawodowej był wyższy dla mężczyzn i mieszkańców wsi. W 2015 r. w populacji mężczyzn współczynnik ten osiągnął wartość 62,4% i był niższy w stosunku do 2011 r. (o 1,0 p. proc.), natomiast wśród kobiet kształtował się na poziomie 46,5% i był niższy w stosunku do 2011 r. o 2,9 p. proc. Na wsi współczynnik aktywności zawodowej w 2015 r. kształtował się na poziomie 54,8% (57,6% w 2011 r.), a dla miast był nieco niższy i wyniósł 53,5% (54,5% w 2011 r.).

Pracujący i bezrobotni tworzą razem populację aktywnych zawodowo, a udział tej zbiorowości wśród ludności w wieku 15 lat i więcej określa tzw. **współczynnik aktywności zawodowej**.

Wykres 17. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia

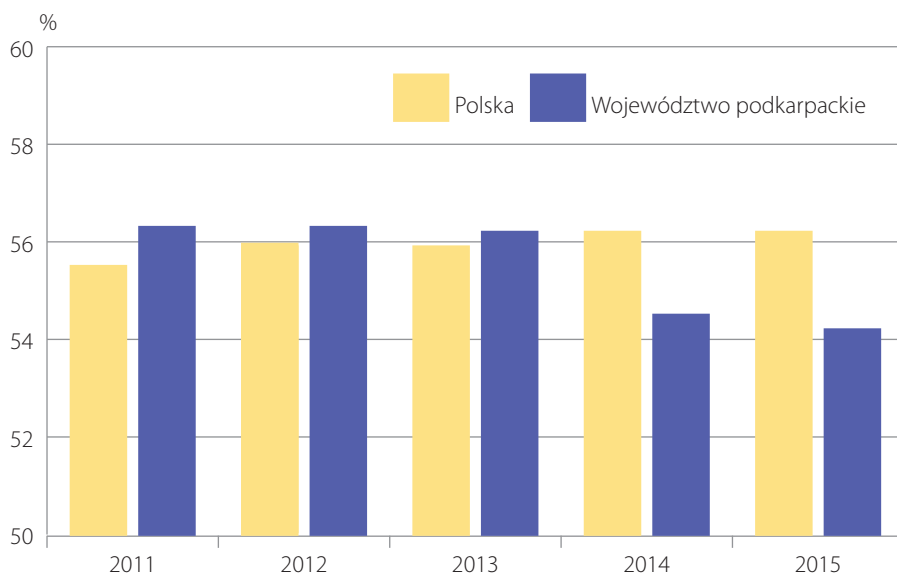

Źródło: Opracowanie własne.

W IV kwartale 2015 r. najwyższym poziomem aktywności zawodowej w województwie podkarpackim charakteryzowały się osoby w wieku 35-44 lata, dla których współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 85,9% (w kraju 87,7%) i był niższy zarówno w skali roku, jak również w odniesieniu do analogicznego okresu 2011 roku (odpowiednio o 0,3 p. proc. i 2,4 p. proc.). Najniższą aktywnością zawodową charakteryzowała się grupa osób w wieku 55 lat i więcej, dla której współczynnik kształtował się na poziomie 24,3% (w kraju 26,0%) i był wyższy w skali roku (o 1,7 p. proc.), natomiast niższy w odniesieniu do tego samego okresu 2011 r. (o 3,5 p. proc.). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwyższą

aktywnością zawodową charakteryzowały się osoby z wykształceniem wyższym. Na każde 100 osób mających wyższe wykształcenie 80 osób było aktywnych zawodowo. Najniższym współczynnikiem aktywności zawodowej odznaczały się osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego. Na każde 100 osób z takim wykształceniem tylko 14 osób było aktywnych zawodowo. Podobna tendencja występowała w kraju, a mianowicie najwyższą aktywnością zawodową charakteryzowały się osoby z wykształceniem wyższym, natomiast najniższym osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego.

Wykres 18. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej

Źródło: Opracowanie własne.

go, dla których współczynnik w IV kwartale 2015 r. wyniósł odpowiednio 80,8% i 18,2%.

Zmniejszyła się liczba pracujących na Podkarpaciu, zwiększył się natomiast udział pracujących z wyższym wykształceniem.

Liczba ludności pracującej w województwie podkarpackim według BAEL (dane średnioroczne) zmniejszyła się z 824 tys. osób w 2011 r. do 777 tys. osób w 2014 r., tj. o 5,7%, natomiast w roku 2015 zwiększyła się w skali roku o 2,6% i wyniosła 797 tys. osób. W omawianym okresie pięciu lat status osoby pracującej posiadało średnio prawie 87% populacji aktywnych zawodowo. W 2015 r. udział pracujących w stosunku do aktywnych zawodowo był najwyższy i wyniósł 88,5%. W Polsce w 2015 r. liczba lud-

ności pracującej wyniosła 16084 tys. osób i wzrosła o 3,4% w odniesieniu do roku 2011.

W 2015 r. w porównaniu z 2011 r. spadek liczby pracujących nastąpił zarówno w populacji mężczyzn, jak również kobiet, jednak więcej pracujących ubyło w grupie kobiet (o 4,1%), niż mężczyzn (o 2,6%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, więcej pracujących ubyło wśród mieszkańców wsi (o 4,7%), niż wśród mieszkańców miast (o 1,5%). Kobiety przez wszystkie analizowane lata stanowiły nie mniej niż 43,4% oraz nie więcej niż 44,6% ogólnej liczby pracujących, natomiast mężczyźni odpowiednio 55,5% i 56,6%.

Przeprowadzona analiza zmian w omawianym przedziale czasowym 2011-2015 wskazuje, że w województwie podkarpackim, jak również w kraju, wyraźnie podniósł się poziom wykształcenia osób pracujących. Świadczy o tym wzrastająca z roku na rok liczba pracujących z wykształceniem wyższym oraz zwiększający się udział tej grupy osób w ogólnej liczbie pracujących w wieku 15 lat i więcej.

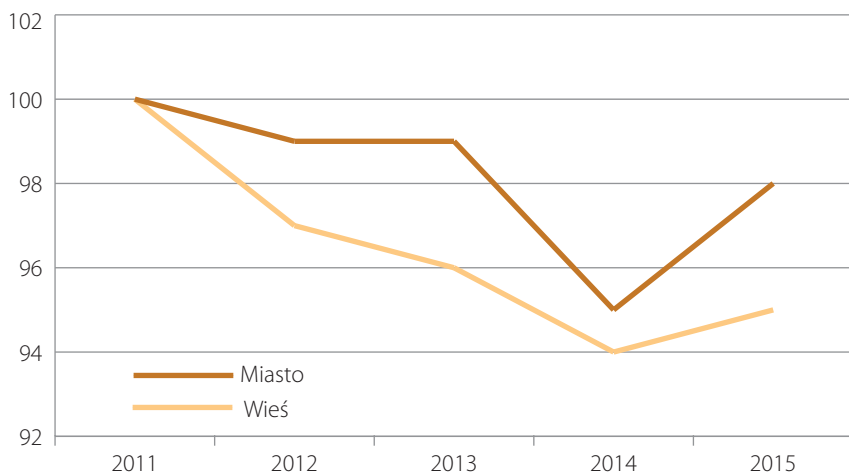
Liczba pracujących z wykształceniem wyższym w 2015 r. wyniosła 241 tys. osób i wzrosła w stosunku do 2011 r. o 21,7%, a ich udział w ogólnej liczbie pracujących zwiększył się o 6,2 p. proc. i stanowił 30,2%. Zmniejszyła się natomiast liczba pracujących posiadających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niższe z 81 tys. osób w 2011 r. do 46 tys. osób w 2015 r., a ich udział w liczbie pracujących ogółem zmalał na przestrzeni lat z 9,8% do 5,8%. Liczną grupę wśród pracujących stanowiły osoby

z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a ich udział wyniósł średnio 29,7%.

W 2015 r. na Podkarpaciu najliczniejszą grupę wśród pracujących stanowiły osoby w wieku 50 lat i więcej (28,1%). W stosunku do roku 2011 zwiększył się udział pracujących w przedziale wieku 40-49 lat (wzrost o 8,5% tj. 2,9 p. proc.), zmniejszył się natomiast w pozostałych grupach wiekowych, a największy spadek odnotowano w najmłodszej grupie osób 15-29 lat (o 19,5% tj. 3,4 p. proc.). W kraju najwięcej pracujących w 2015 r. było w grupie wiekowej 30-39 lat (29,6%), a najmniej osób w wieku 15-29 lat (18,9%).

Najliczniejszą grupą wśród ogółu pracujących w IV kwartale 2015 r. zarówno w naszym województwie, jak również w kraju tworzyli specjaliści (odpowiednio 15,8% i 19,0%). Następną grupę na Podkarpaciu stanowili pracownicy usług i sprzedawcy

Wykres 19. Dynamika liczby pracujących w wieku 15 lat i więcej w województwie podkarpackim według miejsca zamieszkania (2011=100)

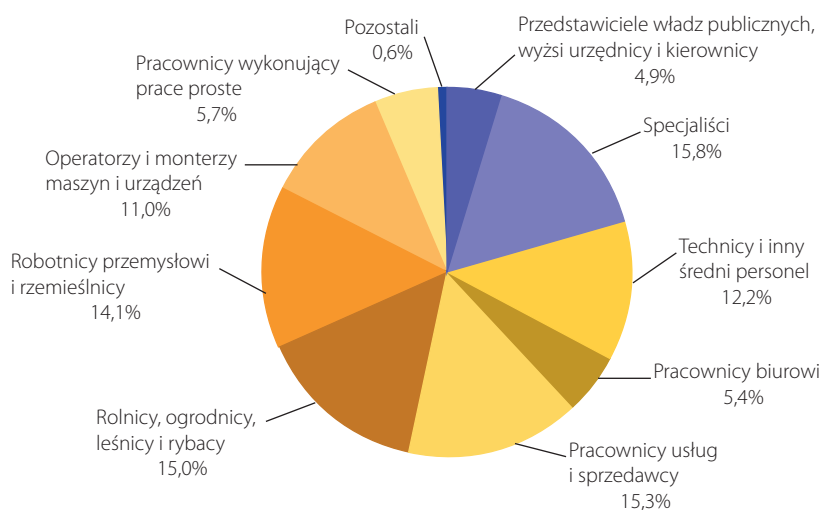
Źródło: Opracowanie własne.

(15,3%) oraz rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (15,0%), natomiast w kraju robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (15,0%) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (13,4%). Rozpatrując strukturę pracujących według zawodów i płci w omawianym okresie w naszym województwie przeważającą grupą wśród populacji mężczyzn, podobnie jak w IV kwartale 2011 r. byli robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, którzy stanowili 23,2% zbiorowości pracujących (25,9% w IV kwartale 2011 r.) oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (odpowiednio 16,4% i 18,8%). Wśród kobiet w IV kwartale 2015 r. przeważały dwie grupy zawodów: specjaliści (24,6%) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (22,3%), natomiast dla porównania w IV kwartale 2011 r. znaczący udział wśród populacji kobiet posiadała grupa zawodów: rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (23,9%) oraz specjaliści (19,8%).

W IV kwartale 2015 roku w województwie podkarpackim, ze względu na czas przepracowany w badanym tygodniu, 529 tys. osób, tj. 66,8% (w kraju 11754 tys. osób, tj. 72,2%) stanowili pracownicy, którzy przepracowali 40 godzin i więcej. Krócej pracowało 28,4% osób, a pozostałe 4,8% miało pracę, ale jej nie wykonywało (w kraju odpowiednio 22,9% i 4,9%). Biorąc pod uwagę status zatrudnienia, liczba pracowników najemnych, czyli osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy na Podkarpaciu wyniosła 608 tys., tj. 76,7% ogółu pracujących, a w Polsce 12861 tys., tj. 79,0%.

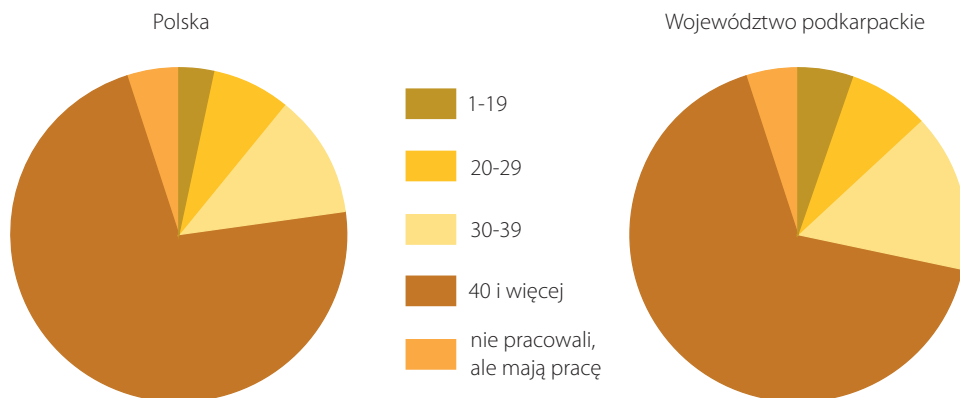
W 2015 r. udział osób pracujących w województwie podkarpackim w niepełnym wymiarze czasu pracy, tj. populacji niepełnozatrudnionych, według danych średniorocznych kształtował się na poziomie 10,3% i zmniejszył się zarówno w skali roku (o 0,5

Wykres 20. Struktura pracujących według grup zawodów w województwie podkarpackim w IV kwartale 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 21. Struktura pracujących według liczby godzin przepracowanych w badanym tygodniu w IV kwartale 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

p. proc.), jak również w odniesieniu do roku 2011 (o 3,0 p. proc.).

Wskaźnik zatrudnienia na Podkarpaciu był niższy niż średnio w Polsce.

Miernikiem poziomu zatrudnienia jest wskaźnik zatrudnienia, oznaczający udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. Wartość tego wskaźnika świadczy o stopniu wykorzystania kapitału ludzkiego. W 2015 r. wskaźnik zatrudnienia w województwie podkarpackim według danych średniorocznych wyniósł 48,0% (w Polsce – 51,9%), co oznacza, że na każde 100 osób, które ukończyły 15 lat, przypadało 48 pracujących. W porównaniu z krajem omawiany wskaźnik był niższy o 3,9 p. proc., a pod względem wysokości wskaźnika w rankingu województw, Podkarpacie uplasowało się razem z województwem zachodniopomorskim na 13. miejscu w kraju (9 pozycja w 2011 r.). W województwie podkarpackim w 2015 r. nastąpił spadek

Wskaźnik zatrudnienia określa udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

tego miernika w odniesieniu do roku 2011 (o 1,3 p. proc.), natomiast w skali roku wystąpił wzrost (o 1,1 p. proc.). W porównaniu z 2011 r. spadek wskaźnika zatrudnienia wystąpił zarówno w populacji mężczyzn, jak i kobiet oraz wśród mieszkańców wsi (odpowiednio o: 0,6 p. proc., 1,8 p. proc. i 2,7 p. proc.), natomiast wzrost wystąpił wśród mieszkających w miastach (o 0,5 p. proc.). W analizowanym okresie utrzymywał się wyższy wskaźnik zatrudnienia wśród osób z terenów wiejskich w stosunku do wskaźnika dla mieszkańców miast. Różnica między tymi populacjami na przestrzeni lat wynosiła od 3,6 p. proc. do 0,4 p. proc.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w naszym województwie

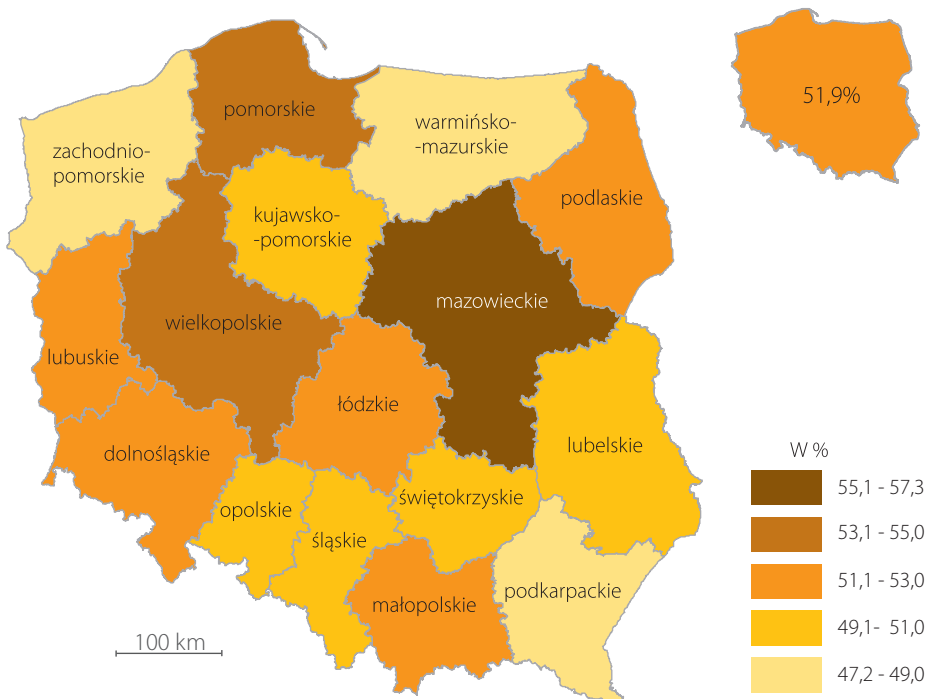
Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata obliczono jako udział pracujących niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w ogólnej liczbie ludności niepełnosprawnej w tym wieku. Zbiorowość osób niepełnosprawnych została wyodrębniona z ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, na podstawie kryterium prawnego. Do osób niepełnosprawnych zaliczono osoby w wieku 16 lat i więcej, które mają przyznane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy.

w analizowanym okresie kształtował się na poziomie ponad 20%. W latach 2011-2013 następował systematyczny wzrost tego

wskaźnika z 23,5% do 26,4%, natomiast w kolejnych latach 2014-2015 występowała tendencja spadkowa i w 2015 r. wskaźnik ten wyniósł 21,2%. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w okresie pięciu omawianych lat był ok. dwukrotnie niższy niż ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia w IV kwartale 2015 r. w województwie podkarpackim najwyższym wskaźnikiem zatrudnienia charakteryzowały się osoby z wykształceniem wyższym (75,5%), najniższym zaś osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego (11,8%). Stosunkowo niski wskaźnik zatrud-

Mapa 11. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 lat i więcej w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

nienia wystąpił wśród osób legitymujących się wykształceniem średnim ogólnokształcącym (38,8%). Podobna tendencja wystąpiła w kraju.

W IV kwartale 2015 r. w województwie podkarpackim na 1000 osób pracujących przypadało 1083 osoby niepracujące. Biorąc pod uwagę analogiczny kwartał z okresu pięciu omawianych lat najwyższy wskaźnik zanotowano w 2014 r. (1142 osoby), a najniższy w 2011 r. (1030 osób). W kraju na 1000 osób pracujących przypadało mniej osób niepracujących niż w naszym województwie i następował systematyczny spadek obciążenia osób pracujących osobami niepracującymi z 987 do 902 osób.

W 2015 r. w województwie podkarpackim według danych średniorocznych populacja bezrobotnych na podstawie wyników BAEL wyniosła 105 tys. osób, tj. ponad 10% mniej niż w 2011 roku. W Polsce liczba bezrobotnych wyniosła 1304 tys. osób, czyli ponad 21% mniej w odniesieniu do roku 2011. Liczba bezrobotnych na Podkarpaciu w stosunku do 2011 r. w większym stopniu zmniejszyła się w populacji kobiet (o 15,5%), niż mężczyzn (o 6,8%), a wśród bezrobotnych mieszkających w miastach zmniejszyła się o 23,1%, podczas gdy dla mieszkańców wsi pozostała na takim samym poziomie jak w roku 2011. Natomiast w skali roku zbiorowość bezrobotnych bardziej obniżyła się w populacji mężczyzn (o 20,3%) niż kobiet (o 14,0%) oraz wśród mieszkających w miastach (o 24,5%) niż na wsi (o 11,0%).

Rozpatrując strukturę wiekową bezrobotnych w naszym województwie w okresie pięciu lat najliczniejszą grupę bezrobotnych odnotowano wśród osób wchodzących na rynek pracy oraz wśród osób młodych, tj. w wieku 15-29 lat oraz 30-39 lat, a najmniej liczną grupę bezrobotnych stanowiły osoby starsze, tj. w wieku 40-49 lat oraz 50 lat

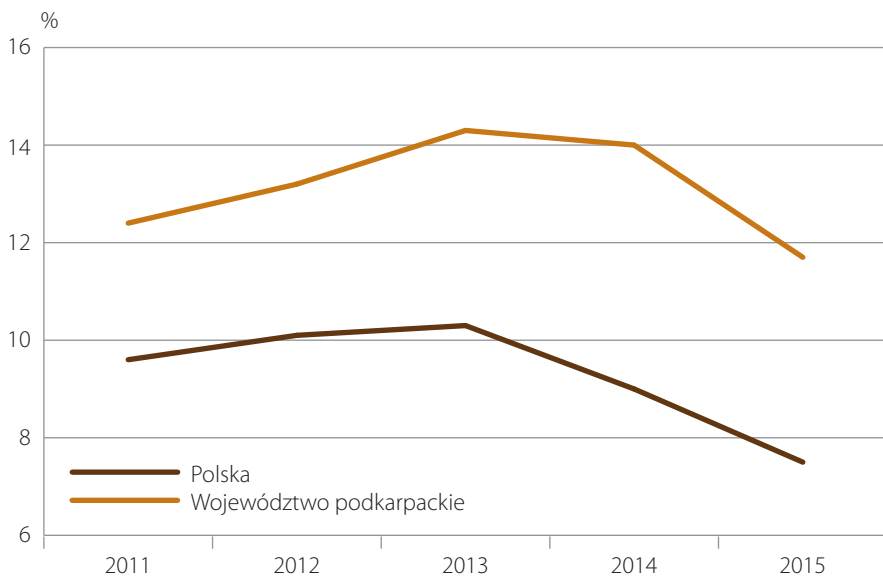
i więcej (w 2015 r. było to odpowiednio: 46,7%, 22,9% oraz 17,1%, 12,4%). W kraju najliczniejszą zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 15-29 lat (38,7%), natomiast najmniej liczną grupą były osoby w wieku 40-49 lat (17,9%).

Poziom i natężenie bezrobocia są najczęstszymi wyznacznikami sytuacji na rynku pracy, obrazującymi stopień niedopasowania podaży i popytu na pracę. Stroną popytową są pracodawcy szukający pracowników, a podażową ludzie szukający pracy. Brak wzajemnego dopasowania popytu i podaży na pracę doprowadza do stanu nierównowagi rynku pracy przejawiającego się w nadwyżce wolnych miejsc pracy lub bezrobociu, a miernikiem nierównowagi na rynku jest stopa bezrobocia, której poziom określa stopień niewykorzystania ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia w 2015 r. wyniosła 11,7%, co oznacza, że wśród aktywnych zawodowo co dziewiąta osoba była bez pracy. Wskaźnik ten dla województwa podkarpackiego był wyższy o 4,2 p. proc. od wskaźnika ogólnopolskiego i pod względem wysokości stopy bezrobocia Podkarpacie znalazło się na ostatnim miejscu. Stopa bezrobocia zmniejszyła się jednak na Podkarpaciu zarówno w porównaniu z 2011 r. (o 0,7 p. proc.), jak również w skali roku (o 2,3 p. proc.), ten spadkowy trend może świadczyć o pozytywnych zmianach na rynku pracy w naszym regionie.

Stopa bezrobocia w populacji kobiet w okresie pięciu analizowanych lat przewyższa stopę bezrobocia wśród mężczyzn – wyjątek stanowił rok 2013, kiedy natężenie bezrobocia kobiet i mężczyzn zrównało się do tego samego poziomu. W miastach

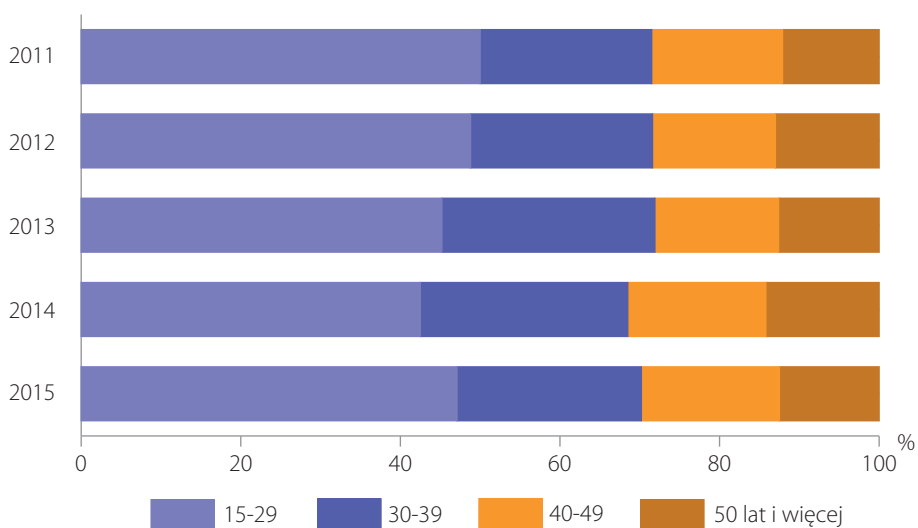
Stopa bezrobocia stanowi udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Wykres 22. Stopa bezrobocia (BAEL)

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 23. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie podkarpackim (BAEL)

Źródło: Opracowanie własne.

odnotowano natężenie bezrobocia na poziomie wyższym niż na obszarach wiejskich – oprócz 2015 r.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia w IV kwartale 2015 r., najwyższą stopą bezrobocia odznaczała się grupa osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (15,6%), a najniższą – z wykształceniem wyższym (5,9%). W kraju najwyższą stopą bezrobocia charakteryzowała się grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego (14,7%), podczas gdy najniższy wskaźnik bezrobocia cechował grupę osób z wykształceniem wyższym (3,6%).

W województwie podkarpackim liczba osób, które poszukiwały pracy dłużej niż rok, tzn. długotrwale bezrobotnych w 2015 r. wyniosła 30 tys. (w Polsce 417 tys.), a udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 28,6% (mniej w skali roku o 7,9 p. proc., a więcej w stosunku do roku 2011 o 3,8 p. proc.). Natomiast w Polsce wskaźnik ten był nieco wyższy i wyniósł 32,0% - mniej o 4,2 p. proc. w odniesieniu do roku poprzedniego, a więcej o 0,5 p. proc. w porównaniu z rokiem 2011. Większość w tej grupie stanowili mężczyźni, zarówno w skali kraju, jak również w województwie.

Osoby bezrobotne w IV kwartale 2015 r. w województwie podkarpackim najczęściej szukały pracy korzystając z usług biur pracy (83,8%) oraz z ogłoszeń w prasie (76,2%). Z pośrednictwa krewnych i znajomych korzystało 75,2%, a 54,3% osób bezrobotnych korzystało z bezpośredniego kontaktu z zakładem pracy. W Polsce osoby bezrobotne w pierwszej kolejności poszukiwały pracy poprzez ogłoszenia w prasie (79,3%), następnie poprzez biura pracy (72,4%), zaraz potem przez krewnych i znajomych oraz

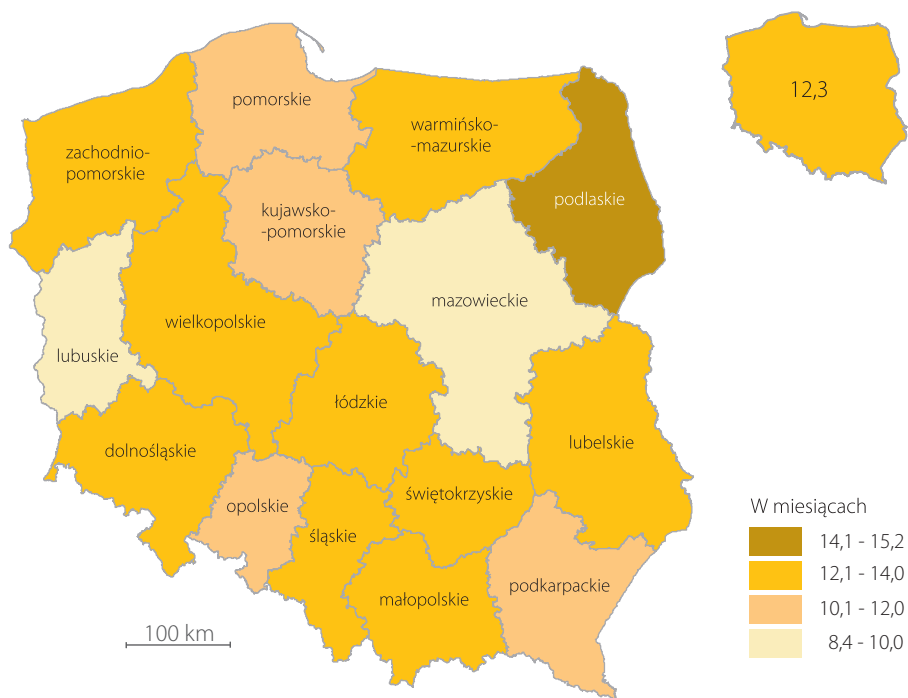
poprzez bezpośredni kontakt z zakładem pracy (odpowiednio 70,8% i 54,7%).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w województwie podkarpackim w latach 2011-2014 według danych średniorocznych systematycznie wzrastał od 8,8 miesiący do 12,2 miesiący, a już w następnym roku był krótszy o 1,3 miesiąca. W kraju wystąpiła podobna sytuacja tj. w okresie 2011-2014 przeciętny czas poszukiwania pracy zwiększył się z 10,6 miesiący do 12,8 miesiący, natomiast w 2015 r. nieznacznie obniżył się i wyniósł 12,3 miesiący. Najkrótszy (średni) czas poszukiwania pracy w 2015 roku był w województwie lubuskim (8,4 miesiący), a najdłuższy w województwie podlaskim (15,2 miesiący). Podkarpacie wraz z województwem pomorskim uplasowało się na 4. pozycji w omawianej kategorii. W 2015 r. dłużej poszukiwali pracy mężczyźni oraz mieszkańcy wsi, zarówno w kraju, jak i na Podkarpaciu.

Bierni zawodowo, czyli osoby niepracujące i nieposzukujące pracy według danych średniorocznych w województwie podkarpackim stanowili w całym omawianym pięcioletnim okresie nie mniej niż 43,7% i nie więcej niż 45,7% ludności w wieku 15 lat i więcej, a dla Polski przedział ten miał trend spadkowy i wyniósł od 44,5% do 43,8%.

Przeważającą część biernych zawodowo stanowili mieszkańcy wsi. Ich udział utrzymywał się średnio na poziomie ok. 57%. W 2015 r. na wsi było o 120 tys. więcej biernych zawodowo niż w mieście, tj. o 37,5% (w 2011 r. o 27,7% więcej). W 2015 r. mężczyźni bierni zawodowo stanowili 18,2% ludności w wieku 15 lat i więcej, podczas gdy w 2011 r. – o 0,3 p. proc. mniej. Zdecydowaną większość zbiorowości biernych zawodowo tworzyły kobiety. W 2011 r. stanowiły one 59,1% ogółu biernych zawodo-

Mapa 12. Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

wo i 25,8% wśród ludności w wieku 15 lat i więcej. W 2015 r. udziały te wyniosły odpowiednio 60,3% i 27,6%.

Cechą demograficzną istotnie różnicującą biernych zawodowo był wiek. Analizując ten czynnik w latach 2011-2015 nietrudno zauważyć znaczną dominację osób w wieku 50 lat i więcej, stanowili oni przeciętnie ponad 60% biernych zawodowo. W tej grupie w większości znajdowały się osoby, które już zakończyły okres aktywności zawodowej. Drugą, co do wielkości grupą tworzącą populację biernych zawodowo były osoby w wieku 15–29 lat i stanowiły one blisko 29% populacji biernych zawo-

dowo. Była to przede wszystkim młodzież, która nie rozpoczęła jeszcze procesu aktywizacji zawodowej, głównie ze względu na kontynuację nauki.

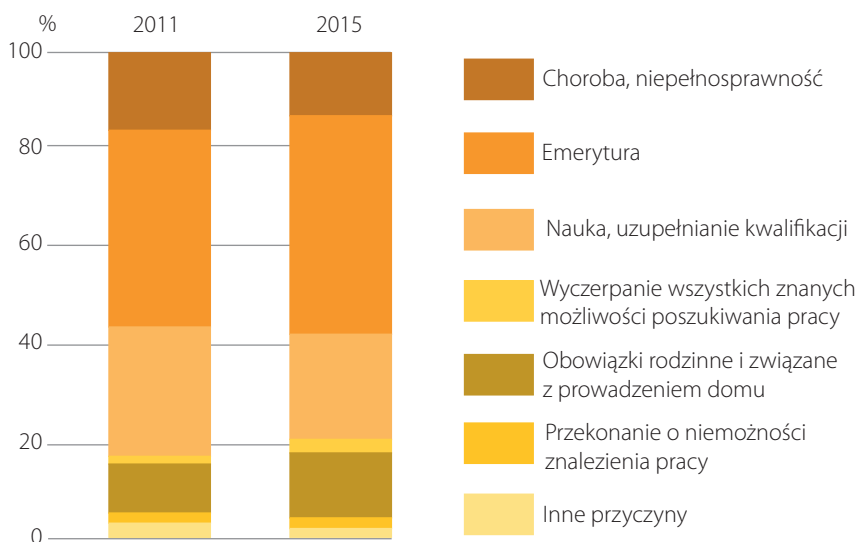
W województwie podkarpackim w latach 2011-2015 (podobnie jak w poprzednich okresach), najczęściej podawaną przyczyną nieposzukiwania pracy była emerytura. W 2011 r. ze względu na posiadanie uprawnień emerytalnych nie szukało pracy 40,6% biernych zawodowo, podczas gdy w 2015 r. udział ten wyniósł już 45,1%. Drugą pod względem liczebności grupą biernych zawodowo w analizowanym okresie były osoby podejmujące naukę i uzupełniają-

ce kwalifikacje, a ich udział w zbiorowości biernych zawodowo obniżył się na przestrzeni lat z 26,7% do 21,6% i można sądzić, że w przyszłości duża część tych osób zasili rynek pracy. Na trzecim miejscu znalazły się osoby nieposzukujące pracy z powodu choroby i niepełnosprawności, ich udział w ciągu pięciu lat obniżył się z 16,0% do 13,0%. W omawianym okresie systematycznie zwiększał się udział osób, którym obowiązki rodzinne i obowiązki związane z prowadzeniem domu nie pozwalały podjąć pracy (wzrost w 2015 r. o 3,3 p. proc. w stosunku do roku 2011). W 2015 r. wśród biernych zawodowo 38 tys. osób było przekonanych o niemożności znalezienia pracy oraz wyczerpaniu wszystkich znanych możliwości jej poszukiwania, czyli grupa osób zniechęconych, do której należą osoby

nieposzukujące pracy, ponieważ są przekonane, że jej nie znajdą. Stanowiły one 5,0% biernych zawodowo, a w 2011 r. ich udział był mniejszy i wyniósł 3,7%. Podobna tendencja, jak w województwie podkarpackim, jeżeli chodzi o przyczyny bierności zawodowej wystąpiła w kraju.

Istotne znaczenie dla oceny sytuacji na rynku pracy ma relacja jaka zachodzi pomiędzy liczebnością pracujących, a liczebnością biernych zawodowo. W 2015 roku według danych średniorocznych na 1000 pracujących w województwie podkarpackim przypadało 954 osoby bierne zawodowo (w Polsce – 844 osoby). Na Podkarpaciu w okresie pięciu analizowanych lat najniższy wskaźnik odnotowano w 2011 r. (887 osób), natomiast najwyższy w 2014 r. (970

Wykres 24. Struktura biernych zawodowo według przyczyn w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

osób). W skali kraju w opisywanym okresie wystąpiła tendencja spadkowa. Najniższy wskaźnik zanotowano w 2015 r., a najwyższy w 2011 r. – 886 osób.

Analizując wyniki reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, można zaobserwować niekorzystne zmiany w strukturze ludności, spadek aktywnych zawodowo i wzrost biernych zawodowo, a tym samym spadek współczynnika aktywności zawodowej, jak również wskaźnika zatrudnienia. Obniżenie się współczynnika aktywności zawodowej miało bezpośredni związek ze spadkiem liczby ludności pracującej oraz bezrobotnych. W omawianym okresie zwiększył się również w strukturze ludności w wieku 15 lat i więcej procentowy udział osób z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym,

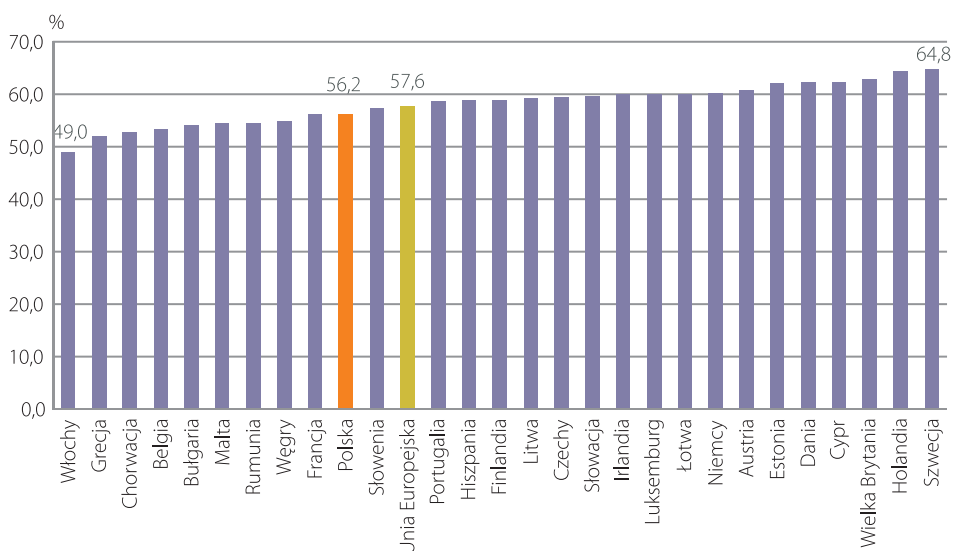
a udział tej grupy w ogólnej liczbie pracujących był znaczący.

Aktywność ekonomiczna na tle regionów Unii Europejskiej

Analiza sytuacji, w jakiej znajdują się mieszkańcy województwa podkarpackiego na rynku pracy, nabiera pełniejszego wymiaru, gdy zestawiona zostanie z sytuacją na rynku pracy w pozostałych krajach, a także regionach Unii Europejskiej.

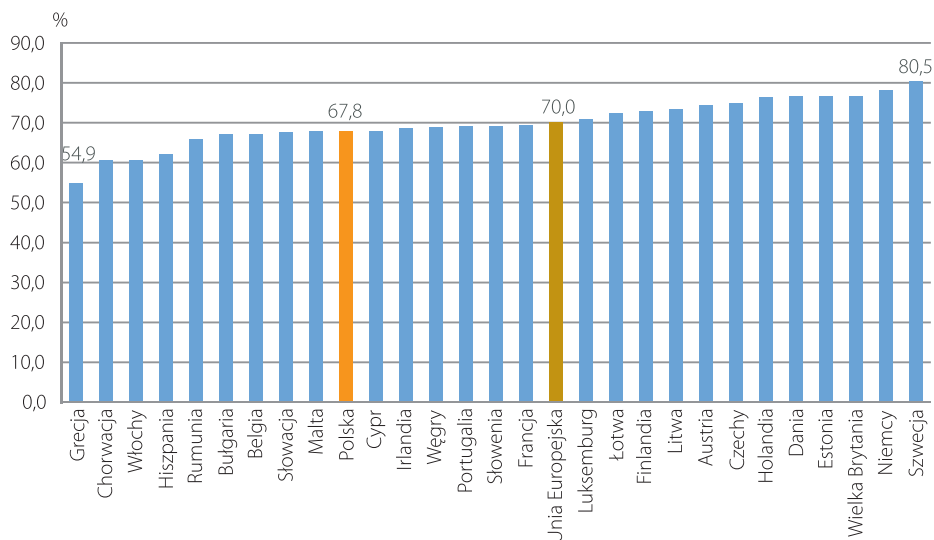
Pierwszym analizowanym wskaźnikiem jest współczynnik aktywności ekonomicznej osób w wieku 15 lat i więcej. W 2015 r. w województwie podkarpackim wynosił on 54,2% i był niższy o 2,1 p. proc. od wartości z roku 2011. W Unii Europejskiej w 2015 r. współczynnik aktywności ekonomicznej przyjmował we włoskich

Wykres 25. Współczynnik aktywności ekonomicznej osób w wieku 15 lat i więcej w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Wykres 26. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

regionach: Calabria, Campania i Sicilia – poniżej 40,0%. Najwyższe natomiast wartości odnotowano w regionach szwedzkich: Stokholmie (76,3%) oraz Västsverige (72,6%). Średni współczynnik aktywności ekonomicznej w Unii Europejskiej wynosił w 2015 r. 57,6% i od roku 2011 zwiększył się o 0,3 p. proc. Wzrost współczynnika w analizowanym okresie wystąpił w 18-stu krajach UE, przy czym największy odnotowano na Węgrzech (o 4,1 p. proc.). Spadek aktywności ekonomicznej wystąpił natomiast w 10-ciu krajach, z czego największy w Portugalii (o 1,9 p. proc.). Wśród regionów UE największy spadek aktywności ekonomicznej w porównaniu z rokiem 2011 odnotowano w rumuńskim regionie Sud-Vest Oltenia – o 5,2 p. proc., największy wzrost natomiast w węgierskim regionie Észak-Alföld – o 5,6 p. proc.

Kolejnym istotnym wyznacznikiem sytuacji na rynku pracy jest wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata. W województwie podkarpackim w 2015 roku wskaźnik ten wynosił 63,1% i w porównaniu z rokiem 2011 obniżył się o 0,2 p. proc. W Unii Europejskiej wskaźnik zatrudnienia był wyższy i wynosił w 2015 r. 70,0%. Wśród regionów Unii Europejskiej najniższe wartości – poniżej 50% – wskaźnik ten przyjmował w regionach południowej części Włoch, najwyższe natomiast w fińskim regionie Åland (86,7%) oraz w Sztokholmie (powyżej 82,5%). Wśród krajów Unii Europejskiej na przestrzeni lat 2011-2015 spadek wskaźnika zatrudnienia odnotowano w 5 krajach, przy czym największy na Cyprze (o 5,5 p. proc.). W Holandii w analizowanym okresie wskaźnik ten nie uległ zmianie, natomiast w 22 krajach wskaźnik zatrudnienia wzrósł – największym wzrostem charakteryzowały się Wę-

gry (o 8,5 p. proc.) oraz Litwa (o 6,4 p. proc.). Regionami UE, w których wzrost wskaźnika zatrudnienia był największy były regiony węgierskie: Észak-Magyarország (o 11,0 p. proc.) oraz Dél-Dunántúl i Észak-Alföld (po 9,0 p. proc.). Spadek wskaźnika zatrudnienia był natomiast najbardziej widoczny w greckich regionach: Kriti oraz Thessalia (odpowiednio o 7,7 i 7,3 p. proc.).

Analizując wskaźnik zatrudnienia pod względem płci należy zauważyć, iż występują istotne różnice. Dla mężczyzn wskaźnik ten w 2015 r. był wyższy i wynosił na Podkarpaciu 70,4% i w porównaniu z rokiem 2011 jego wartość wzrosła o 0,7 p. proc. Wśród regionów UE najniższe wartości (pomiędzy 50 a 60%) przyjmował on we włoskich regionach, najwyższe natomiast w fińskim regionie Åland (prawie 90%).

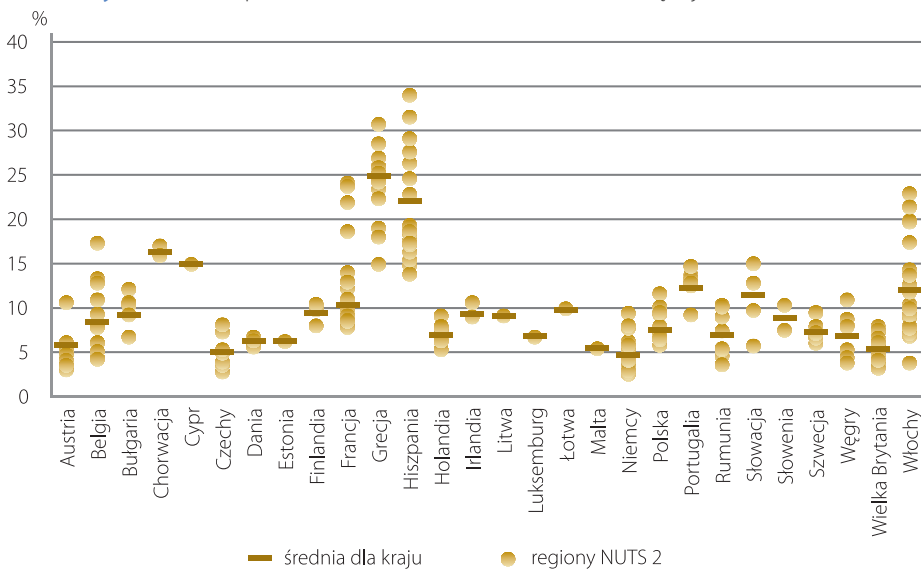
Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 20-64 lata wynosił w województwie podkarpackim 55,7% i był niższy od średniej unij-

nej o 8,5 p. proc. W porównaniu z rokiem 2011 wskaźnik ten zmniejszył się o 1 p. proc. Najniższą wartość wskaźnik zatrudnienia kobiet w 2015 roku przyjął we włoskim regionie Campania – 29,8%, najwyższą natomiast w fińskim regionie Åland – 83,8%.

Według BAEL na Podkarpaciu stopa bezrobocia osób w wieku 15 lat i więcej w 2015 r. osiągnęła poziom 11,6%. Wskaźnik ten był wyższy od średniej unijnej o 2,2 p. proc, ale z kolei niższy o 0,8 p. proc. od wartości dla województwa z 2011 roku. Regionami UE, w których stopa bezrobocia osiągnęła najwyższe wartości były hiszpańskie Ciudad Autónoma de Melilla (34,0%) oraz Andalucía (31,5%). Najniższy wskaźnik wystąpił w niemieckich regionach Freiburg i Niderrbayern (po 2,5%).

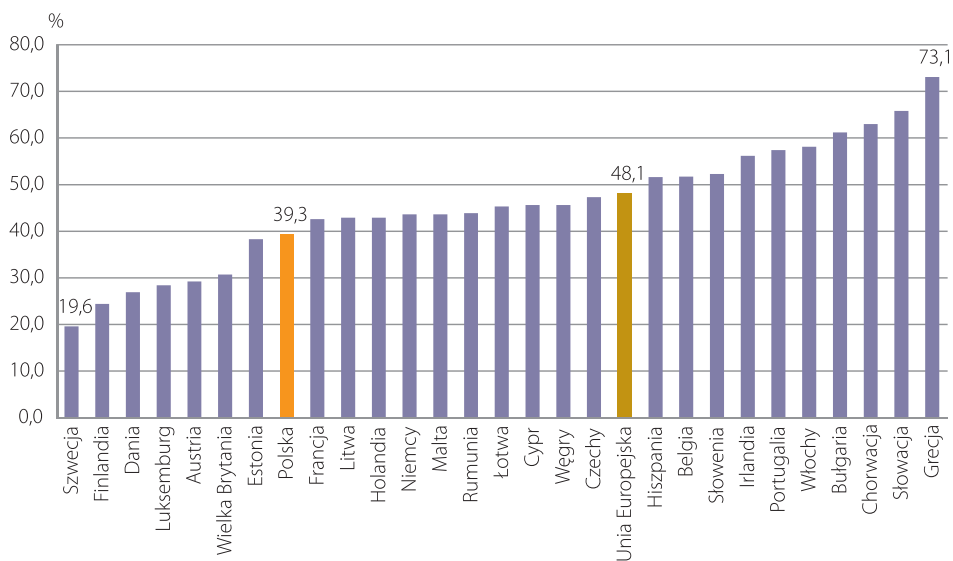
Na przestrzeni lat 2011-2015 spadek bezrobocia odnotowano w 16 krajach UE, przy czym najmocniejszy na Litwie – o 7,7 p. proc. Wzrost stopy bezrobocia wystąpił

Wykres 27. Stopa bezrobocia osób w wieku 15 lat i więcej w 2015 r. (NUTS2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Wykres 28. Udział osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

w 12 krajach - największy na Cyprze i w Grecji po 7 p. proc. Regionami UE, w których bezrobocie wzrosło najbardziej w latach 2011-2015 były: hiszpański region Ciudad Autónoma de Melilla oraz grecki Dytiki El-lada (wzrost odpowiednio o 11,6 i 10,9 p. proc.). Największy spadek bezrobocia odnotowano natomiast w węgierskim regionie Észak-Magyarország (o 7,7 p. proc.).

Znaczącym wskaźnikiem charakteryzującym sytuację bezrobotnych jest udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych. W województwie podkarpackim w 2015 r. wskaźnik ten wynosił 37,1%. W porównaniu z rokiem 2011 wzrósł on o 6,9 p. proc. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych na Podkarpaciu był niższy od wskaźnika dla Unii, który osiągnął wartość 48,3%. Najmniejszy udział osób długotrwale bezrobotnych wystąpił w rumuńskim regionie Bucuresti-Ilfov (13,9%). Najwięk-

szym natomiast wskaźnikiem charakteryzowały się regiony greckie Peloponnisos (77,1%) i Attiki (76,7%). Analizując zmiany tego wskaźnika na przestrzeni lat 2011-2015 można zauważyć, że spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych wystąpił w 10 krajach UE, przy czym największy w Estonii – o 19,0 p. proc. Wzrost natomiast odnotowano w 18 krajach UE, z czego największy na Cyprze (o 24,8 p. proc.) i w Grecji (o 23,8 p. proc.). Spośród regionów UE największy spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem wystąpił w estońskim regionie Eesti (o 19,0 p. proc.) oraz niemieckim Mittelfranken (o 14,6 p. proc.). Największy wzrost odsetka długotrwale bezrobotnych wystąpił w analizowanym okresie w greckich regionach: Ionia Nisia oraz Attiki (odpowiednio o 37,7 i 28,4 p. proc.).

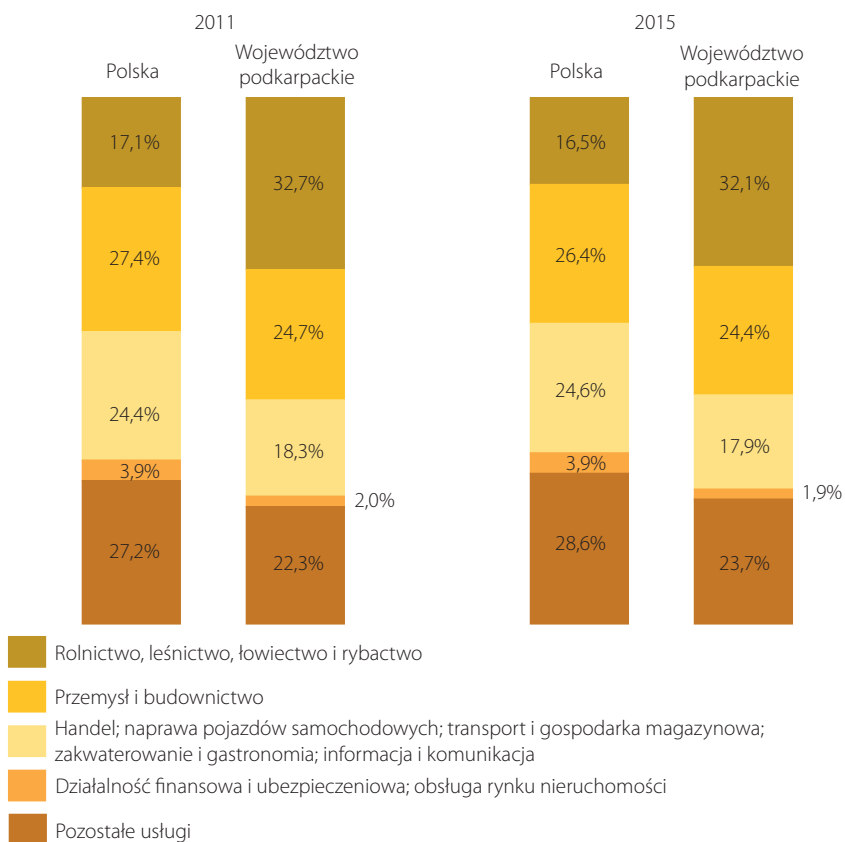
Pracujący w gospodarce narodowej

W końcu 2015 roku liczba pracujących w województwie podkarpackim wyniosła 809,7 tys. osób i wzrosła zarówno w odniesieniu do 2011 r. o 15,0 tys., jak i w porównaniu z poprzednim rokiem o 5,4 tys. Pracujący w województwie stanowili 5,6% ogółu pracujących w kraju (14504,3 tys.), przy liczbie ludności stanowiącej 5,5% ludności Polski. Liczba pracujących w woje-

wództwie podkarpackim w przeliczeniu na 1000 ludności w końcu 2015 r. wyniosła 381 osób (w kraju – 377 osób). W ogólnej liczbie pracujących przeważali mężczyźni, których udział na przestrzeni analizowanych lat zmniejszył się z 52,7% do 51,8%.

W 2015 r. najwięcej osób pracowało w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 32,1% (w 2011 r. – 32,7%), przemyśle – 19,7% (19,2%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 12,2% (12,6%).

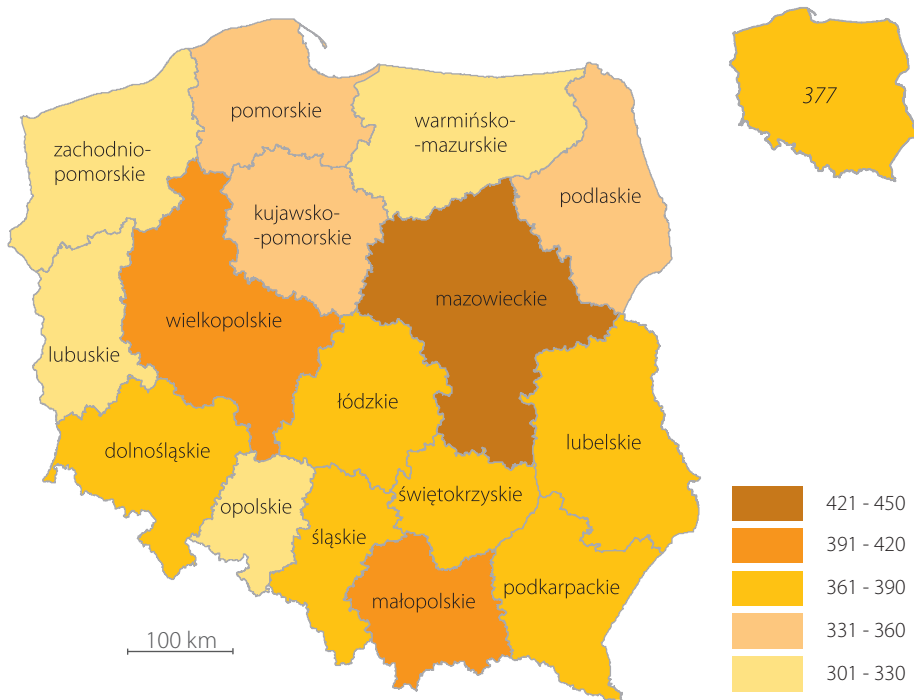
Wykres 29. Struktura pracujących w gospodarce narodowej (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne.

Uwaga: Pracujący wykazani według faktycznego miejsca pracy.

Mapa 13. Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Pracownicy sektora prywatnego stanowili 81,2% ogółu pracujących w 2015 r., a 79,5% w 2011 r. Liczba pracujących w sektorze prywatnym w opisywanym okresie wzrosła o 4,0%, przy jednoczesnym spadku w sektorze publicznym o 6,5%. W końcu 2015 r. w sektorze prywatnym pracowało 657,3 tys. osób, a ich odsetek zwiększył się o 1,7 p. proc. w odniesieniu do 2011 r.

W województwie podkarpackim w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w końcu 2015 r. pracowało 375,7 tys. osób (w Polsce – 8935,1 tys.). W ogólnej liczbie pracujących przeważali mężczyźni, których udział wyniósł 51,9%.

Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy stanowili 98,9% populacji pracujących

w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Właściciele, współwłaściciele łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin stanowili 0,9% ogólnej liczby pracujących. Udział osób o innym statusie zatrudnienia był znikomy.

W końcu 2015 r. liczba zatrudnionych na podstawie stosunku pracy wyniosła 371,6 tys. osób, z tego 93,9% to osoby pracujące w pełnym wymiarze czasu pracy, a 6,1% – niepełnozatrudnieni.

W latach 2011-2015 systematycznie malała aktywność zawodowa emerytów i rencistów. W końcu 2015 r. liczba osób pracujących posiadających prawo do emerytury lub renty była niższa o 30,5% w stosunku

do 2011 r., a ich odsetek wśród pracujących stale malał i wyniósł 2,3%.

Liczba pracujących osób niepełnosprawnych w końcu 2015 r., w porównaniu z 2011 r., spadła o 13,1%. Udział tej grupy w ogólnej liczbie pracujących zmalał z 6,2% w 2011 r. do 5,5% w 2015 r.

Udział osób pracujących w porze nocnej wśród pracujących ogółem, przez wszystkie analizowane lata, stanowił przeciętnie nieco ponad 12%, z wyjątkiem 2014 r. kiedy wyniósł 11,7%.

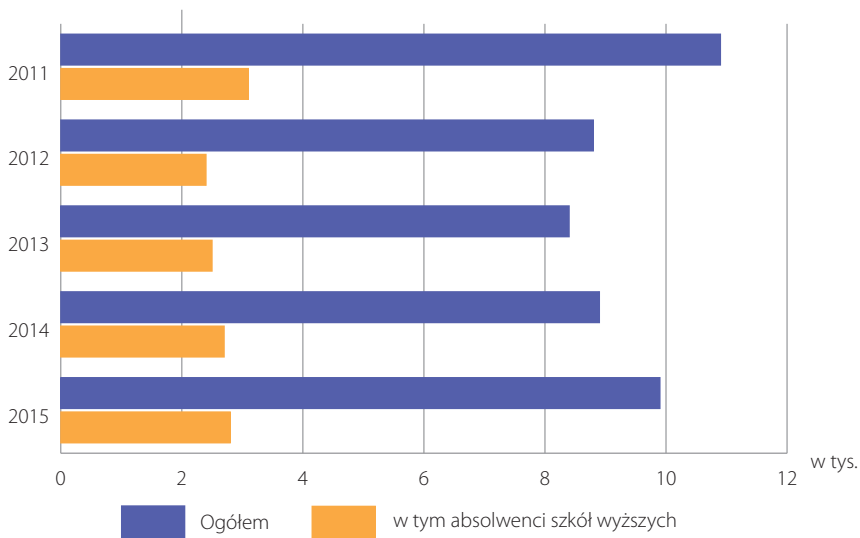
Liczba przyjęć do pracy w 2015 r. była o 10,4% niższa od zanotowanej w 2011 r. Osoby zmieniające pracę w 2015 r. stanowiły 61,3% przyjęć ogółem (w 2011 r. – 64,8%), a powracające z urlopów wychowawczych 0,7% (1,5%). Na przestrzeni analizowanych lat mniej było również zwolnień z pracy

o 14,0%. Osoby zwolnione w drodze wypowiedzenia przez zakład pracy stanowiły w 2015 r. – 12,9% (pięć lat wcześniej – 12,1%), natomiast osoby które przeszły na emeryturę lub rentę – 6,4% (4,4%).

W 2015 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, wzrosła liczba osób podejmujących pracę po raz pierwszy o 11,1%, a także absolwentów szkół (osoby, które w okresie do 12 miesięcy ukończyły naukę) o 8,5%.

Absolwenci szkół wyższych podejmujący pracę po raz pierwszy w 2015 r. stanowili 40,3% absolwentów ogółem. Natomiast absolwenci szkół policealnych i średnich zawodowych (27,6%), szkół zasadniczych (19,3%), a liceów ogólnokształcących (12,8%). Najwięcej absolwentów podjęło pracę w przemyśle (39,4%) i handlu, naprawie pojazdów samochodowych (17,2%).

Wykres 30. Osoby podejmujące pracę po raz pierwszy w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

Uwaga: Dane dotyczą podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Cudzoziemcy na rynku pracy

Polski rynek pracy staje się bardzo atrakcyjny dla cudzoziemców. Świadczyć o tym może szybko rosnąca liczba zezwoleń na pracę, jak również oświadczeń pracodawców wykazujących chęć zatrudnienia obywateli z zagranicy.

W 2015 r. liczba zezwoleń wydanych w województwie podkarpackim wyniosła 936 i był to wzrost blisko o 40% w porównaniu z 2014 r. i prawie dwukrotny w porównaniu z 2011 r. Ponad 88% zezwoleń na pracę wydanych było dla obywateli Ukrainy.

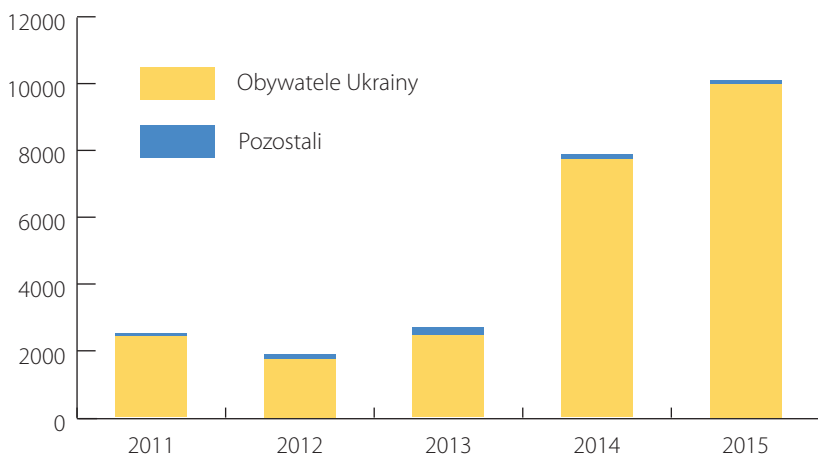
Liczba oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców w województwie podkarpackim w 2015 r. wyniosła 10,1 tys. i był to wzrost o ponad 28% w porównaniu z rokiem 2014 oraz czterokrotny w porównaniu z 2011 r. Prawie 99% oświadczeń o pracę wydanych było dla obywateli Ukrainy. Może to być wynikiem pogarszającej się sytuacji ekonomicznej na Ukrainie oraz konfliktu zbrojnego. Należy jednak pamiętać, że liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę

w związku z zarejestrowanym oświadczeniem nie musi być tożsama z liczbą zarejestrowanych oświadczeń. Wynika to m.in. z faktu, iż dla części cudzoziemców zarejestrowano więcej niż jedno oświadczenie, odmowy udzielenia wizy niektórym cudzoziemcom czy też rezygnacji części cudzoziemców z przyjazdu do Polski.

W skali kraju oświadczenia o zatrudnieniu najczęściej rejestrowane w 2015 r. były w województwie mazowieckim (40,4%), dolnośląskim (9,3%) oraz wielkopolskim (7,5%) i lubelskim (7,2%). W województwie podkarpackim udział ten wyniósł 1,3%.

Rejestracja oświadczeń pracodawców o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi dotyczy cudzoziemców podejmujących krótkoterminowe zatrudnienie w Polsce, o których mowa w § 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.

Wykres 31. Oświadczenia pracodawców o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

Obywatele Ukrainy stanowili 98% osób dla których wydane zostały oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy. W strukturze zarejestrowanych oświadczeń dominują mężczyźni w wieku 26-40 lat, zatrudnieni najczęściej przy pracach prostych w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. W przeważającej części (blisko 90%) oświadczenia o zatrudnieniu wystawione były na okres od 3 do 6 miesięcy.

Warto zauważyć, że liczba pracujących cudzoziemców w 2015 r. w województwie podkarpackim wzrosła w porównaniu z 2011 r. o 83,4%, ale w dalszym ciągu ich udział w pracujących ogółem był marginalny i wynosił zaledwie 0,2%.

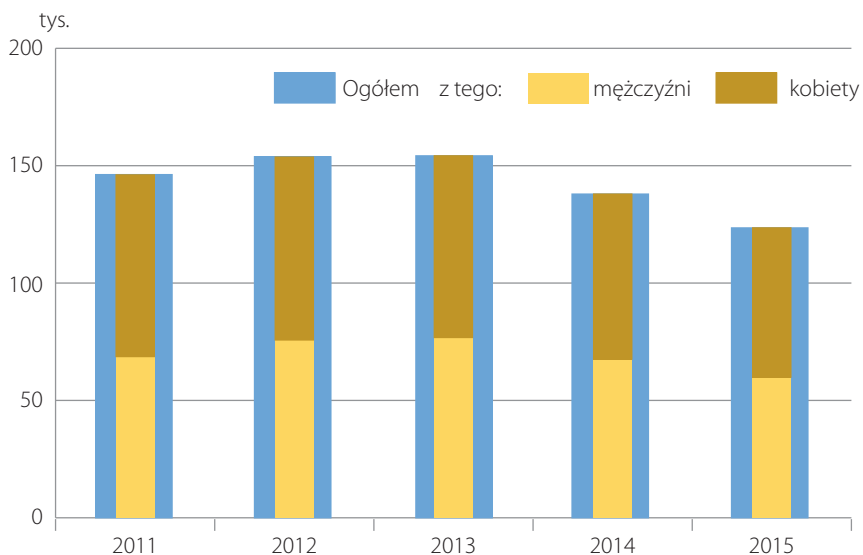
Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy

W końcu 2015 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa podkarpackiego wyniosła 123,5 tys. osób (co stanowiło 7,9% bezrobotnych w kraju) i była mniejsza niż w 2011 r. o 15,5%.

Od 2012 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie systematycznie malała, by w 2015 r. osiągnąć poziom 13,2%.

Bezrobotne kobiety stanowiły ponad połowę ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec 2015 r. było to 51,5% ogółu bezrobotnych, podczas gdy w koń-

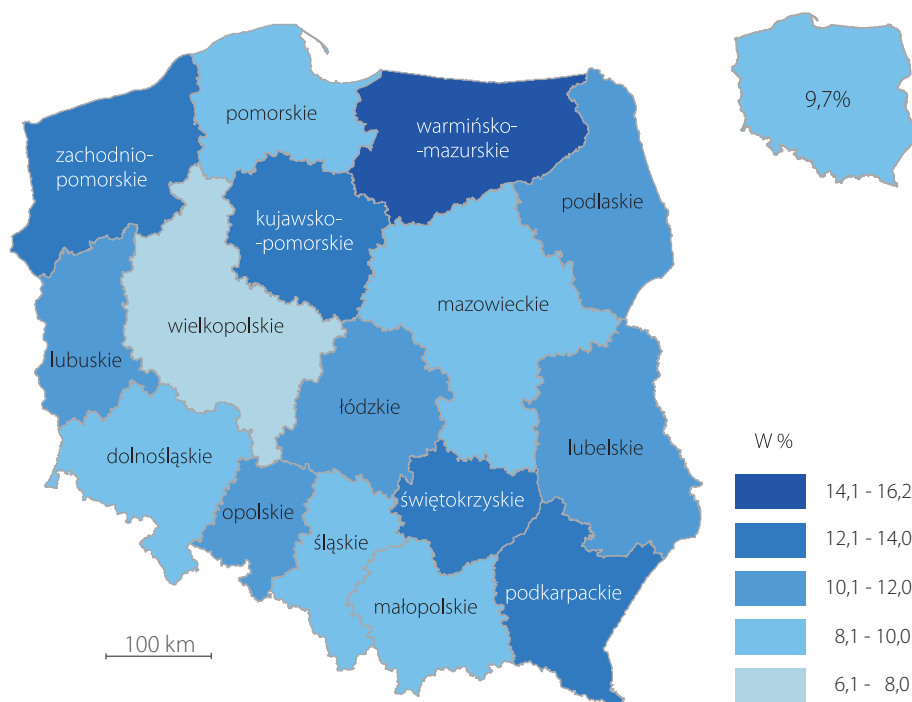
Wykres 32. Bezrobotni zarejestrowani w województwie podkarpackim (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 15. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2015 r. (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne.

cu 2011 r – 52,9%. Najczęściej były to osoby młode w wieku od 18 do 34 lat (51,3% ogółu bezrobotnych kobiet), a także długo pozostające bez pracy (49,2% ogółu zarejestrowanych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy). Trudności tych nie niweluje nawet ukończenie studiów wyższych. W końcu 2015 r. wykształcenie wyższe posiadało 19,3% zarejestrowanych bezrobotnych kobiet, policealne i średnie zawodowe – 29,0%, a średnie ogólnokształcące – 13,1%. Bezrobotni mężczyźni przeważali natomiast wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 35,8% bezrobotnych mężczyzn (podczas gdy kobiet – 23,9%), a gimnazjalne i poniżej 25,9% zarejestrowanych mężczyzn (kobiet – 14,8%).

W końcu 2015 r. prawo do zasiłku posiadało 11,7% zarejestrowanych bezrobotnych (w końcu 2011 r. odsetek ten był wyższy i wynosił 14,1%). Z przyznanym prawem do zasiłku było więcej bezrobotnych mężczyzn niż kobiet. W końcu 2015 r. odsetek mężczyzn z prawem do zasiłku do ogółu bezrobotnych wyniósł 6,3% (w końcu 2011 r. – 7,5%), natomiast kobiet – 5,4% (5 lat wcześniej – 6,5%).

Wśród bezrobotnych przeważały osoby młode. W końcu 2015 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat – 30,2%, (podobnie jak 5 lat wcześniej – 31,2%). Drugą pod względem liczebności była grupa bezrobotnych w wieku od 35 do 44 lat – 21,2%, a nieco niższy udział miała grupa osób w wieku od 45 do 54 lat – 18,0% oraz w wie-

ku poniżej 24 lat – 17,7%. Najmniej liczebną grupą były osoby w wieku powyżej 54 lat, które stanowiły 12,9% ogółu bezrobotnych.

Na przestrzeni lat 2011-2015 większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W 2015 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe – 29,7% (w końcu 2011 r. – 30,2%). Wykształcenie średnie zawodowe oraz policealne posiadało 25,5%, a gimnazjalne i niższe 20,2%. Szkoły wyższe ukończyło 14,2% bezrobotnych, a licea ogólnokształcące 10,4%. Podkreślić jednak należy, iż w analizowanym okresie nastąpił systematyczny wzrost udziału bezrobotnych legitymujących się wykształceniem wyższym (w końcu 2011 r. stanowili oni

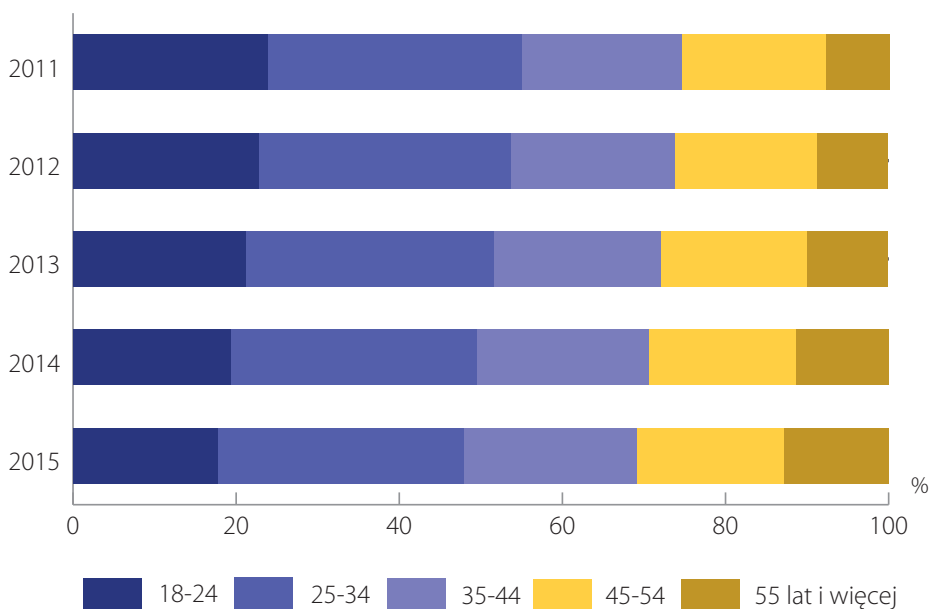
12,8%, w 2012 r. – 13,1%, w 2013 r. – 13,7%, a w 2014 r. – 13,9%).

W ogólnej liczbie bezrobotnych 19,8% (w końcu 2011 r. – 26,1%) stanowiły osoby dotychczas niepracujące. Wśród bezrobotnych posiadających staż pracy, największy odsetek stanowiły osoby ze stażem pracy 1-5 lat – 27,7% (29,8%) oraz ze stażem pracy do 1 roku – 23,3% (20,6%).

Na koniec 2015 r. na jedną ofertę pracy przypadało 84 osoby bezrobotne (w końcu 2011 r. – 152 bezrobotnych).

W końcu 2015 r. najwięcej ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w województwie podkarpackim dotyczyło zawodów: operator wózków widłowych (4,9%), doradca finansowy (4,5%), sprzedawca (4,1%), kierowca samochodu cięż-

Wykres 33. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w województwie podkarpackim według wieku (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne.

żarowego oraz robotnik gospodarczy (po 3,0%).

W końcu 2015 r. najwięcej osób zarejestrowanych w urzędach pracy było w zawodach: sprzedawca (6,9%), kucharz (3,2%), ślusarz (2,5%), a także krawiec oraz technik ekonomista (po 2,0%).

W ciągu 2015 r. w urzędach pracy województwa podkarpackiego zarejestrowano 158,0 tys. bezrobotnych. W większości były to osoby powracające do ewidencji po raz kolejny, czyli uprzednio zarejestrowane jako bezrobotne. Po raz kolejny zarejestrowało się 131,3 tys. osób, tj. 83,1% ogółu nowo zarejestrowanych osób. Powtórne rejestracje dotyczyły głównie osób, które po okresie stażu powracały do ewidencji urzędów pracy (13,8 tys.), gdyż pracodawcy nie oferowali im stałych miejsc pracy.

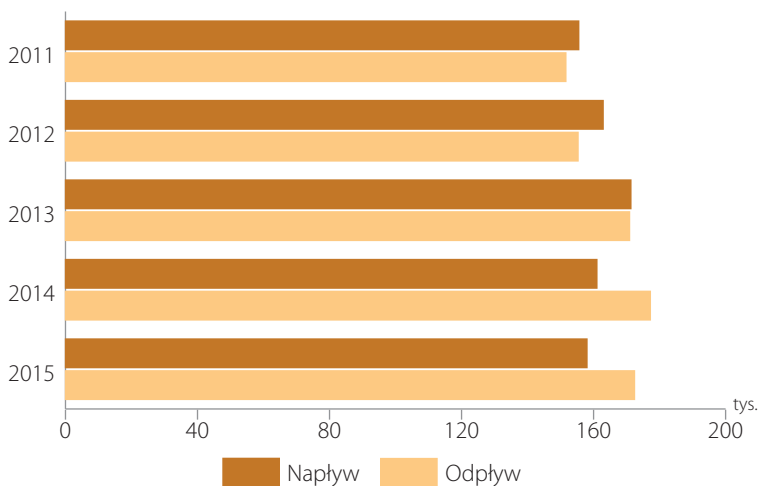
W ciągu 2015 r. z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano 172,4 tys. osób. Główną przyczyną wyrejestrowania było podjęcie pracy – 49,6%. Również częstym powodem wyrejestrowania z ewidencji było

niepotwierdzenie przez bezrobotnych ustawowego obowiązku gotowości do podjęcia pracy. Z tego powodu wyrejestrowano 22,1% bezrobotnych. W 2015 r. „odpływ” bezrobotnych był większy od „napływu” o 14,4 tys. osób.

Celem zmniejszenia liczby bezrobotnych, oprócz pasywnych form przeciwdziałania bezrobociu, takich jak np. zasiłki lub stypendia, stosowane są także aktywne formy: staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne. W 2015 r. powiatowe urzędy pracy skierowały na staż do pracodawców 15,9 tys. osób, do prac interwencyjnych – 4,4 tys., na szkolenie – 4,2 tys., a do robót publicznych – 2,4 tys.

Rozpiętość pomiędzy najwyższą a najniższą wartością stopy bezrobocia w województwie podkarpackim wyniosła w końcu 2015 roku 15,0 p. proc. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: leskim (20,9%), brzozowskim (20,7%), bieszczadzkim (20,5%) oraz strzyżowskim (20,2%). Natomiast najniższą w Krośnie (5,9%), Rzeszo-

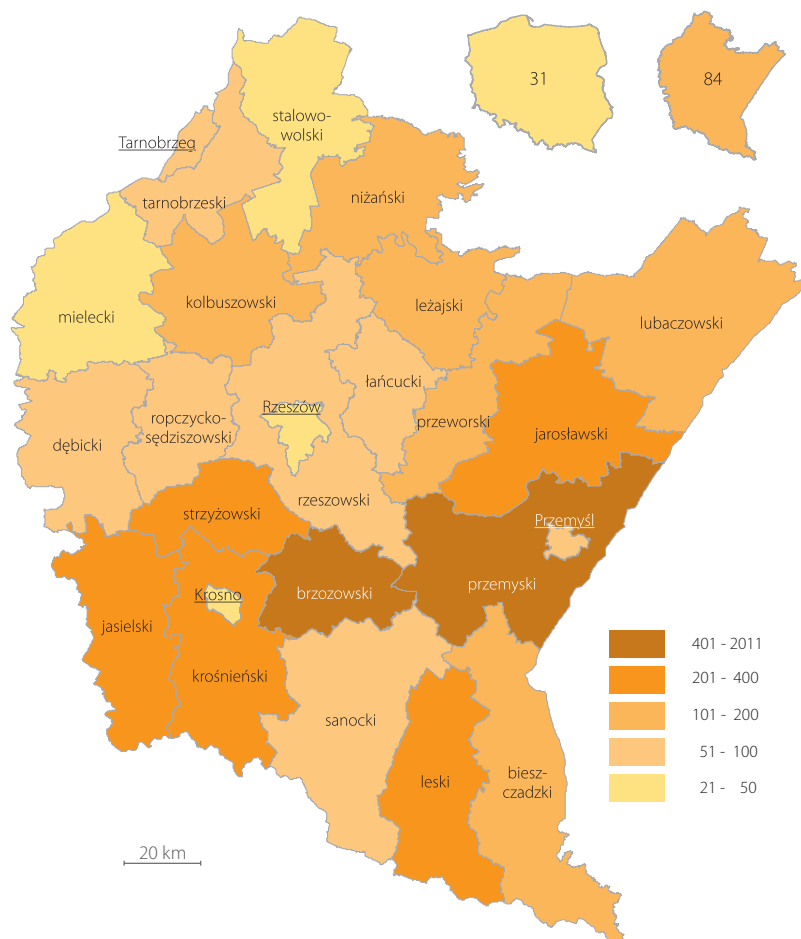
Wykres 34. „Napływ” i „Odpływ” bezrobotnych w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 17. Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r. (stan w końcu grudnia)

Źródło: Opracowanie własne.

na prawach powiatu odsetek ofert pracy nie był aż tak duży i wahał się od 2,5% (w 2011 r. – 3,8%) w Krośnie, przez 3,2% (2,8%) w Tarnobrzegu, do 3,5% (3,0%) w Przemysłu. Stosunkowo wysoki odsetek ofert pracy wystąpił w powiecie mieleckim (8,1%), a najmniejszy w powiecie bieszczadzkim (0,1%).

Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w poszczególnych powiatach w 2015 r. był zróżnicowany i kształtował się od 29,7% w powiecie lubaczowskim do 52,7% w brzozowskim. W województwie odsetek pozostających bez pracy powyżej 1 roku w stosunku do 2011 r. zwiększył się o 2,7 p. proc.

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie podkarpackim w 2015 r. wyniosło 3371,47 zł i było o 105,30 zł, tj. 3,2% wyższe niż w roku poprzednim (w kraju wzrosło o 3,5%).

Średni roczny przyrost wynagrodzeń na Podkarpaciu w latach 2011-2015 wyniósł 4,0%. W 2015 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie w relacji do średniej krajowej było niższe o 536,38 zł, tj. 13,7%, (w 2011 r. niższe o 515,64 zł, tj. 15,2%). W sektorze publicznym wyniosło 4010,70 zł (o 19,0% więcej niż przeciętnie w województwie), a w sektorze prywatnym — 3057,85 zł (o 9,3% mniej).

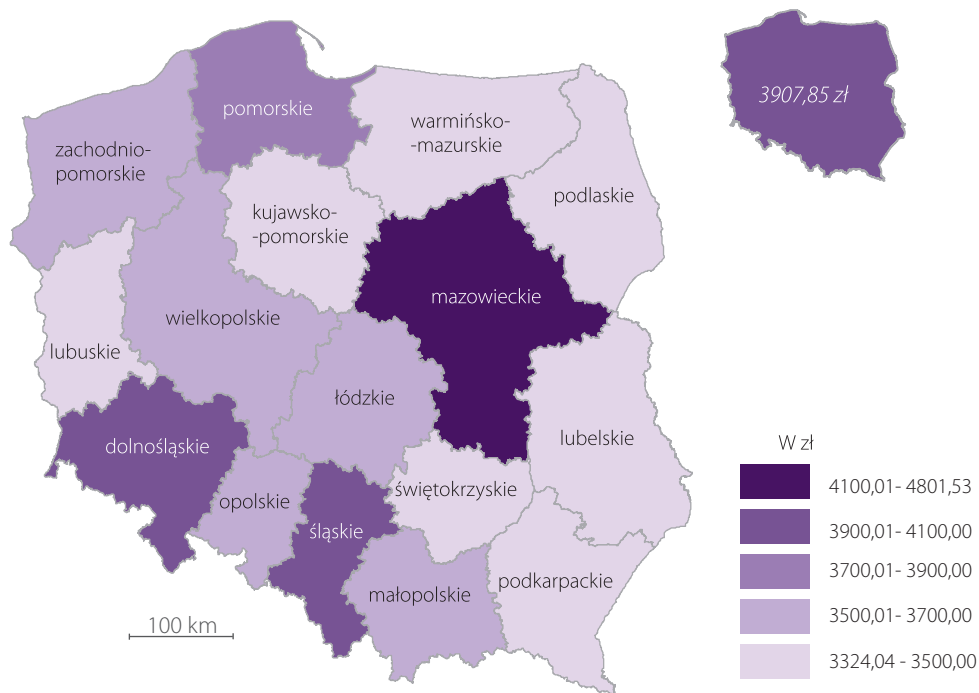
Poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poszczególnych sekcjach PKD 2007 wykazywał znaczne zróżnicowanie. W 2015 r. przeciętną płacę wyższą od średniej

w województwie odnotowano w 8 sekcjach. Najwyższe płace osiągnęli zatrudnieni w informacji i komunikacji – 6076,43 zł, a także w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie – 4703,24 zł. Najsłabiej natomiast opłacani byli pracownicy zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej – 2104,11 zł oraz w zakwaterowaniu i gastronomii – 2171,27 zł.

W porównaniu z rokiem 2011 największy wzrost płac wystąpił w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca (o 28,4%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 27,4%), a najniższy w budownictwie (o 10,7%) oraz w informacji i komunikacji (o 11,3%). W po-

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej dotyczą wszystkich podmiotów gospodarki narodowej tzn. także jednostek o liczbie pracujących poniżej 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Mapa 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2015 r.

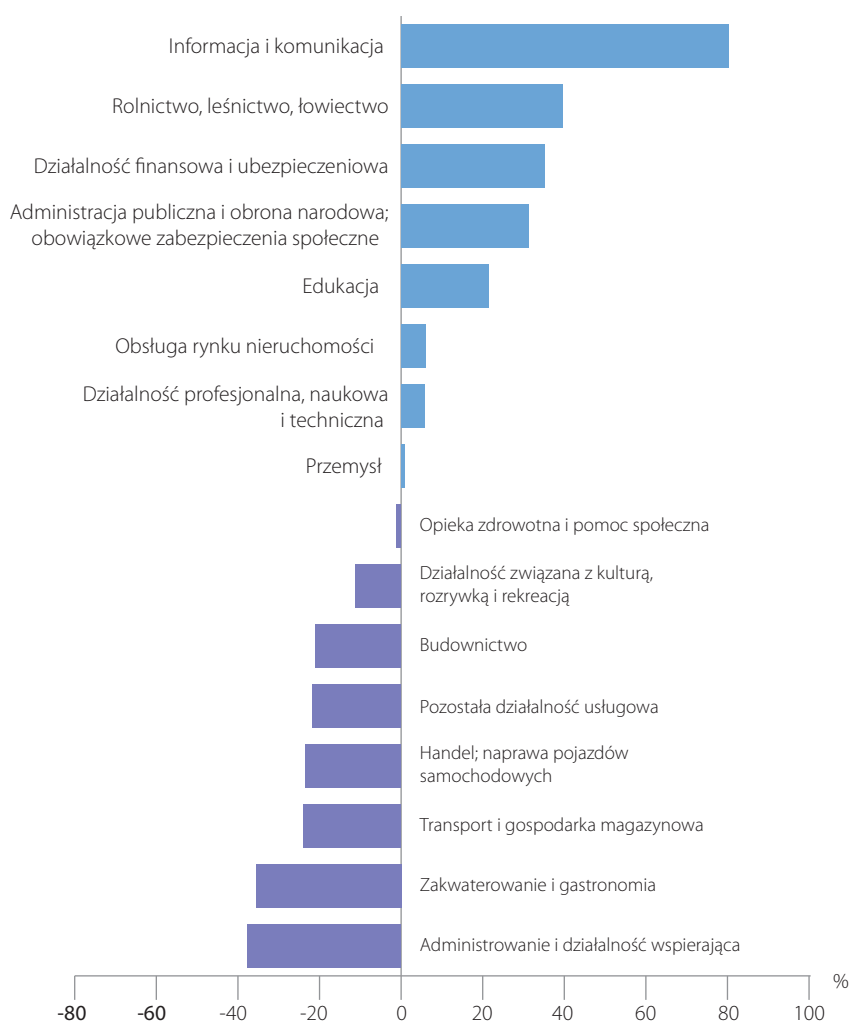
Źródło: Opracowanie własne.

zostałych rodzajach działalności przeciętna płaca wzrosła od 11,7% do 23,6%.

W październiku 2014 r. w wyniku reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów okazało się, że wśród ogółu pełnozatrudnionych najliczniej reprezentowani byli pracownicy w wieku 35-44 lata – 29,6%, tj. o 0,5 p. proc. mniej niż

Reprezentacyjne badanie struktury wynagrodzeń jako jedyne źródło pozwala na analizę zróżnicowania poziomu przeciętnych (miesięcznych i godzinowych) wynagrodzeń i ich struktury według cech osób fizycznych, takich jak: płeć, wiek, poziom wykształcenia, staż pracy czy wykonywany zawód. Dotyczy podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób

Wykres 35. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w województwie podkarpackim według sekcji w gospodarce narodowej w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

w 2012 r. Niewiele mniejszy odsetek osób odnotowano w wieku 45-54 – 29,4% (o 0,4 p. proc. mniej niż w 2012 r.). Najmniejszy odsetek osób pracujących było w wieku 60 lat i więcej wynosił 1,5% (w odniesieniu do 2012 r. – spadek o 0,2 p. proc.).

Znacznie różniła się struktura zatrudnionych według wykształcenia wśród pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy. Odsetek zatrudnionych z wykształceniem wyższym w 2014 r. stanowił 30,9% i był wyższy o 1,5 p. proc. w stosunku do 2012 r. Udział zatrudnionych z wykształceniem co najmniej średnim stanowił 66,7%, podczas gdy z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym – 5,3% (w 2012 r. odpowiednio 66,4% i 5,7%).

Z przeprowadzonych w październiku w latach 2012 oraz 2014 badań struktur wynagrodzeń według grup zawodów wynika, że rozkład przeciętnych wynagrodzeń był bardzo nierównomierny. W 2014 r. wynagrodzenie nie przekraczające średniej płacy w województwie tj. 3398,79 zł otrzymało 63,2% pracowników pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych. W porównaniu z 2012 r. udział tej grupy pracowników zmniejszył się o 0,1 pkt. proc. W grupie tej znalazło się 59,9% mężczyzn i 67,0% kobiet (w 2012 r. odpowiednio: 60,3% i 66,7%).

Wynagrodzenie wyższe od podwójnego przeciętnego wynagrodzenia w województwie uzyskało 4,8% (w 2012 r. - 4,7%) zatrudnionych, w tym 6,6% mężczyzn i 2,7% kobiet (w 2012 r. analogicznie: 6,1% i 2,9%). Część pracowników otrzymuje wynagrodzenie bardzo niskie, mimo że wykonują zawody wymagające pewnych kwalifikacji – w październiku 2014 r. wynagrodzenie nie przekraczające płacy minimalnej (1680 zł) uzyskało 10,9% pracowników, w tym w sektorze prywatnym stanowili oni 16,0%. Kolejne badania wykazują, że grupa tych osób powiększa się – w 2012 r. wynagro-

dzenie równe co najwyżej płacy minimalnej (1500 zł) otrzymało 10,0% pracowników.

Istotnym czynnikiem, mającym wpływ na stopień zróżnicowania wynagrodzeń jest płeć pracowników. Mężczyźni w październiku 2014 r. osiągnęli przeciętne wynagrodzenie o 6,6% wyższe (w 2012 r. wyższe o 4,7%) od średniego w skali województwa, natomiast kobiety – o 7,5% niższe (w 2012 r. niższe o 5,6%), co w konsekwencji oznacza, że przeciętne wynagrodzenie mężczyzn było o 15,2% wyższe (w 2012 r. wyższe o 11,0%) od przeciętnego wynagrodzenia kobiet. Od 2012 r. do 2014 r. wzrost płac wśród mężczyzn wyniósł 349,35 zł (o 10,7%), podczas gdy kobiety zarobiły o 193,39 zł (6,6%) więcej. Jak pokazują wyniki badań, zarówno w roku 2014 jak i w latach poprzednich, kobiety są gorzej opłacane, mimo, że są lepiej wykształcone i częściej wykonują pracę wymagającą wyższych kwalifikacji.

Kolejną cechą, która różnicuje wynagrodzenia jest poziom wykształcenia pracowników. Najwyższy poziom przeciętnego wynagrodzenia w październiku 2014 r. osiągnęli pracownicy z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym – ich zarobki przewyższały o 34,8% przeciętne wynagrodzenie ogółu pracowników (w 2012 r. były wyższe o 39,8%). W omawianym okresie najniższe zarobki stwierdzono w grupie pracowniczej, która zakończyła swą edukację na poziomie gimnazjalnym – o 31,5% niższe od średniej (w 2012 r. niższe o 36,6%).

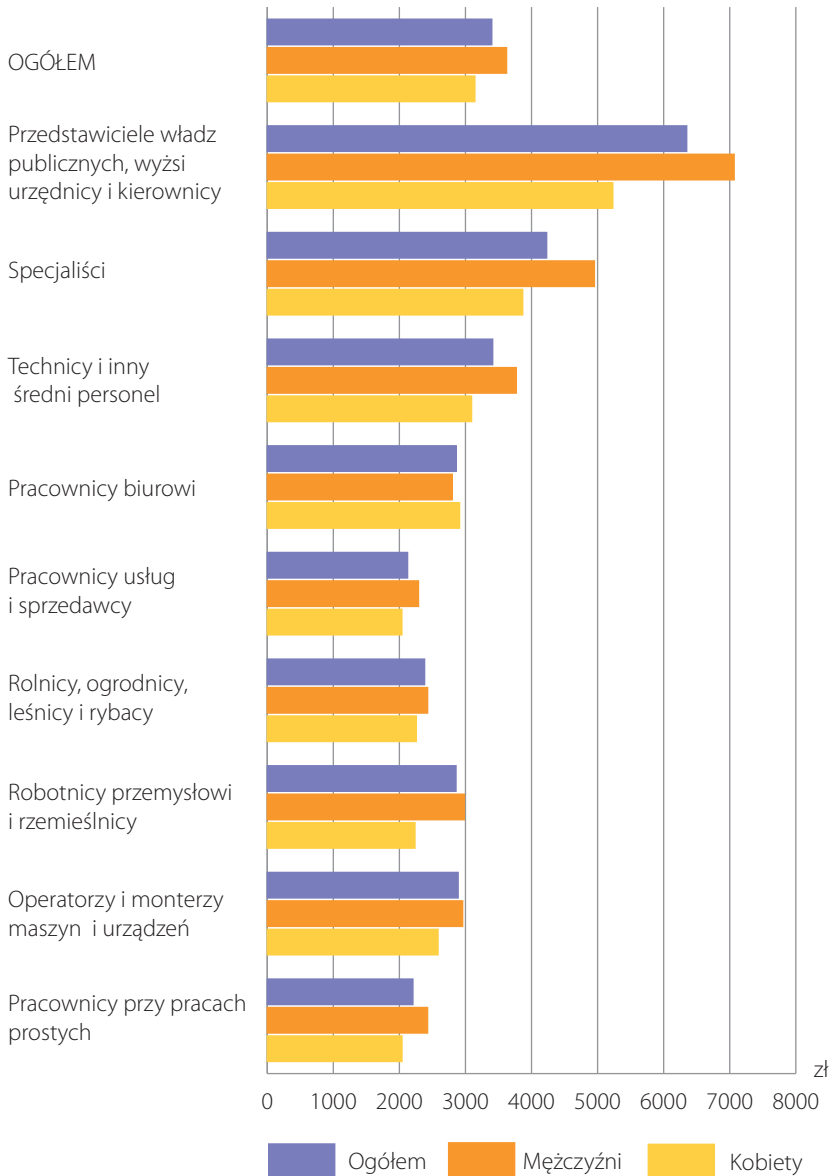
Biorąc pod uwagę grupy zawodów, należy stwierdzić, że we wszystkich badanych okresach przeciętne wynagrodzenia wyższe od średniej wojewódzkiej otrzymują pracownicy zaliczani do dwóch grup zawodowych: „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” oraz „specjaliści”. W październiku 2014 r. w ogół-

nej populacji pracowników pełnozatrudnionych najwyższe wynagrodzenie otrzymywali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, tj. 6349,01 zł (w 2012 r. – 5895,58 zł) – prawie dwukrotnie

wyższe od przeciętnego wynagrodzenia ogółem. Specjaliści osiągnęli przeciętne wynagrodzenie o 24,4% wyższe od średniego (w 2012 r. o 26,9%).

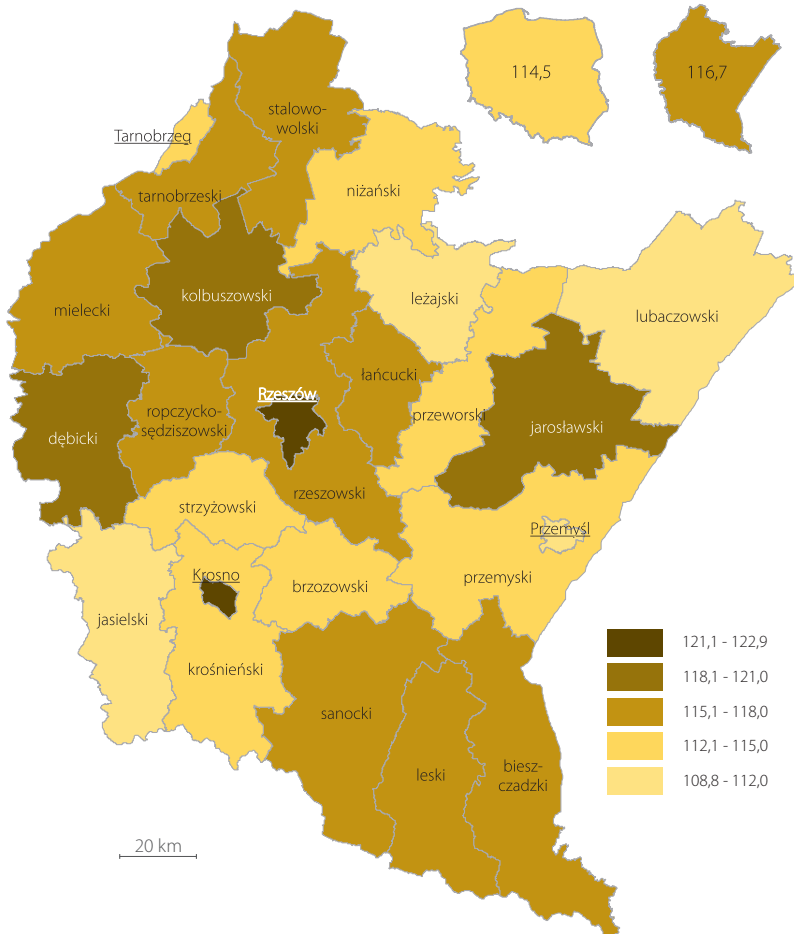
Wykres 36. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto pracowników zatrudnionych w województwie podkarpackim według grup zawodowych w październiku 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 20. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r. (2011=100)

Źródło: Opracowanie własne.

tj. 3,4% wyższe niż w roku poprzednim. W większości powiatów przeciętne wynagrodzenie było niższe od notowanego dla województwa. Poziom ten przekroczyło tylko 5 powiatów: Rzeszów (gdzie przeciętna płaca była o 20,0% wyższa aniżeli w województwie), stalowowolski (o 3,5% wyższa), jarosławski (o 0,5% wyższa), oraz mielecki i tarnobrzeski (o 0,1% wyższa). W 2011 r. w tej grupie znalazło się również 5 powiatów: Rzeszów (gdzie przeciętna płaca była o 16,9% wyższa aniżeli w województwie),

Przemyski (o 3,9% wyższa), stalowowolski (o 2,7% wyższa), mielecki (o 1,4% wyższa) oraz leżajski (o 0,4% wyższa). W 2015 r. najniższe przeciętne wynagrodzenie zanotowano w powiatach: strzyżowskim (o 15,2% poniżej średniej płacy w województwie), niżańskim i krośnieńskim (o 14,4% niżej) oraz kolbuszowskim (o 11,8% niżej). Różnica między wynagrodzeniem najwyższym, odnotowanym w Rzeszowie (4231,81 zł), a najniższym, uzyskanym w powiecie strzyżowskim (2990,08 zł), wyniosła 1241,73 zł (w 2011 r.

i 2014 r. rozpiętość między maksymalnym a minimalnym wynagrodzeniem wynosiła odpowiednio: 915,22 zł i 1196,20 zł).

W przemyśle i budownictwie przeciętne wynagrodzenie zwiększyło się o 17,6% w stosunku do 2011 r. W sektorze tym przeciętna płaca dla całego województwa podkarpackiego wynosiła 3401,21 zł. Rozpiętość pomiędzy wartością maksymalną osiągniętą w Rzeszowie (4126,95 zł) a minimalną notowaną w powiecie lubaczowskim (2093,73 zł) wyniosła 2033,22 zł.

W grupie usług, w skład której wchodzi m.in. 3 sekcje tj.: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”, „Transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia” oraz „Informacja i komunikacja”, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 3042,36 zł.

Powyżej średniej dla tej grupy wynagrodzenie odnotowano w 4 powiatach: Rzeszów (4354,41 zł), kolbuszowskim (3372,75 zł), stalowowolskim (3117,12 zł) oraz mieleckim (3054,58 zł). Wartość najmniejsza wystąpiła w powiatach: brzozowskim (2029,14 zł) oraz niżańskim (2067,23 zł).

Jeśli chodzi o grupę zawierającą m.in. sekcje usługowe tj.: „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” oraz „Obsługa nieruchomości i firm” to przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie podkarpackim ukształtowało się na poziomie 3810,07 zł.

Wartość powyżej średniej dla tej grupy odnotowano w 5 powiatach. Zróżnicowanie terytorialne nie było aż tak wysokie jak w przypadku płac w rolnictwie czy przemyśle i budownictwie. Różnica między najwyższą płacą osiągniętą w Rzeszowie (4235,66 zł) a najmniejszą odnotowaną w powiecie kolbuszowskim (3161,44 zł) wyniosła 1074,22 zł.

Wolne miejsca pracy

W końcu grudnia 2015 r. podmioty gospodarcze objęte badaniem popytu na pracę w województwie podkarpackim wykazały ogółem 780 wolnych miejsc pracy. Zdecydowaną większość wolnych miejsc pracy (78,5%), odnotowano w podmiotach należących do sektora prywatnego.

Analizując grupy zawodów można zauważyć, że największe zapotrzebowanie dotyczyło robotników przemysłowych i rzemieślników – 240 wolnych miejsc pracy oraz specjalistów (225), a nieco mniej operatorów i monterów maszyn i urządzeń (84). Najmniej ofert pracy w końcu 2015 r. dotyczyło rolników, ogrodników, leśników i rybaków (7).

W 2015 r. na terenie województwa podkarpackiego powstało 27,7 tys. nowych miejsc pracy, w tym 89,9% w sektorze prywatnym. W jednostkach małych zostało utworzonych 45,5% nowych miejsc pracy, w średnich (34,0%), a w dużych (20,5%). Najwięcej nowych miejsc pracy utworzono w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (8,8 tys.) oraz przetwórstwie przemysłowym (7,9 tys.).

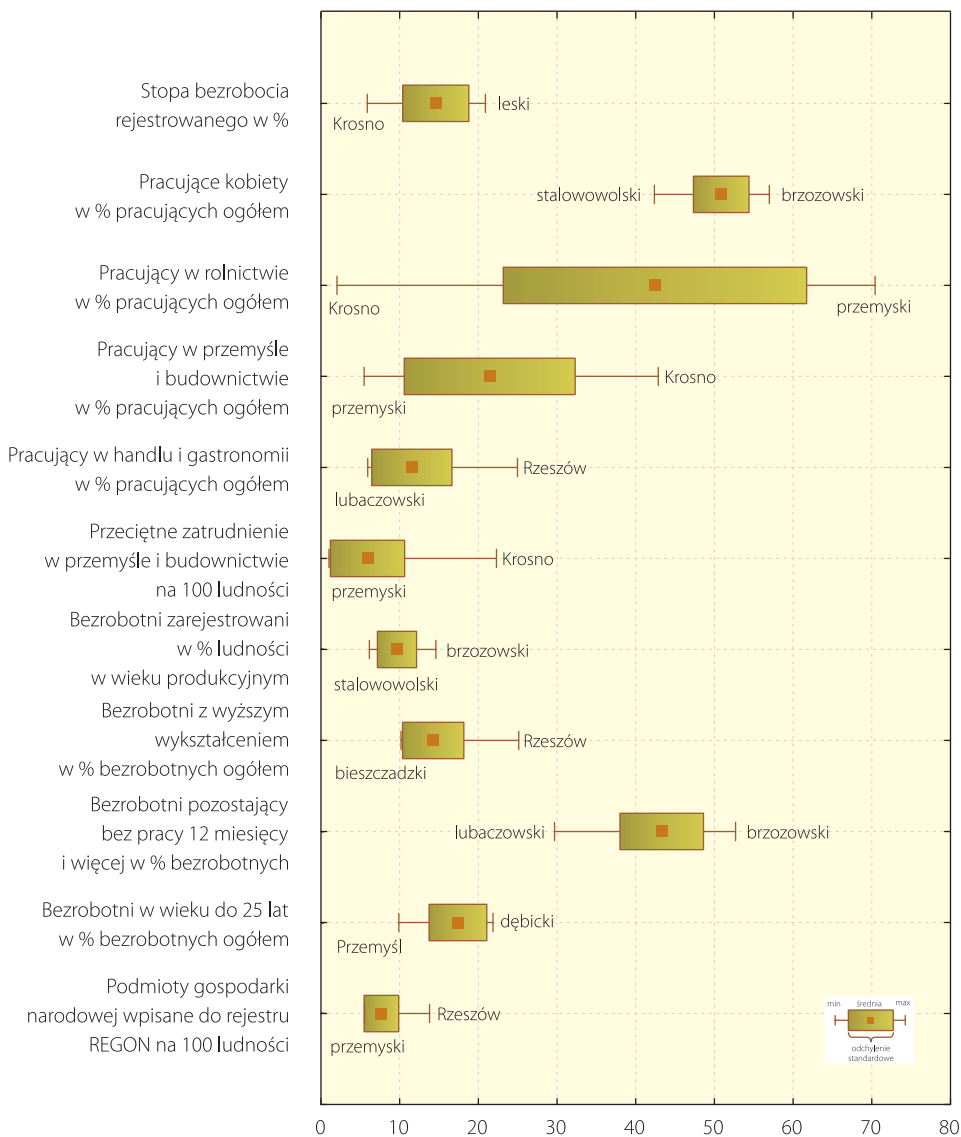
W 2015 r. przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie województwa podkarpackiego zlikwidowały 16,3 tys. miejsc pracy, w tym 88,0% w sektorze prywatnym. Najwięcej miejsc pracy zlikwidowano w jednostkach średnich – 43,7%, w małych (32,8%), a w dużych (23,5%). Najwięcej miejsc pracy zlikwidowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (5,2 tys.).

3. Porównanie poziomu rozwoju powiatów

W latach 2011-2015 powiaty województwa podkarpackiego charakteryzowały się dużym zróżnicowaniem podstawowych wskaźników z zakresu rynku pracy tj. stopy bezrobocia, przeciętnego wynagrodzenia,

pracujących na 1000 mieszkańców. Zmniejszyła się rozpiętość między najwyższą a najniższą stopą bezrobocia w powiatach, jednakże w większości powiatów zanotowano stopę bezrobocia wyższą niż średnia w województwie. Natomiast niekorzystną sytuacją była zwiększająca się różnica pomiędzy powiatem o najwyższym a najniż-

Wykres 37. Wybrane wskaźniki według powiatów w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

szym przeciętnym wynagrodzeniu brutto, które dodatkowo w większości powiatów było niższe od średniej w województwie. Najwyższe wartości pracujących na 1000 mieszkańców wystąpiły w miastach na prawach powiatu, najniższe w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia. Wysoką rozpiętością wartości oraz ich dużymi zmianami w analizowanym okresie cechowały się powiaty pod względem liczby ludności, wielkości migracji czy liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności. Niewielkie niekorzystne zmiany zaszły natomiast w strukturze ekonomicznych grup wieku ludności oraz odsetku ofert pracy.

Ocena poziomu rozwoju powiatów

Dla porównania poziomu rozwoju z zakresu rynku pracy poszczególnych powiatów województwa podkarpackiego wykorzystano taksonomiczną metodę wzorca rozwoju Hellwiga³. Otrzymana w ten sposób taksonomiczna miara rozwoju przyjmuje wartości tym wyższe, im bardziej rozwinięty jest dany obiekt. Dodatkowo wartości wskaźnika wykorzystuje się do klasyfikacji obiektów zgodnie z zasadą:

I grupa: $z + Sz < TMR_i$ – najwyższy poziom rozwoju,

II grupa: $z < TMR_i < z + Sz$ – średni poziom,

III grupa: $z - Sz < TMR_i < z$ – niski poziom,

IV grupa: $TMR_i < z - Sz$ – najniższy poziom.

z – średnia wartość taksonomicznego miernika rozwoju,

Sz – odchylenie standardowe taksonomicznego miernika rozwoju,

Uwzględniając kryteria zarówno merytoryczne, jak i formalne przyjęto następujące mierniki cząstkowe:

X_1 - Pracujące kobiety w % pracujących ogółem (stymulanta),

X_2 - Pracujący w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie w % pracujących ogółem, (destymulanta),

X_3 - Pracujący w przemyśle i budownictwie w % pracujących ogółem (stymulanta),

X_4 - Pracujący w handlu i gastronomii w % pracujących ogółem (stymulanta),

X_5 - Pracujący w działalności finansowej w % pracujących ogółem (stymulanta),

X_6 - Przeciętne zatrudnienie w przemyśle i budownictwie na 1000 ludności (stymulanta),

X_7 - Przeciętne wynagrodzenie brutto (stymulanta),

X_8 - Przeciętne wynagrodzenia brutto w przemyśle i budownictwie (stymulanta),

X_9 - Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i więcej w % bezrobotnych (destymulanta),

X_{10} - Bezrobotni w wieku do 25 lat w % bezrobotnych ogółem (destymulanta),

X_{11} - Bezrobotni w wyższym wykształceniu w % bezrobotnych ogółem (destymulanta),

X_{12} - Bezrobotni zarejestrowani w % ludności w wieku produkcyjnym (destymulanta),

Analizą zostały objęte lata 2011 oraz 2015. Wszystkie przyjęte do analizy mierniki cechują się znacznym stopniem zróżnicowania, 7 mierników ma charakter stymulant, 5 destymulant. Ze względu na wysoki wskaźnik korelacji wykluczone zostały następujące mierniki cząstkowe: pracujący na 1000 ludności, pracujący w sektorze prywatnym w % pracujących ogółem, pracujący

3. Młodak A., Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej, Wydawnictwo DYFIN, Warszawa 2006.

Tabl. 1. Wartości taksonomicznych mierników rozwoju Hellwiga w zakresie rynku pracy w powiatach województwa podkarpackiego

Powiaty	2011		2015	
	TMR	Poziom roz- woju	TMR	Poziom roz- woju
Bieszczadzki	0,230	średni	0,236	średni
Brzozowski	0,083	najniższy	0,064	najniższy
Dębicki	0,259	średni	0,300	średni
Jarosławski	0,243	średni	0,252	średni
Jasielski	0,239	średni	0,212	niski
Kolbuszowski	0,138	niski	0,166	niski
Krośnieński	0,165	niski	0,163	niski
Leski	0,152	niski	0,155	niski
Leżajski	0,245	średni	0,193	niski
Lubaczowski	0,106	najniższy	0,101	najniższy
Łańcucki	0,208	niski	0,223	niski
Mielecki	0,312	średni	0,367	najwyższy
Niżański	0,111	najniższy	0,132	najniższy
Przemyski	0,038	najniższy	0,059	najniższy
Przeworski	0,136	niski	0,146	niski
Ropczycko-sędziszowski	0,227	niski	0,252	średni
Rzeszowski	0,216	niski	0,217	niski
Sanocki	0,306	średni	0,343	średni
Stalowowolski	0,362	najwyższy	0,406	najwyższy
Strzyżowski	0,055	najniższy	0,024	najniższy
Tarnobrzeski	0,290	średni	0,284	średni
Krosno	0,363	najwyższy	0,420	najwyższy
Przemyśl	0,334	średni	0,351	najwyższy
Rzeszów	0,484	najwyższy	0,435	najwyższy
Tarnobrzeg	0,433	najwyższy	0,364	najwyższy
Średnia wartość TMR	0,229	x	0,235	x
Odchylenie stand. TMR	0,115	x	0,117	x

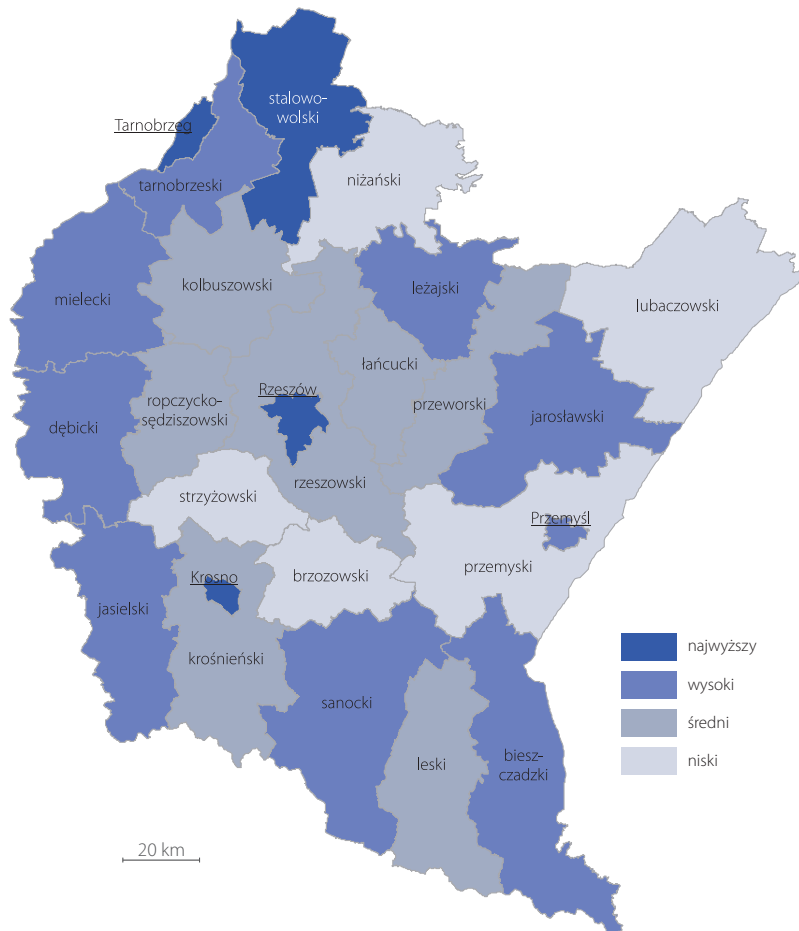
w usługach nierynkowych w % pracujących ogółem, przeciętne zatrudnienie na 1000 ludności, stopa bezrobocia w %.

W 2011 roku 4 powiaty: Rzeszów, Tarnobrzeg, Krosno oraz stalowowolski osiągnęły najwyższy poziom rozwoju w zakresie rynku pracy. Najniższy poziom wystąpił w 5 powiatach: przemyskim, strzyżowskim,

brzozowskim, lubaczowskim oraz niżańskim. Reszta powiatów uzyskała poziom średni (9) oraz niski (8).

W 2015 roku najwyższym poziomem rozwoju w zakresie rynku pracy charakteryzowały się miasta na prawach powiatu: Rzeszów, Krosno, Tarnobrzeg, Przemysł oraz powiaty stalowowolski i mielecki. W powia-

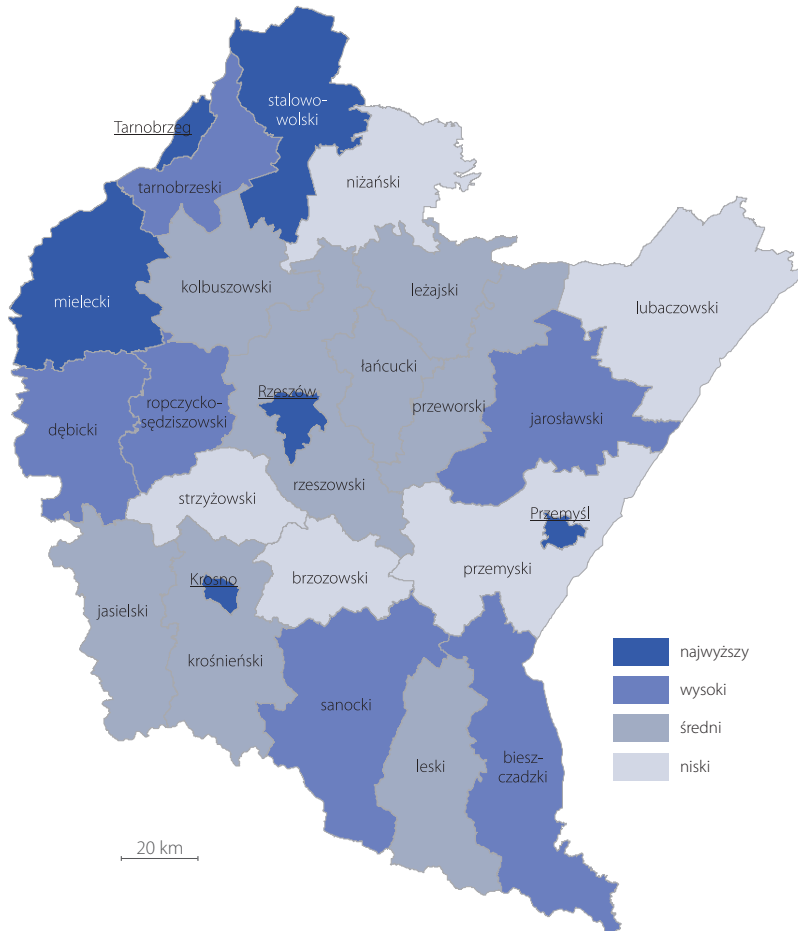
Mapa 21. Taksonomiczny miernik poziomu rozwoju z zakresu rynku pracy w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 22. Taksonomiczny miernik poziomu rozwoju z zakresu rynku pracy w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

tach leżących w zachodniej części województwa wystąpił średni poziom rozwoju. Najniższy poziom rozwoju odnotowano w 4 powiatach: strzyżowskim, przemyskim, brzozowskim oraz lubaczowskim. Pozostałe powiaty osiągnęły poziom niski (8). Porównując sytuację na rynku pracy w 2015 roku z 2011 rokiem można stwierdzić, że sytuacja na rynku pracy powiatów województwa podkarpackiego jest stabilna. W 20 powiatach poziom rozwoju utrzymał się na takim samym poziomie, w 3 powiatach

wzrósł (mieleckim, ropczycko-sędziszowskim, Przemysłu), a w 2 powiatach obniżył się (jasielskim oraz leżajskim). W ogólnym rozrachunku wzrosła liczba powiatów, które osiągnęły poziom najwyższy o 2 powiaty, poziom średni o 1 powiat oraz poziom niski o 2 powiaty. Najwyższy poziom rozwoju w zakresie rynku pracy występował w Rzeszowie i Krośnie, w powiatach stalowowolskim i mieleckim oraz Tarnobrzegu i Przemysłu.

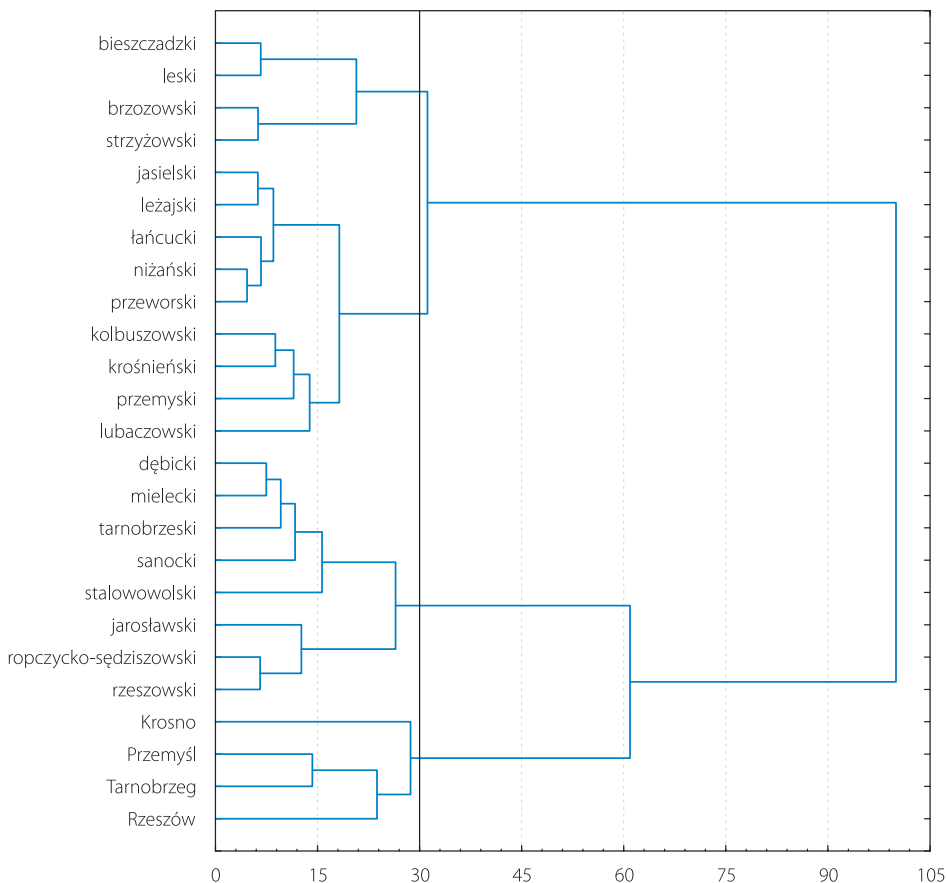
Grupowanie powiatów metodą Warda

Wykorzystując metodę Warda, dokonano grupowania powiatów na podzbiory charakteryzujące się dużym podobieństwem wewnętrznym ze względu na przyjęte cechy. Metoda Warda jest to jedna z hierarchicznych metod aglomeracyjnych, polegająca na łączeniu takich skupień, które jako całość zapewniają minimum sumy kwadratów odległości od środka ciężkości nowego

skupienia, które tworzą. Powstałe skupienia wyższego rzędu zawierają rozłączne skupienia poziomów niższych. Uzyskane podzbiory cechuje duże podobieństwo wewnętrzne ze względu na przyjęte zmienne. Dane poddano standaryzacji, a jako miarę odległości zastosowano metrykę Euklidesa.

Przyjmując odległość wiązania na poziomie równym 30 otrzymano cztery podzbiory. W roku 2015 grupowanie wyglądało następująco:

Wykres 38. Grupowanie powiatów metodą Warda w zakresie rynku pracy w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne.

grupa I: bieszczadzki, leski, brzozowski, strzyżowski;

grupa II: jasielski, leżajski, łańcucki, niżański, przeworski, kolbuszowski, krośnieński, przemyski, lubaczowski;

grupa III: dębicki, mielecki, tarnobrzegi, sanocki, stalowowolski, jarosławski, ropczycko-sędziszowski, rzeszowski;

grupa IV: Krosno, Rzeszów, Przemyśl, Tarnobrzeg.

Powiaty z Grupy I i II charakteryzowały się najgorszą sytuacją na rynku pracy. Najwyższy odsetek bezrobotnych, jedne z najniższych wynagrodzeń oraz najniższe zatrudnienie w przemyśle i budownictwie na 1000 ludności. Najlepsza sytuacja na rynku pracy panowała w powiatach grodzkich,

które tworzyły odrębną grupę (Grupa IV). Powiaty te charakteryzowały się najniższym odsetkiem bezrobotnych, najwyższym przeciętnym wynagrodzeniem oraz zatrudnieniem w przemyśle i budownictwie na 1000 ludności, jak również najwyższym odsetkiem pracujących w handlu i gastronomii oraz w działalności finansowej. W Grupie III znalazły się powiaty bardziej uprzemysłowione, o średnim poziomie rozwoju. Wyjątek stanowią powiaty mielecki i stalowowolski, które cechowały się poziomem najwyższym.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wskazuje na dynamiczne zmiany jakie nastąpiły na rynku pracy w województwie podkarpackim w latach 2011-2015. Wpłynęło na nie wiele różnych czynników demograficznych i gospodarczych takich jak zmiany w strukturze ekonomicznych grup wieku ludności, poprawa koniunktury gospodarczej, tempo wzrostu gospodarczego, jak również pośrednio i bezpośrednio przynależność Polski do Unii Europejskiej (napływ kapitału, inwestycje, migracje, fundusze unijne).

Charakter zmian demograficznych w województwie wpływał na zmniejszenie potencjalnych zasobów pracy. Negatywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badanym okresie było powolne, systematyczne zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym i dość duży spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, przy równoczesnym wzroście osób w wieku poprodukcyjnym. Z roku na rok relacje pomiędzy poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku stawały się coraz bardziej niekorzystne. Niepokojące są również prognozy demograficzne w tej kwestii oraz stopniowe starzenie się społeczeństwa. Można się w przyszłości spodziewać niskiego potencjału zasobów pracy na rynku, przy jednocześnie rosnącym udziale osób w wieku emerytalnym, będącego wynikiem nadwyżki ludności w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym

Z analizy wyników badania aktywności ekonomicznej wynika, że na Podkarpaciu nastąpiła niekorzystna zmiana relacji aktywnych zawodowo w stosunku do biernych zawodowo. Udział osób niepracujących (bezrobotnych i biernych zawodowo) zwiększył się, na niekorzyść udziału osób pracujących. W analizowanym okresie nie-

korzystnie przedstawiał się również współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia. Pozytywną zmianą był spadek stopy bezrobocia oraz wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym.

W analizowanym okresie zwiększyła się liczba osób pracujących w gospodarce narodowej, przy czym większość pracowników była zatrudniona na podstawie stosunku o pracę. W strukturze pracujących według sekcji nie zaszły wielkie zmiany. Niezmienne dominowały osoby zatrudnione w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, przemyśle oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Systematycznie wzrastała liczba nowych miejsc pracy, tworzone były przede wszystkim w sektorze prywatnym, a zwłaszcza w przedsiębiorstwach małych i średnich prowadzących działalność w zakresie, handlu; napraw pojazdów samochodowych i przetwórstwa przemysłowego.

W latach 2011-2015 odnotowano wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. Pomimo tego w dalszym ciągu było ono najniższe w kraju.

Zmniejszające się w województwie podkarpackim bezrobocie, wciąż stanowiło istotny problem, dotyczący dużej części społeczeństwa. Należy zaznaczyć, że zdecydowana większość osób bezrobotnych nie posiadała prawa do zasiłku, ponad 44% bezrobotnych pozostawało bez pracy ponad rok. Tak długi okres pozostawania bez pracy niesie za sobą ryzyko utraty kwalifikacji zawodowych zwłaszcza ludzi młodych oraz przyczynia się do wykluczenia społecznego.

W analizowanym okresie zwiększyła się liczba podmiotów gospodarki narodowej, przy czym największy przyrost wystąpił w sferze

usług. Zdecydowaną większość podmiotów stanowiły jednostki małe należące do sektora prywatnego, głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Występująca niska relacja liczby podmiotów do liczby ludności świadczy o stosunkowo słabym rozwoju przedsiębiorczości na Podkarpaciu.

Przewidywane zmiany demograficzno-gospodarcze, zwłaszcza starzenie się społeczeństwa, spadek urodzeń poniżej poziomu reprodukcji prostej, malejąca populacja osób aktywnych zawodowo, zwiększająca się długość życia oraz migracje będą wpływały w przyszłości na dalsze procesy na rynku pracy.

Summary

The analysis shows the dynamic changes occurring on the labour market in Podkarpackie Voivodship in 2011-2015. They were influenced by a number of different demographic and economic factors, such as changes in the structure of economic age groups of the population, improvement in the economic situation, economic growth as well as, directly and indirectly, Polish membership in the European Union (capital inflows, investment, migration, EU funds).

The nature of demographic changes in the voivodship influenced the reduction in the potential labour resources. One negative phenomenon observed in the surveyed period was a slow and systematic reduction in the number of working age population, and a fairly large drop in pre-working age population, with a simultaneous increase in post-working age population. Year by year the relations between economic age groups were becoming increasingly unfavourable. The demographic forecasts in this matter and the gradual aging of the population are equally alarming. In the future, one can expect a low potential of the labour market resources, with increasing participation of people of retirement age at the same time, which is the result of a surplus population of post-working age over the number of people at pre-working age.

The analysis of the results of economic activity indicates that in Podkarpacie there was an unfavourable change in the relation of economically active and economically inactive persons. The share of non-working persons (unemployed and inactive persons) increased, to the detriment of the share of working persons. In the analysed period, the activity rate and the employment rate were also negative. A positive change was

the decline in the unemployment rate and an increase in the share of people with higher education, post-secondary and secondary vocational education.

In the analysed period, the number of people working in the national economy increased, with the majority of employees employed on the basis of a contract. The employment structure by section did not change significantly. Invariably, persons employed in agriculture, forestry, hunting and fishing, industry and trade and repair of motor vehicles prevailed. The number of new jobs was increasing steadily, with their highest number being created primarily in the private sector, especially in small and medium enterprises operating in trade; repair of motor vehicles and manufacturing.

In 2011-2015, there was an increase in the average monthly gross wage and salary. Despite this, it was still the lowest in the country.

Unemployment, which was declining in Podkarpackie Voivodship, still constituted a significant problem, affecting a large part of society. It should be noted that the vast majority of the unemployed people did not have the right to benefit, over 44% of the unemployed were out of work for over a year. Such a long period of unemployment poses a risk of loss of professional qualifications, in particular among young people, and contributes to social exclusion.

In the analysed period the number of entities of the national economy increased, with the largest increase in the service sector. The vast majority of companies were small units belonging to the private sector, mainly natural persons engaged in business activities. A low ratio of the number of entities to the number of population

indicates a relatively weak development of entrepreneurship in Podkarpacie.

Projected demographic and economic changes, especially aging of population, the decline in birth rates below the level

of simple reproduction, decreasing population of economically active persons, increasing life expectancy and migration will affect further processes in the labour market in the future.

Bibliografia

1. Drozdowicz-Bieć M., Pater R., Wargacki M., *Identyfikacja zmian na rynku pracy za pomocą barometru ofert pracy*, Barometr Regionalny nr 1(7), WSZiA, Zamość, 2007.
2. *Eurostat Regional Yearbook*, Eurostat, Luksemburg, 2016.
3. Kielkowska M. (red.), *Rynek pracy wobec zmian demograficznych*, Instytut Obywatelski, Warszawa, 2013.
4. Kowalski A., *Makroekonomiczne uwarunkowania rynku pracy w Polsce*, Zeszyty Naukowe Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Zeszyt 8, Tarnów, 2005.
5. Makuch M. (red.), *Współczesny rynek pracy. Zatrudnienie i bezrobocie w XXI wieku*, Wydawnictwo CEdu, Wrocław, 2014.
6. Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Wydawnictwo DYFIN, Warszawa 2006.
7. Skibiński A., *Uwarunkowania demograficzne rynku pracy na obszarze województwa śląskiego – wybrane aspekty*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, 2016.
8. *W drodze do spójności. Polskie regiony 2007-2013*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

Spis wykresów

Wykres 1. Współczynnik dzietności	7
Wykres 2. Przeciętne trwanie życia w województwie podkarpackim.....	8
Wykres 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku	9
Wykres 4. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku.....	10
Wykres 5. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	11
Wykres 6. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	13
Wykres 7. Uczący się według wybranych typów szkół w województwie podkarpackim.....	19
Wykres 8. Struktura uczniów techników według kierunków kształcenia w 2015 r.....	20
Wykres 9. Struktura uczniów szkół policealnych według kierunków kształcenia w 2015 r....	21
Wykres 10. Struktura uczniów szkół zasadniczych zawodowych według kierunków kształcenia w 2015 r.	22
Wykres 11. Struktura studentów szkół wyższych według kierunków kształcenia w 2015 r..	24
Wykres 12. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu	25
Wykres 13. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w krajach Unii Europejskiej w 2015 r.....	26
Wykres 14. Odsetek osób młodych niepracujących, nieuczących się i niedokształcających się (NEET)	27
Wykres 15. Dojeżdżający do pracy według grup wieku w województwie podkarpackim w 2011 r.....	28
Wykres 16. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej (BAEL).....	32
Wykres 17. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia.....	35
Wykres 18. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej	36
Wykres 19. Dynamika liczby pracujących w wieku 15 lat i więcej w województwie podkarpackim według miejsca zamieszkania (2011=100)	37
Wykres 20. Struktura pracujących według grup zawodów w województwie podkarpackim w IV kwartale 2015 r.	38
Wykres 21. Struktura pracujących według liczby godzin przepracowanych w badanym tygodniu w IV kwartale 2015 r.	39
Wykres 22. Stopa bezrobocia (BAEL).....	42
Wykres 23. Struktura bezrobotnych według wieku w województwie podkarpackim (BAEL)	42
Wykres 24. Struktura biernych zawodowo według przyczyn w województwie podkarpackim	45

Wykres 25. Współczynnik aktywności ekonomicznej osób w wieku 15 lat i więcej w 2015 r.....	46
Wykres 26. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata w 2015 r.	47
Wykres 27. Stopa bezrobocia osób w wieku 15 lat i więcej w 2015 r. (NUTS2).....	48
Wykres 28. Udział osób długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem w 2015 r.	49
Wykres 29. Struktura pracujących w gospodarce narodowej (stan w dniu 31 XII)	50
Wykres 30. Osoby podejmujące pracę po raz pierwszy w województwie podkarpackim ...	52
Wykres 31. Oświadczenia pracodawców o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi w województwie podkarpackim	54
Wykres 32. Bezrobotni zarejestrowani w województwie podkarpackim (stan w dniu 31 XII)	55
Wykres 33. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w województwie podkarpackim według wieku (stan w dniu 31 XII).....	57
Wykres 34. „Napływ” i „Odływ” bezrobotnych w województwie podkarpackim.....	58
Wykres 35. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w województwie podkarpackim według sekcji w gospodarce narodowej w 2015 r.	62
Wykres 36. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto pracowników zatrudnionych w województwie podkarpackim według grup zawodów w październiku 2014 r.	64
Wykres 37. Wybrane wskaźniki według powiatów w 2015 r.	68
Wykres 38. Grupowanie powiatów metodą Warda w zakresie rynku pracy w 2015 r.	73

Spis map

Mapa 1. Napływ migrantów do województwa podkarpackiego z innych województw na pobyt stały w 2015 r.	12
Mapa 2. Odpływ migrantów z województwa podkarpackiego do innych województw na pobyt stały w 2015 r.	12
Mapa 3. Ludność w 2015 r.	15
Mapa 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2015 r.	16
Mapa 5. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2015 r.	17
Mapa 6. Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności w 2015 r.	23
Mapa 7. Udział osób dorosłych (w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu i szkoleniu według województw w 2015 r.	25
Mapa 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2015 r.	29
Mapa 9. Spółki handlowe w 2015 r.	30
Mapa 10. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2015 r.	31
Mapa 11. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 lat i więcej w 2015 r.	40
Mapa 12. Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w 2015 r.	44
Mapa 13. Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności w 2015 r.	51
Mapa 14. Pracujący w powiatach województwa podkarpackiego na 1000 ludności w 2015 r.	53
Mapa 15. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2015 r. (stan w dniu 31 XII).....	56
Mapa 16. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r. (stan w dniu 31 XII).....	59
Mapa 17. Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r. (stan w końcu grudnia).....	60
Mapa 18. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2015 r.	61
Mapa 19. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r.	65
Mapa 20. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w powiatach województwa podkarpackiego w 2015 r. (2011=100).....	66
Mapa 21. Taksonomiczny miernik poziomu rozwoju z zakresu rynku pracy w 2011 r.	71
Mapa 22. Taksonomiczny miernik poziomu rozwoju z zakresu rynku pracy w 2015 r.	72

Załącznik. Wybrane dane o powiatach

Powiat bieszczadzki

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	22396	22267	22204	22155	22072
według wieku (w % ogółem):					
przedprodukcyjnym	19,8	19,1	18,3	17,9	17,6
produkcyjnym	65,8	65,9	66,0	65,8	65,5
poprodukcyjnym	14,4	15,0	15,6	16,2	16,9
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	51,9	51,8	51,4	51,9	52,7
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-7,2	-2,2	-5,5	-2,1	-3,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,7	0,7	0,9	-0,6	0,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	5941	5750	5883	5988	5590
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	46,8	48,4	47,6	46,6	49,9
przemysłowy	13,6	13,2	11,8	9,6	9,4
usługowy	39,6	38,4	40,6	43,8	40,7
Bezrobotni zarejestrowani	2119	2258	2046	1874	1788
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	46,6	48,4	48,3	48,9	47,7
kobiety	53,4	51,6	51,7	51,1	52,3
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	37,3	37,5	41,1	40,7	42,4
Oferty pracy w ciągu roku	1	4	1	13	11
Stopa bezrobocia	22,5	24,3	22,2	20,3	20,5
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2946	3110	3237	3379	3448
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	81,3	83	83,5	84,4	83,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	2122	2163	2165	2170	2149

Powiat brzozowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	66502	66546	66334	66220	66112
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,5	21,1	20,6	20,3	20,0
produkcyjnym	62,4	62,5	62,7	62,5	62,5
poprodukcyjnym	16,1	16,4	16,7	17,2	17,6
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,1	59,9	59,6	60,0	60,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,2	-2,6	-4,4	-2,7	-2,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,0	2,3	1,1	1,8	0,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	20393	20179	20321	20383	20374
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	60,7	61,4	61,0	60,9	60,9
przemysłowy	11,2	10,6	10,8	10,5	10,5
usługowy	28,2	28,1	28,1	28,6	28,7
Bezrobotni zarejestrowani	6918	7356	7342	6700	6032
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	44,9	46,7	47,2	47,1	45,4
kobiety	55,1	53,3	52,8	52,9	54,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	49,8	48,4	51,2	52,5	52,7
Oferty pracy w ciągu roku	4	6	11	4	3
Stopa bezrobocia	23	24,4	24,3	22,6	20,7
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2803	2910	2965	3078	3163
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	77,3	77,7	76,5	76,9	76,2
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3658	3698	3827	3722	3779

Powiat dębicki

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	135090	135239	135165	135115	135293
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,7	20,3	19,9	19,6	19,4
produkcyjnym	64,0	64,0	63,9	63,8	63,6
poprodukcyjnym	15,3	15,7	16,1	16,6	17,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,2	56,2	56,4	56,8	57,3
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,4	-1,2	-3,2	-1,9	-2,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,1	2,3	1,7	2,1	1,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	45075	44856	44497	44731	45283
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	37,8	38,0	38,3	38,1	37,6
przemysłowy	30,4	29,8	30,0	29,6	29,7
usługowy	31,8	32,2	31,7	32,3	32,7
Bezrobotni zarejestrowani	7534	8147	8312	7443	6587
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	41,2	44,9	45,0	44,2	42,2
kobiety	58,8	55,1	55,0	55,8	57,8
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	32,6	35,5	39,7	42,8	40,6
Oferty pracy w ciągu roku	5	13	12	48	69
Stopa bezrobocia	12,6	13,6	13,9	12,4	11
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2868	3019	3166	3290	3402
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	79,1	80,6	81,6	82,2	81,9
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	8422	8653	8968	9152	9277

Powiat jarosławski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	122677	122414	122130	121795	121508
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,1	19,7	19,3	19,0	18,7
produkcyjnym	63,8	63,8	63,6	63,4	63,2
poprodukcyjnym	16,0	16,5	17,0	17,6	18,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,7	56,8	57,2	57,6	58,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,4	-1,9	-2,9	-2,6	-2,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,7	0,4	0,3	0,3	0,0
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	36432	36479	38272	38644	38109
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	44,7	44,7	42,6	42,2	42,8
przemysłowy	21,7	21,5	22,0	22,6	22,7
usługowy	33,6	33,8	35,4	35,2	34,5
Bezrobotni zarejestrowani	9684	10176	10044	9220	8315
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	48,8	51,4	51,4	51,7	51,0
kobiety	51,2	48,6	48,6	48,3	49,0
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	50,4	47,3	48,5	49,4	51,9
Oferty pracy w ciągu roku	12	31	46	19	39
Stopa bezrobocia	18,6	19,4	18,6	17,1	15,7
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2972	3142	3329	3438	3547
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	82	83,9	85,8	85,9	85,4
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	8086	8164	8336	8435	8612

Powiat jasielski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	115789	115661	115388	115185	114773
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,6	19,2	18,8	18,3	18,0
produkcyjnym	63,9	63,9	63,8	63,8	63,7
poprodukcyjnym	16,6	16,9	17,4	17,9	18,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,6	56,6	56,7	56,7	57,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,5	-2,1	-3,2	-2,6	-2,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,3	0,6	0,2	-0,1	-1,5
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	39874	39282	39551	39321	39117
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	47,9	48,6	48,3	48,6	48,9
przemysłowy	23,4	22,4	22,5	22,5	23,3
usługowy	28,7	28,9	29,3	28,9	27,9
Bezrobotni zarejestrowani	9780	10415	10015	8504	8091
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	45,8	47,4	47,5	45,5	44,7
kobiety	54,2	52,6	52,5	54,5	55,3
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	46,2	44,7	47,5	46,3	44,5
Oferty pracy w ciągu roku	28	139	118	53	40
Stopa bezrobocia	17,6	18,9	18,2	15,9	15,2
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2962	3000	3039	3138	3263
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	81,7	80,1	78,4	78,4	78,6
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	7540	7713	7828	7881	7983

Powiat kolbuszowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	62846	62756	62751	62656	62513
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,2	20,6	20,0	19,5	19,0
produkcyjnym	63,4	63,6	64,0	64,0	64,2
poprodukcyjnym	15,5	15,8	16,0	16,5	16,8
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,8	57,1	56,3	56,2	55,9
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,8	-1,6	-1,3	-2,3	-2,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,4	0,9	0,7	1,0	-0,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	17482	17395	17808	17921	17696
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	53,4	53,7	52,5	52,2	52,8
przemysłowy	14,4	14,2	13,9	14,0	14,2
usługowy	32,2	32,2	33,6	33,8	33,0
Bezrobotni zarejestrowani	4114	4132	4180	3652	3175
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	49,4	51,2	52,6	51,5	50,2
kobiety	50,6	48,8	47,4	48,5	49,8
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	40,5	43,6	43,4	45	39,8
Oferty pracy w ciągu roku	23	10	14	58	27
Stopa bezrobocia	16,7	17	16,9	14,9	13,3
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2624	2746	2930	3039	3113
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	72,4	73,3	75,6	75,9	75
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3315	3407	3508	3583	3622

Powiat krośnieński

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	111874	111858	111883	112064	112117
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,7	20,3	20,1	19,8	19,5
produkcyjnym	62,8	62,8	62,6	62,5	62,4
poprodukcyjnym	16,5	16,9	17,3	17,7	18,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,3	59,3	59,7	60,1	60,2
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,6	0,2	-0,3	0,5	-0,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,9	0,6	0,9	1,0	0,2
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	26783	25986	26095	25658	26299
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	54,6	56,3	56,2	57,1	55,7
przemysłowy	18,9	17,5	16,6	15,8	15,7
usługowy	26,5	26,2	27,3	27,1	28,7
Bezrobotni zarejestrowani	6614	7425	7137	5994	5041
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	45,7	46,9	48,0	47,0	45,4
kobiety	54,3	53,1	52,0	53,0	54,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	32,5	33,7	35,7	39,3	39,4
Oferty pracy w ciągu roku	14	4	9	12	17
Stopa bezrobocia	17,3	19,5	18,9	16,4	13,8
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2678	2800	2887	2959	3021
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	73,9	74,8	74,5	73,9	72,8
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	7012	7195	7352	7493	7616

Powiat leski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	26950	26828	26783	26821	26747
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,1	18,5	18,3	18,0	17,5
produkcyjnym	64,6	64,5	64,1	63,7	63,7
poprodukcyjnym	16,4	16,9	17,6	18,3	18,8
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,9	55,0	56,1	57,1	57,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,9	-1,6	-1,4	-1,7	-2,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,0	-0,3	0,3	1,3	-1,5
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	7978	7807	7778	7748	7569
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	51,7	53,3	53,7	53,8	55,0
przemysłowy	12,4	10,8	7,6	7,3	6,2
usługowy	35,9	35,9	38,6	38,9	38,7
Bezrobotni zarejestrowani	2763	2767	2878	2668	2486
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	50,0	50,1	52,3	53,3	52,3
kobiety	50,0	49,9	47,7	46,7	47,7
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	41,9	43	40,1	42,3	41,8
Oferty pracy w ciągu roku	8	-	1	1	9
Stopa bezrobocia	22,4	23	23,6	22,1	20,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2993	3120	3283	3361	3505
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	82,6	83,3	84,7	83,9	84,4
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	2663	2731	2861	2928	2933

Powiat leżajski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	70230	70106	69977	69856	69701
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,8	20,3	19,9	19,4	19,0
produkcyjnym	63,5	63,6	63,5	63,4	63,4
poprodukcyjnym	15,7	16,1	16,6	17,2	17,6
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,5	57,2	57,5	57,8	57,7
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,1	-1,6	-4,7	-1,5	-2,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,7	1,3	1,3	0,3	-0,2
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	20444	20137	20052	19931	19613
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	49,5	50,3	50,5	51,1	51,9
przemysłowy	20,5	19,7	19,2	18,4	17,7
usługowy	30,0	30,0	30,3	30,5	30,4
Bezrobotni zarejestrowani	5428	5505	5585	5315	4809
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	48,9	50,4	50,7	51,9	50,4
kobiety	51,1	49,6	49,3	48,1	49,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	39,1	42,6	42,6	42,6	44,6
Oferty pracy w ciągu roku	20	21	30	35	37
Stopa bezrobocia	18,9	19,4	19,7	18,9	17,4
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3034	3105	3146	3225	3302
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	83,7	82,9	81,1	80,5	79,6
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3990	4053	4154	4240	4267

Powiat lubaczowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	57635	57283	57057	56895	56536
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,9	19,3	18,6	18,3	17,9
produkcyjnym	63,6	63,8	64,1	64,0	63,9
poprodukcyjnym	16,5	16,9	17,3	17,7	18,3
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,1	56,6	56,0	56,3	56,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-3,3	-4,5	-3,9	-1,9	-4,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,5	-1,1	-1,1	-1,2	-2,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	18617	18093	18059	18238	18332
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	63,4	65,1	65,3	64,6	64,3
przemysłowy	9,1	7,0	6,5	6,3	6,7
usługowy	27,5	27,8	28,3	29,0	29,0
Bezrobotni zarejestrowani	4515	4458	4409	3925	3360
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	51,1	54,0	53,2	54,8	53,6
kobiety	48,9	46,0	46,8	45,2	46,4
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	28,8	27,9	27	27,9	29,7
Oferty pracy w ciągu roku	16	14	16	13	28
Stopa bezrobocia	17,7	18	17,8	15,9	13,8
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2753	2890	2952	3059	3168
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	75,9	77,2	76,1	76,4	76,3
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	2987	3082	3163	3221	3212

Powiat łańcucki

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	79623	79660	79866	80028	80201
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,0	20,6	20,3	20,1	19,8
produkcyjnym	62,1	62,1	62,1	62,0	61,8
poprodukcyjnym	16,9	17,3	17,5	17,9	18,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,9	60,9	60,9	61,3	61,9
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,0	-0,7	0,5	0,7	-0,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,5	1,7	1,9	1,9	1,9
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	22355	21505	21424	21573	21876
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	44,7	46,5	46,5	46,2	45,5
przemysłowy	24,5	21,5	20,7	21,2	21,5
usługowy	30,8	32,0	32,8	32,6	33,0
Bezrobotni zarejestrowani	5442	6027	6391	5800	4691
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	49,7	54,2	54,1	53,3	53,1
kobiety	50,3	45,8	45,9	46,7	46,9
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	43	42	43,4	48,2	40,4
Oferty pracy w ciągu roku	10	5	10	7	49
Stopa bezrobocia	17	19	19,9	18,2	15
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2706	2819	2890	3009	3116
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	74,6	75,3	74,5	75,1	75,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	5369	5518	5661	5794	5894

Powiat mielecki

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	136179	136296	136403	136313	136263
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,0	19,5	19,3	19,0	18,8
produkcyjnym	63,8	63,8	63,6	63,4	63,1
poprodukcyjnym	16,2	16,6	17,1	17,6	18,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,7	56,7	57,3	57,8	58,5
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,8	-0,5	-1,9	-0,8	-1,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,2	1,5	1,3	0,4	0,5
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	45073	46736	49289	50691	49054
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	32,5	31,3	29,7	28,9	29,8
przemysłowy	38,4	40,9	41,1	41,5	41,2
usługowy	29,1	27,7	29,2	29,6	28,9
Bezrobotni zarejestrowani	9378	8454	7693	7325	7114
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	45,7	48,6	50,5	47,7	48,1
kobiety	54,3	51,4	49,5	52,3	51,9
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	40,7	42,3	40,3	40,1	41,6
Oferty pracy w ciągu roku	78	168	199	162	337
Stopa bezrobocia	15,1	13,5	11,9	11,1	11
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3067	3187	3330	3485	3532
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	84,6	85,1	85,9	87	85,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	9633	9940	10301	10453	10643

Powiat nizański

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	67721	67656	67521	67353	67178
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,9	19,1	18,5	18,0	17,4
produkcyjnym	64,6	65,1	65,4	65,5	65,6
poprodukcyjnym	15,4	15,8	16,2	16,6	17,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,8	53,6	52,9	52,7	52,5
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,6	-1,4	-2,9	-2,3	-2,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,4	-0,6	-0,9	-0,1	-1,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	15316	15044	15275	15520	15582
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	53,7	54,6	53,8	53,1	53,0
przemysłowy	19,0	17,2	17,7	18,8	19,4
usługowy	27,3	28,2	28,5	28,1	27,6
Bezrobotni zarejestrowani	5828	6027	6237	5477	4603
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	49,2	51,7	50,8	49,8	51,8
kobiety	50,8	48,3	49,2	50,2	48,2
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	43,1	41,6	43,4	46,7	41
Oferty pracy w ciągu roku	15	13	9	28	39
Stopa bezrobocia	24,1	25,3	25,8	23	19,8
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2664	2798	2891	2978	3018
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	73,5	74,7	74,5	74,4	72,7
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3852	3932	3993	4088	4145

Powiat przemyski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	73778	74053	74225	74067	74315
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,4	20,8	20,2	19,7	19,2
produkcyjnym	63,4	63,9	64,2	64,4	64,4
poprodukcyjnym	15,2	15,3	15,6	16,0	16,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,8	56,5	55,8	55,4	55,2
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	1,1	1,9	-0,6	-1,5	-0,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,0	0,9	1,4	1,0	0,9
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	20948	20501	20999	20860	20434
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	69,0	70,4	68,9	69,4	70,4
przemysłowy	6,0	5,3	5,3	5,6	5,5
usługowy	25,0	24,3	25,9	25,0	24,1
Bezrobotni zarejestrowani	5584	5986	6400	5470	5036
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	48,4	50,6	51,5	52,0	49,7
kobiety	51,6	49,4	48,5	48,0	50,3
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	48	45,1	43,7	50	44,1
Oferty pracy w ciągu roku	2	4	2	7	3
Stopa bezrobocia	19,1	20,7	21,5	19	17,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2846	2977	3037	3136	3195
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	78,5	79,5	78,3	78,3	77
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3670	3784	3957	4067	4124

Powiat przeworski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	79355	79304	79262	79027	78869
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,7	20,2	19,7	19,4	19,0
produkcyjnym	62,6	62,8	62,9	62,9	62,8
poprodukcyjnym	16,7	17,0	17,4	17,7	18,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,7	59,2	59,0	59,0	59,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,4	-1,4	-1,5	-1,6	-2,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,4	0,6	-0,1	-0,1	-0,4
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	25405	24843	25002	24851	24367
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	54,4	55,6	55,2	55,6	56,7
przemysłowy	20,2	19,3	19,1	19,0	18,1
usługowy	25,4	25,1	25,7	25,4	25,2
Bezrobotni zarejestrowani	6500	6880	6809	5971	5675
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	48,2	50,1	49,2	48,2	48,4
kobiety	51,8	49,9	50,8	51,8	51,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	47,4	43,5	42,8	42,5	43
Oferty pracy w ciągu roku	27	52	40	14	35
Stopa bezrobocia	18,4	19,7	19,5	17,5	16,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2787	2860	2932	2977	3130
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	76,9	76,4	75,6	74,4	75,4
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	4178	4365	4406	4459	4608

Powiat ropczycko-sędziszowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	73166	73358	73551	73680	73756
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,7	21,4	21,0	20,8	20,5
produkcyjnym	63,0	63,0	63,0	62,9	62,7
poprodukcyjnym	15,3	15,6	15,9	16,4	16,8
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,7	58,7	58,7	59,0	59,4
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,1	-1,2	0,3	-0,7	-1,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,1	3,7	2,4	2,7	1,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	18818	18938	19390	20098	19901
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	43,7	43,5	42,4	40,9	41,4
przemysłowy	25,5	25,2	26,8	27,4	27,8
usługowy	30,7	31,4	30,8	31,7	30,8
Bezrobotni zarejestrowani	5482	6168	6344	5431	4882
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	45,6	49,5	49,5	47,3	46,9
kobiety	54,4	50,5	50,5	52,7	53,1
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	36	37,8	43,5	45,2	44,2
Oferty pracy w ciągu roku	16	70	14	27	82
Stopa bezrobocia	19,7	21,8	21,9	18,7	17
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2896	3037	3139	3237	3366
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	79,9	81,1	80,9	80,8	81,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	4503	4570	4750	4867	4998

Powiat rzeszowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	163859	164765	165835	166643	167342
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	21,2	20,9	20,6	20,3	20,1
produkcyjnym	62,8	62,9	63,0	63,0	63,0
poprodukcyjnym	16,0	16,2	16,4	16,7	16,9
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,2	58,9	58,7	58,8	58,8
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	4,7	3,8	4,3	3,6	3,8
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,2	2,2	1,6	1,8	0,8
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	47799	48376	49984	49996	51290
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	54,7	54,1	52,3	52,1	50,8
przemysłowy	19,4	20,3	20,5	20,6	21,5
usługowy	25,9	25,6	27,2	27,3	27,7
Bezrobotni zarejestrowani	8671	9561	10011	9421	8878
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	49,4	51,6	53,3	51,4	51,7
kobiety	50,6	48,4	46,7	48,6	48,3
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	37,6	38,5	41,1	44,4	47,1
Oferty pracy w ciągu roku	127	48	68	64	95
Stopa bezrobocia	13,4	14,5	14,8	13,9	12,8
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2834	2937	3071	3200	3334
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	78,2	78,4	79,2	79,9	80,3
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	10238	10688	11147	11453	11675

Powiat sanocki

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	96174	96325	96096	95826	95645
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,5	19,1	18,9	18,5	18,2
produkcyjnym	64,5	64,3	63,9	63,7	63,3
poprodukcyjnym	16,0	16,6	17,2	17,8	18,5
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,9	55,4	56,4	57,1	58,0
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,1	-2,3	-3,6	-2,8	-2,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,2	1,5	1,3	0,4	-0,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	31270	31018	31238	31722	31569
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	34,3	34,7	34,4	33,9	34,2
przemysłowy	32,3	32,7	33,5	33,7	33,4
usługowy	33,4	32,6	32,1	32,4	32,5
Bezrobotni zarejestrowani	5093	5430	5798	5228	4036
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	47,4	48,7	48,3	48,5	50,0
kobiety	52,6	51,3	51,7	51,5	50,0
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	40,2	38	39,4	44	36,8
Oferty pracy w ciągu roku	12	21	101	24	54
Stopa bezrobocia	12,3	13,2	13,9	12,5	9,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2819	2919	3078	3154	3252
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	77,8	77,9	79,4	78,8	78,3
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	6769	6844	6927	6960	6972

Powiat stalowowolski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	109502	109111	108664	108280	107946
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	18,1	17,7	17,4	17,1	16,8
produkcyjnym	65,5	65,1	64,6	64,0	63,5
poprodukcyjnym	16,4	17,2	18,0	18,9	19,8
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,6	53,6	54,9	56,1	57,5
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-4,4	-4,4	-4,6	-3,8	-2,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,4	0,2	-0,5	-0,7	-1,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	32813	32864	33041	33128	33790
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	21,8	21,9	21,7	21,7	21,3
przemysłowy	40,7	39,9	39,5	40,3	42,1
usługowy	37,6	38,2	38,7	38,0	36,7
Bezrobotni zarejestrowani	6591	6818	6745	5460	4215
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	46,5	48,5	49,4	46,5	45,9
kobiety	53,5	51,5	50,6	53,5	54,1
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	39,1	39,1	40,8	43,3	40,5
Oferty pracy w ciągu roku	131	66	144	86	106
Stopa bezrobocia	14,3	15	14,9	12,3	9,6
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3104	3260	3361	3514	3651
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	85,6	87,1	86,7	87,8	88
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	8593	8725	8803	8898	8926

Powiat strzyżowski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	62318	62262	62095	61912	61852
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	20,4	20,0	19,6	19,1	18,7
produkcyjnym	62,8	63,0	63,2	63,4	63,4
poprodukcyjnym	16,8	17,0	17,2	17,5	17,9
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,2	58,8	58,2	57,8	57,8
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,4	-1,5	-3,4	-1,5	-2,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,8	1,0	-0,1	-0,6	-0,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	18759	18318	18210	18646	18416
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	64,1	65,6	65,9	64,2	64,9
przemysłowy	12,6	11,7	10,9	12,5	11,6
usługowy	23,4	22,7	23,2	23,3	23,5
Bezrobotni zarejestrowani	6024	6288	6530	5869	5448
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	47,5	49,7	49,7	47,9	48,1
kobiety	52,5	50,3	50,3	52,1	51,9
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	47,7	48,5	49,4	51,5	51,4
Oferty pracy w ciągu roku	22	14	25	71	23
Stopa bezrobocia	22,1	23,2	23,9	21,5	20,2
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2617	2707	2786	2891	2990
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	72,2	72,3	71,9	72,2	72
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3416	3532	3696	3786	3878

Powiat tarnobrzski

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	54280	54034	53918	53798	53711
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	19,5	18,9	18,3	18,0	17,6
produkcyjnym	64,5	64,4	64,5	64,3	64,0
poprodukcyjnym	16,0	16,7	17,2	17,7	18,4
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,0	55,2	55,1	55,5	56,2
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,3	-2,1	-2,4	-2,4	-2,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,1	-0,1	-1,2	-1,2	-0,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	16436	16586	17268	17832	17778
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	48,6	48,3	46,4	45,0	45,2
przemysłowy	26,3	25,9	28,0	29,0	31,4
usługowy	25,2	25,8	25,5	26,0	23,3
Bezrobotni zarejestrowani	3271	3488	3293	2892	2542
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	42,4	46,5	46,7	46,2	46,4
kobiety	57,6	53,5	53,3	53,8	53,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	35,7	39,9	38,3	40	40,7
Oferty pracy w ciągu roku	15	76	68	31	31
Stopa bezrobocia	14,6	15,6	14,5	12,5	11,1
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3004	3177	3326	3496	3531
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	82,9	84,8	85,8	87,3	85,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	3327	3367	3395	3413	3381

Krosno

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	47348	47307	47223	46934	46775
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	17,1	17,1	17,1	16,8	16,7
produkcyjnym	64,6	63,8	62,9	62,2	61,3
poprodukcyjnym	18,3	19,1	20,1	21,0	22,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,8	56,7	59,1	60,8	63,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-4,9	-4,1	-4,0	-6,2	-4,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,9	0,6	0,5	-0,1	-1,1
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	24329	24005	24845	24025	23530
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0
przemysłowy	39,1	37,9	41,2	41,2	42,9
usługowy	58,9	60,2	56,9	56,9	55,1
Bezrobotni zarejestrowani	2208	2600	2604	2123	1796
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	46,0	47,3	46,5	47,0	47,2
kobiety	54,0	52,7	53,5	53,0	52,8
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	33,2	32,5	35,3	38,3	39,4
Oferty pracy w ciągu roku	17	29	34	48	47
Stopa bezrobocia	7,1	8,4	8,2	6,9	5,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2656	2784	2981	3100	3266
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	73,3	74,3	76,9	77,4	78,7
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	5380	5515	5598	5593	5639

Przemysł

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	64728	64276	63638	63441	62720
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	17,2	17,0	16,7	16,6	16,2
produkcyjnym	63,9	63,4	62,8	62,2	61,8
poprodukcyjnym	18,8	19,6	20,4	21,3	22,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56,4	57,7	59,2	60,9	61,7
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-4,1	-4,8	-6,4	-3,7	-5,7
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,7	-1,0	-1,9	-2,1	-3,7
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	19715	18814	18631	18157	18401
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	7,1	7,4	7,5	7,7	7,6
przemysłowy	23,1	20,8	20,8	20,4	19,7
usługowy	69,8	71,8	71,7	71,9	72,7
Bezrobotni zarejestrowani	5337	5220	5071	4706	4100
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	46,5	48,5	48,7	48,7	48,4
kobiety	53,5	51,5	51,3	51,3	51,6
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	54,9	56,6	54,6	54,4	52,5
Oferty pracy w ciągu roku	16	95	11	26	46
Stopa bezrobocia	17,9	18,2	17,9	17	14,9
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3142	3234	3326	3408	3501
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	86,7	86,4	85,8	85,1	84,3
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	5901	6014	6105	6145	6262

Rzeszów

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	180031	182028	183108	185123	185896
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	17,1	17,2	17,5	17,5	17,7
produkcyjnym	66,2	65,6	64,7	64,1	63,3
poprodukcyjnym	16,7	17,2	17,8	18,4	19,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	50,9	52,6	54,6	56,0	57,9
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	1,5	3,7	1,6	2,1	3,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,1	3,7	3,1	3,3	2,2
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	85320	85924	85674	87545	86665
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	4,0	3,9	4,0	3,9	3,9
przemysłowy	28,4	26,3	26,5	25,8	24,5
usługowy	67,6	69,8	69,6	70,4	71,5
Bezrobotni zarejestrowani	8428	9124	9380	8715	8463
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	47,1	49,3	50,3	49,3	49,2
kobiety	52,9	50,7	49,7	50,7	50,8
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	38,9	40,1	43,3	45,8	48,9
Oferty pracy w ciągu roku	324	233	338	449	222
Stopa bezrobocia	7,6	8,1	8,4	7,5	7,3
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	3533	3703	3860	4087	4232
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	97,4	98,9	99,5	102,1	101,9
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	21543	22406	23703	24833	25648

Tarnobrzeg

	2011	2012	2013	2014	2015
LUDNOŚĆ (stan w dniu 31 XII)					
Ludność faktycznie zamieszkała	48636	48558	48217	48000	47816
W % ogółem ludność w wieku:					
przedprodukcyjnym	17,1	16,9	16,6	16,2	15,9
produkcyjnym	64,9	64,3	63,6	63,0	62,5
poprodukcyjnym	18,0	18,8	19,8	20,8	21,6
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,1	55,6	57,2	58,7	60,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-5,9	-4,3	-6,5	-3,5	-3,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,5	0,2	-1,1	-1,9	-0,5
RYNEK PRACY (stan w dniu 31 XII)					
Pracujący	13459	13422	12626	11978	12035
według sektorów (w % ogółem):					
rolniczy	13,4	13,4	14,2	15,0	14,9
przemysłowy	25,2	24,2	23,8	19,6	19,5
usługowy	61,4	62,4	62,0	65,4	65,5
Bezrobotni zarejestrowani	2902	3097	2962	2749	2351
według płci (w % ogółem):					
mężczyźni	46,2	48,1	48,4	49,0	48,1
kobiety	53,8	51,9	51,6	51,0	51,9
Odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	39,3	41,4	34,5	37,9	43,8
Oferty pracy w ciągu roku	18	42	15	49	30
Stopa bezrobocia	14,3	15,7	15,9	15,4	13,3
WYNAGRODZENIA					
Przeciętne wynagrodzenie brutto w zł	2930	3058	3201	3195	3284
Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej	80,8	81,7	82,5	79,8	79,1
PODMIOTY GOSPODARCZE (Stan w dniu 31 XII)					
Ogółem	4924	4975	5023	4922	4912

NOTATKI